

új magyar szó

20 oldal
Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,
217. (1537.) szám

Kedves olvasónk!

Az utóbbi időben ismét megszorodtak a posta által kézbesített Új Magyar Szó-előfizetésekkel kapcsolatos panaszok. Ha bármilyen problémával szembesül lapunk postai kézbesítését illetően, kérjük, jelezze Bérés Attila terjesztési menedzsernek a 0788-318-353 telefonszámon vagy a difuzare@maszol.ro e-mail címen.

Köszönjük!

BNR-valutaárfolyamok

1 euró	4,3540 ▲
1 amerikai dollár	3,1716 ▲
100 magyar forint	1,4196 ▼

Aktuális 2**Magyar turisták tragédiája Egyiptomban**

Tizenegy halálos magyar áldozatot követelt vasárnap éjjel az egyiptomi Hurghadában bekövetkezett autóbusz-baleset. Eszám Saraf egyiptomi miniszterelnök telefonon fejezte ki részvétét az áldozatok halála miatt Kveck Péter kairói magyar nagykövetnek.

Gazdaság 6**Tovább csökken az infláció**

Az idei és jövő évi inflációs célt egyaránt lefelé módosította a Román Nemzeti Bank, amelynek értelmében idén 4,6 százalék helyett 3,3 százalékos, 2012-ben pedig csupán 3 százalékos pénzhígulásra számít – közölte Mugur Isărescu jegybanki kormányzó.

Társadalom 7**Szállodafoglalás Kolozsváron**

Környezetvédő aktivisták foglalták el tegnap az egykori kolozsvári New York (Continental) szálloda épületét: sippal, dobbal tiltakoztak a verespataki beruházás ellen. A rendőrség előállította a demonstrálókat, akik bírságra számíthatnak.

Vezércikk 3**Csapda**

Geoanának azért a csalódásért kell most küzdenie saját pártjával a szenátusi elnöki székért, amelyet a győzelem boldog tudatában nyugovóra tért fél ország érzett, amikor másnap reggel arra ébredt, hogy maradt minden a régiiben. És amely nem Geoanáért szavazott Geoanára, hanem azért, hogy megszabaduljon Basescutól. ▶

Salamon Márton László

Orvosok illegalitásban

A hazai iskolai rendelők több mint felének nincs egészségügyi engedélye**Nem fáj, de pénzigényes. Az iskolai rendelők nagy része fejlesztésre, átépítésre szorul az egészségügyi engedélyek megszerzéséhez**

Fotó: MTI

A közegészségügyi hatóságok adatai szerint engedély nélkül – csupán ideiglenes jóváhagyással – működik a hazai iskolai rendelők több mint fele. Ennek egyik legfőbb oka, hogy akad olyan iskola, ahol még a vezetékes víz sem biztosított a kabinetekben. A rendelők az önkormányzatok felügyelete alá tartoznak, ám a hatóságok szerint az iskolaorvosok nem folytak segítségért, Hargita megyében például egyetlen iskola igényelte az orvosi kabinet korszerűsítését. Az iskolaorvosok szerint újra kellene gondolni a feladatkörüket, ésszerűbbé és hatékonyabbá kellene tenni az oktatási intézményekben az egészségügyi ellátást. **7. oldal ▶**

Ismét rácsok mögött SOV

ÜMSZ

▶ Ismét rácsok mögé került Sorin Ovidiu Vântu üzletember. Az egykori médiacézár milliárdost ezúttal sikkasztás és pénzmosás gyanúja miatt vették őrizetbe a legfelsőbb bíróság ügyészei. Vântu mellett őrizetbe vették két bűntársát, Liviu Luca szakszervezeti vezetőt és Octavian Țurcan üzletembert is. A nyomozóhatóság szerint a Realitatea hírtelevízió volt tulajdonosa összesen 83 millió euróval károsította meg a Petrom Service Rt.-t. Vântuék állítólag szándékosan vitték csődbe a kőolajfinomítók karbantartására szakosodott céget, ezzel megkárosítva 72 ezer kistrésvényest is, akik így nem jutottak osztalékhoz. **3. oldal ▶**

Nyugdíjemelés májustól?

▶ A Nemzetközi Valutaalap tegnap búcsúzó küldöttsége is áldását adta arra a tegnapi koalíciós egyezsége, miszerint jövő év májusától emelik a nyugdíjakat és a közalkalmazotti béreket, ha az első évnegyed gazdasági eredményei ezt lehetővé teszik. A delegáció vezetője, Jeffrey Franks úgy fogalmazott: elégedetten távozik Bukarestből. **3. és 6. oldal ▶**

Jeffrey Franks „összességében” elégedetten távozik

Fotó: Tofán Levente

Kihúzzák Geoană székét maguk alól

M. Á. Zs.

▶ Megvonta tegnap a bizalmat a Szociáldemokrata Párt (PSD) Mircea Geoană szenátusi elnöktől, akit felszólított, hogy mondjon le a felsőház éléről párttársa, Titus Corlăţean Maros megyei szenátor javára. Ilie Sârbu, az ellenzéki alakulat felsőházi frakcióvezetője a plénum elé bocsátotta a kérdést, amelynek vitáját végül – két konzultációs szünet után – éppen az érintett rekesztette be, így az állam második közméltóságának sorsáról várhatóan ma folytatják a vitát. **Folytatása a 3. oldalon ▶**

Mai mellékletünk:

úmsz *kisebbségben*

Röviden

Konstanca a megyéjét védi

Nicușor Constantinescu, Konstanca Megye Tanácsának elnöke tegnap sajtótájékoztatót jelentette be: a vasárnap megtartott népszavazáson a voksolók 96 százaléka a megye megszüntetése ellen szavazott. A tanácselnök ugyanakkor nem tudta megerősíteni, hogy a referendum érvényes volt-e, vagyis a szavazati joggal rendelkezők többsége leadta-e voksát. A tengerparti megye sorsáról azt követően írtak ki népszavazást, hogy a Demokrata Liberális Párt bejelentette közigazgatási reformtervét, amelynek keretében a jelenlegi 41-ről 8-ra csökkentenék a megyék számát.

Moldován József Tiranában

Délkelet-Európai Elektronikus Kezdeményezés elnevezésű nemzetközi találkozón vett részt vasárnap és tegnap Tiranában Moldován József, a Távközlési és Információs Társadalom Minisztériumának államtitkára, aki *Digitális személyazonosság* címmel áttekintést nyújtott a hazai eredményekről és tapasztalatokról.

Erdélyben tárgyal Dorosz

Dorosz Dávid magyar országgyűlési képviselő, a Nemzeti Összetartozás Bizottságának tagja tegnap több erdélyi nagyvárosban egyeztet az RMDSZ megyei szervezeteinek elnökségével. Találkozik Gergely Balázssal, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács közép-erdélyi régiójának elnökével is. Megbeszélései fókuszában az egyszerűsített honosítási eljárással megszerezhető magyar állampolgárság tapasztalatai, a magyar választójogi törvény tervezett módosítása, a határon túli támogatáspolitikai kérdései, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem körül kialakult helyzet, valamint az erdélyi autonómia kilátásai és a verespataki bányászattal kapcsolatos környezetvédelmi aggályok szerepelnek.

Újra vádlott a Sakál

Ilich Ramirez Sanchez, a jelenleg börtönben sínylődő, egykoron a világ legfélelmetesebb terroristájaként számon tartott

Carlos, a Sakál (*képünkön*) tegnap újra bíróság elé állt Párizsban az 1982 és 1983 között végrehajtott robbantásai miatt, amelyek során 11 ember vesztette életét, és több mint százan sérültek meg.

Gyurcsányéknak várniuk kell

Csak fél év elteltével alakíthat frakciót az MSZP-ből távozó, Gyurcsány Ferenc nevével fémjelzett Demokratikus Koalíció (DK) színeiben politizáló tíz képviselő a magyar parlament alkotmányügyi bizottságának állásfoglalása szerint. A testület hétfőn 21 szavazattal – a kormánypárti és a jobbkios képviselők támogatásával – hozta meg a döntését. A szocialista bizottsági tagok nem szavaztak, LMP-s képviselő pedig nem vett részt az ülésen.

Közösen fogtak el két törököt

Román-magyar járőrpár fogott el két határsértőt Kiszombor közelében, a román oldalon. A török állampolgárok az éj leple alatt próbálták meg átlépni a zöldhatárt. A román határrendőrség munkatársai hőkamerával fedezték föl a két embert, aki a romániai szántóföldeken Magyarország irányába gyalogolt Kiszombor közelében.

Magyar turisták tragédiája

Tizenegy halálos áldozatot követelt egy egyiptomi autóbusz-baleset

MTI

Tizenegy halálos magyar áldozatot követelt vasárnap éjjel az egyiptomi Hurghadában bekövetkezett autóbusz-baleset. A legfrissebb adatok szerint 29 ember megsérült, közülük egy férfi és három gyermek állapota nagyon súlyos, a kairói katonai kórházba szállították őket. Az egyiptomi egészségügyi miniszter – aki maga is orvos – személyesen felügyeli az ellátásukat. A helyiek szerint a sofőr nagyon fáradt volt; korábbi értesülések szerint azonban gyorsajtás vagy műszaki hiba, esetleg a kettő együtt okozta a szerencsétlenséget. A Best Reisen utazási iroda csoportja három autóbusszal tartott hurghadai szállodáiktól a repülőtérre, amikor az első busz felborult. A kairói magyar nagykövetség két konzulja Hurghadába utazott, hogy felvegye a kapcsolatot az ott ápolat magya-

Ismét a talpán a magyar turostákat szállító autóbusz. Az áldozatok a jobb oldalon ültek

Fotó: MTI

Magyar autóbusz-balesetek külföldön

1983. szeptember 14., Graz mellett (Ausztria), 15 halott és 31 sérült. 1988. július 19., Topolya és Kishegyes között (Jugoszlávia): 4 halott és 14 sérült. 1988. augusztus 22., Schwechat és Schwadorf között (Ausztria): 12 halott és 22 sérült. 1991. augusztus 7., Trieben közelében

(Ausztria): 16 halott és 21 sérült. 1992. június 27., Steinberg és Unterwald között (Ausztria): 2 halott és 33 sérült. 1999. január 24., Deutschlandsberg közelében (Ausztria): 18 halott és 27 sérült. 2007. október 29., Modriach közelében (Ausztria): 3 halott és 25 sérült.

rokkal, illetve kezelőorvosokkal, Kairóban pedig két másik magyar diplomata teszi ugyanezt. A magyar turistacsoportból tegnap

hajnalban száznegyvenheten érkeztek haza Budapestre, a balesetet szenvedett busz 47 utasa Egyiptomban maradt. A magyar külügyi tárca felvette a kapcsolatot az utazásszervezővel és a csoport biztosítójával, hogy megszervezze a további egészségügyi ellátást, a betegek hazavitelét, valamint a holttestek hazaszállítását. ◀

Új kormány alakul Athénban

ÚMSZ-összeállítás

Görögország gyakorlatba fogja iktatni a pénzügyi konszolidációra vonatkozó vállalásait – erősítette meg Evangelosz Venizelosz görög pénzügyminiszter tegnap Brüsszelben. Az euróövezeti országok pénzügyminisztereinek találkozájára érkező ügy fogalmazott, erre bizonyíték a nemzeti egységkormány most bejelentett létrehozása is. Olli Rehn, az Európai Bizottság pénzügyi felelőse az Európai Parlamentben felszólalva hangzott: bízik a görög ígéretek teljesítésében.

Jeórfiosz Papandreu görög kormányfő gyakorlatilag az euróválság áldozata. Hiába próbált hivatalban maradni, elvben megegyezés született a görög politikai erők között, hogy Papandreu görög miniszterelnök lemond, utódját lapzártánk után jelölhetik ki. Ez egyúttal véget vet a szocialista pártelnök regnálásának: Papandreu két éven át vezette a szakadék szélére került országot – anélkül, hogy személyesen őt terhelte volna a felelősség a helyzet előidézéséért. Negyvennyolc órán belül hatalmas kört írt le, mivel egy hete anélkül, hogy európai partnereivel konzultált volna, népszava-

zást jelentett be az október végi csúcson elfogadott 130 milliárd eurós második görög pénzügyi mentőcsomagról, hogy aztán a nagy nemzetközi felháborodás hatására másnap visszalépjön és lemondjon a tervéről.

Antonisz Szamarasz, az ellenzéki Új Demokrácia Párt vezetője nem lesz az egységkormány feje, bár a múlt héten még ez is felmerült. Kormányfő-választó komédiára így sem kell számítani, görög sajtóhírek szerint Lukasz Papademosz, az Európai Központi Bank volt alelnöke vezetheti el az országot a következő választásokig, és ezzel magára vehet

ti annak terhére, hogy elfogadja a megszorításokat, cserébe az uniós mentőcsomagért. Más hírek szerint ugyanakkor nem ő, hanem Venizelosz a favorit. Az átmeneti kormány megbízatása a második pénzügyi mentőcsomag gyors jóváhagyására terjed ki, mielőtt rendkívüli választásokat írnának ki, nagy valószínűséggel február-ra. Ez a forgatókönyv azért is látszik a legvalószínűbbnek, mert ez a „legkényelmesebb” megoldás az összes politikai pártnak – a belpolitikai feszültségek pedig az európai összefogás ellenére is majdnem lehetetlenné tették Görögország megmentését. ◀

Pucér nő a Szent Péter téren

ÚMSZ

A rendszerint félmeztelenül tüntető Femen ukrán feminista szervezet négy tagját tartóztatta fel az olasz rendőrség vasárnap a Vatikánhoz vezető Via del Conciliazionén, ötödik társuknak azonban valahogy sikerült bejutnia a Szent Péter tere. A 25 év körüli ukrán nők akkor akarták felhívni az általuk képviselt ügyre a figyelmet, amikor XVI. Benedek pápa hagyományos vasárnapi úrangyala imádságát mondta a Szent Péter téren. A rendőrök gépkocsiba ültették a tüntető nőket, és a Vatikán elől a borgói kapitányságra szállították őket.

A bejutott szőke, testhezálló farmert, félmeztelen felsőttestén fekete túll mellényt viselő nőnek sikerült kibontania a Freedom for women (Szabadságot a nőknek) feliratú transzparenst, mielőtt a

Félmeztelenül a pápai áldás után. A Femen szabadságot követel a nőknek

karhatalom emberei elérték volna. Az ukrán feministák szombaton az olasz Demokrata Párt, a legnagyobb baloldali ellenzéki

párt tüntetésén Silvio Berlusconi kormányfőt ostorozó táblákkal vonultak fel tetőtől talpig olasz nemzeti színekre festve. ◀

Önmérsékletre intik Izraelt

Hírösszefoglaló

Szergej Lavrov nagy hibának nevezte, ha Izrael katonai csapatát hajtana végre iráni nukleáris létesítmények ellen. Az orosz külügyminiszter szerint egy állam ellen az erőszak alkalmazása csak két esetben lehetséges, amelyek az ENSZ alapszabályzatában szerepelnek: önvédelemből vagy a Biztonsági Tanács határozata alapján. – mondta Lavrov, leszögezve, hogy erre a helyzetre egyik verzió sem alkalmazható. Izraeli sajtójelentések szerint Benjamin Netanjahu miniszterelnök igyekszik a kabinetjében többséget szerezni az esetleges katonai akcióhoz, amelyhez már a külügyminisztert is megnyerte. Izraeli kormánytisztviselők hangsúlyozzák, hogy Izraelt nem lehet megfélemlíteni. ◀

Őrizetben SOV

ÜMSZ

► Sikkasztás és pénzmosás gyanúja miatt a legfelsőbb bíróság ügyészei tegnap ismét őrizetbe vették Sorin Ovidiu Vântut és két üzlettársát, Liviu Lucát és Octavian Turcant. A nyomozóhatóság szerint a Realitatea hírtelevízió volt tulajdonosa összesen 83 millió euróval károsította meg a Petrom Service Rt.-t. A vád szerint Vântuék szándékosan vitték csődbe a Petrom Service Rt.-t, ezzel megkárosítva 72 ezer kirszervényest is, akik így nem jutottak osztalékhoz, és jelentősen lecsökkent a részvények értéke is. Mindemellett az állami költségvetés is 98 millió eurós jövedelemtől esett el. Az ügyészek szerint a három őrizetbe vett személy érdekeltségi körébe tartozó offshore cégektől sokszoros áron vásároltak különböző részvénycsomagokat a Petrom pénzén. A csődbe vitt cég számláiról többször is dollármilliókat ultalt saját vállalkozásaik vagy személyes bankszámláikra. Így például a Vântu érdekeltségébe tartozó a Realitatea Media Rt.-nek 14,2 millió euró folyt be számláira, de más vállalkozások is egy és hétmillió euró közötti összegekkel lettek gazdagabbak. A volt médiamágnást korábban zsarolás gyanújával is őrizetbe vették, mivel 150 ezer eurós összeget követelt a Realitatea Media tröszt menedzselésével megbízott Sebastian Ghița üzletembertől. Sorin Ovidiu Vântu ellen nem először indított vizsgálatot az ügyészség, hiszen állítólag ő irányította a háttérből az Országos Befektetési Alap elnevezésű piramisjátékot, amely 2000-ben látványosan csődbe ment. Az üzletembert végül felmentették, mivel nem találtak elegendő bizonyítékot bűnösségére vonatkozóan. ◀

Kihúzzák maguk alól Geoană székét

Folytatás az 1. oldalról

„Istennek se értem, miért adjuk át tálcán a kormánypartoknak a szenátusi elnöki tisztséget” – nyilatkozta Mircea Geoană a PSD állandó bizottságának döntését kommentálva. A volt államfő-jelölt szerint az ellenzéki alakulatok nem fogják ölbe tett kézzel hagyni a szociáldemokraták párton belüli helycseréjét. Érvelése szerint mind a jelenlegi elnök leváltását, mind pedig a jövőbeni hízelnök kinevezését csakis a szenátorok többségének szavazatával lehet elérni, a kormányparti többségű felsőházban pedig kevés esély mutatkozik az ellenzék számára, hogy saját jelöltjét juttassa tisztségbe.

Ezzel szemben Victor Ponta PSD-elnök az Alkotmánybíróság egy korábbi, 2005-ös döntésére alapozva leszögezte, a felsőház el-

nöki tisztsége a szociáldemokratákat illeti meg a jelenlegi parlamenti ciklus végéig. A taláros testület határozata ugyanis így szól: a hízelnök új személyére csak az a parlamenti frakció tehet javaslatot, amely korábban a hízelnöki tisztséget elnyerte. Ezért a tegnapi ülésen a PSD a kérdést akarta szavazásra bocsátani: egyetértene-e azzal, hogy Mircea Geoană helyére Titus Corlăţean kerüljön?

A Demokrata Liberális Párt (PDL) szenátusi frakcióvezetője ezzel szemben azzal érvel, hogy az alkotmánybírói döntés a jelenlegi helyzetre nem alkalmazható. Mircea Rădulescu szerint többek között azért nem, mert Geoană korábban a Szociáldemokrata Párt és a Konzervatív Párt (PC) közös frakciója javasolta hízelnöknek, ez a frakció pedig a PC kilépésével megszűnt. Rădulescu azt is közölte: pártja

Vasile Blagát javasolja szenátusi elnöknek.

„Jogi csiki-csuki következik. De nagyon úgy néz ki, hogy a PSD elveszti a hízelnöki tisztséget” – kommentálta lapunknak a helyzetet Fekete Szabó András, az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője.

Mint ismert, Mircea Geoană azzal vádolják párttársai, hogy az utóbbi időben tett kijelentéseivel és megnyilvánulásaival lejáratja az alakulatot. A 2009-es államfő-választási kampány nagy vesztese azzal haragította magára kollégáit, hogy múlt heti, Egyesült Államokba tett látogatásáról – ahol a román ellenzék vezéréként tetszelgett – nem konzultált pártjával. A PSD-ek azt se nézték jó szemmel, hogy Mircea Geoană bejelentette: előfordulhat, hogy ismét indul az elnökválasztásokon. ◀

Titus Corlăţean, a szenátus külügyi bizottságának elnöke

Mircea Geoană, a szenátus elnöke. Egyelőre...

Csapda

Salamon Márton László

Jó kis csapatát állított saját magának a nagyobbik ellenzéki párt azzal, hogy vezetői eldöntötték: ha török, ha szakad, megfosztják Mircea Geoană szenátusi elnöki tisztségétől. A Szociáldemokrata Párt

volt elnöke – jelenleg formálisan az állam második embere – azzal vált hírtelen első számú közellenségévé pártjában, hogy egy televíziós műsorban riporterri unszolásra kibökte: nem hátrálna meg egy újabb megmérettetés előtt, amennyiben úgy alakulna, hogy ismét megmérkőzhet az államfői székért. (Erre még rátejt egy lapáttal azzal, hogy amerikai útján a romániai ellenzék vezéréként feszített, fiatal főnöke, Victor Ponta pártelnök egójába taposva.) Mircea Geoană igazi pártbeli problémái azonban sokkal mélyebbek és régebbi keletűek ezeknél. Az egykori jónévi washingtoni román nagykövet, külügyminiszter, majd bukott főpolgármester-jelölt és államfőjelölt úgy került a párt élére 2005 elején, hogy sem pártpolitikai tapasztalata nem volt, sem – mint később kiderült – tehetsége hozzá. A kabinetprotokollban igen jártas diplomata csapnivaló politikusnak bizonyult: a nem megfelelő embernek a nem megfelelő helyen. S mint ilyen, sikerült elveszítene két évvel ezelőtt egy olyan államelnök-választási második forduló, amelyet a biztos vesztes Traian Băsescu ellen a hazai élpolitikusok háromnegyede behunyt szemmel megnyert volna.

Ezt az elhetetlenséget nem tudta azóta sem megbocsátani neki pártja és a PSD-s szavazók, de ugyanúgy nem tudták megbocsátani neki a nem várt kudarcot az említett elnökválasztás első fordulójában harmadik helyen végzett, ám kitűnően teljesítő liberális jelölt, Crin Antonescu hívei sem.

Geoanának azért a megaláztatásért kellett pártelnöki székével fizetnie, majd kivert kutyaként, magányosan csatangolnia a PSD-székhez és a szenátus folyosóján, amelyet akkor szenvedett el az ellenzék, amikor Traian Băsescu pökhendin odavetette a választások második fordulóját utáni nap reggelén: „Sztivává löttem őket!” („I-am ciuruit!”) Azért a hatalmas csalódásért kell most utolsó megmaradt formális pozíciójáért, a szenátusi elnöki székért körömszakadtáig küzdenie saját pártjával, amelyet a győzelem boldog tudatában nyugovóra tért (több mint) fél ország érzett, amikor másnap reggel arra ébredt, hogy maradt minden a régiiben. És amely nem Mircea Geoanăért szavazott Mircea Geoanára, hanem azért, hogy végre megszabaduljon Traian Băsescutól, Emil Boctól és a többiekétől.

Az ellenzéknek tehát, úgy látszik, semmi sem drága, amikor meg kell torolnia régi és új sereglőit, legyen bár a legfontosabb állami tisztség is a bosszú ára. A bosszúvágy, a harag azonban nem jó tanácsadó – tartja a mondás, és ilyenkor egyet kell érteni Traian Băsescuval, amikor éretleneknek nevezi az ellenzéki szövetség két társelnökét. Persze most az egyszer hallgat az államfő, nem inti Pontáékot bölcsességre, pedig kivételesen éppen lenne oka rá. Hogy is tenné, amikor ő az ellenzéki vezetők meggondolatlanságának legfőbb haszonélvezője...

Tőkés kihátrálna Vass mögül

Antal Erika

► „Erre nincs mit mondani, ez a Tőkés László véleménye” – fogalmazott lapunknak Kelemen Atilla, az RMDSZ Maros megyei elnöke, akit annak kapcsán kerestünk meg, hogy az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) elnöke tegnap közleményben figyelmeztette a szövetséget: Vass Levente egyelőre nem tekinthető a két szervezet közös marosvásárhelyi polgármesterjelöltjének. Kelemen furcsállotta a Tőkés László által szétküldött nyilatkozatot, ugyanis – mint fogalmazott – az EP-elnök nem volt ott a tárgyaláson, ezért beleszólása sem lehetett abba. „Az EMNT megyei szervezettel megkötöttük az együttműködési szerződést, de természetesen még sok mindenről lehet tárgyalni. Egyelőre úgy néz ki, hogy 14 hónap múlva lesznek helyhatósági választások, addig erre meg bőven van idő” – nyilatkozta az ÜMSZ-nek Kelemen.

Tőkés László azzal vádolta Kelemen Atillát, hogy a napokban „az etikus és ügyes nemzetpolitikától teljességgel idegen hangnemben” nyilatkozott a marosvásárhelyi polgármester-jelölről. „Megengedhetetlen, hogy a kisebbik kormánypárt egyes tisztségviselői az EMNT, illetve az Erdélyi Magyar Néppárt együttműködési készségét – közvetlen vagy közvetett módon – az RMDSZ egyoldalú választási

kampány- és propaganda-céljaira használják fel” – vádolt Tőkés. Mindezek után az EP-elnök leközölte, hogy a helyzet jelenlegi állása szerint Vass Levente nem az RMDSZ és az EMNT/EMNP közös, hanem kizárólag a Maros megyei/marosvásárhelyi RMDSZ saját polgármester-jelöltje. „Mi a plurális és demokratikus magyar összefogás hívei vagyunk, s ennek megfelelően nem az RMDSZ jelöltjét, hanem a marosvásárhelyi magyarok közös jelöltjét kívánjuk a helyhatósági választásokon elindítani és támogatni. Vass Levente pedig – Smaranda Enache mellett – csupán egyike a szóba jöhető közös jelölteknek” – fogalmazott Tőkés László. Hozzátette: az EMNT továbbra is készen áll, hogy koalíciós egyezség alapján közös jelöltet állítson és ennek érdekében mihamarabbi megállapodást szorgalmazzon.

Mint ismeretes, az EMNT Maros megyei szervezete augusztus 10-én döntött úgy, hogy Vass Leventét jelöli polgármesternek. Az akkori sajtóközlemény szerint Vass Levente az a személy, akit „a magyar politikai szervezetek és a teljes magyar közösség magáénak tekinthet, elfogadhat, és aki szakmai irányítást képes biztosítani a város számára”. Az EMNT támogatása nyomozóként szólt Vass mellett az RMDSZ megyei választmányában is Csegzi Sándor jelenlegi polgármester ellenében. ◀

Nyugdíjemelés májustól?

Gs. P. T.

► Az RMDSZ javaslatára a koalíciós tanács tegnapi ülésén az a döntés született, hogy jövő májustól emelkedjenek a nyugdíjak és közalkalmazotti bérek – ha ezt a gazdasági eredmények lehetővé teszik. „Megállapodásunk szerint a költségvetés tervezetbe szövegszerűen bekerül az a kitétel, miszerint áprilisban a kormány megvizsgálja a nyugdíj- és béremelés lehetőségét. Van remény arra, hogy ezeket a juttatásokat növelni tudjuk” – mondta lapunknak a koalíciós tanács ülése után az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője. Fekete Szabó András tájékoztatása szerint az IMF küldöttsége legközelebb 2012. április 25-én érkezik Bukarestbe elemezni az ország gazdasági helyzetét. „Addig más ismerté válnak az első negyedév eredményei, s tudni fogjuk, mire lesznek elegendők a tartalékaink” – magyarázta a frakcióvezető.

A kompromisszum hírért megerősítette a munkaügyi miniszter is. Sulfina Barbu az Agerpres hírügynökségnek elmondta: a költségvetés jelenlegi tervezete áprilisig nem számol nyugdíj- és béremeléssel. „Elfogadtuk azt az RMDSZ-es javaslatot, hogy az első negyedévben a gazdasági fejlődés üteme az elképzeléseink szerint alakul, akkor növeljük a fizetéseket és nyugdíjakat” – mondta a tárcavezető.

Egy múlt heti koalíciós megbeszélésen – amelyen Mugur Isărescu jegybanki kormányzó és Gheorghe Ialomiţianu pénzügyminiszter ismertette a kormánypártok vezetőivel a 2012-es költségvetés alapjául szolgáló adatokat – még az az elképzelés körvonalazódott, hogy a nyugdíj- és béremelés csupán a második féltévtől lesz lehetséges.

Mint ismert, korábban az RMDSZ képviselőházi frakciója korábban arra hatalmazta fel a szövetség vezetőit: kérjék a koalícióban, hogy a költségvetés összeállításakor tegyék lehetővé a nyugdíjak inflációt is meghaladó mértékű növelését, illetve a lefagrott közszolgálati bérek visszaállítását. A képviselők arra hivatkoztak, hogy a nyugdíjak inflációnak megfelelő kiigazítását, illetve az országos bruttó átlagbér-növekedést 50 százalékkalának megfelelő emelését az egységes nyugdíjtörvény írja elő. A kormány azonban sürgősségi rendeletben elhalaszthatja a juttatások előírt megemelését.

A tavaly 25 százalékkal megnyirbált közalkalmazotti bérek visszaállításáról törvény nem szól ugyan, ám erre a kormányfő többször is ígéretet tett. Idén januártól végül 15 százalékkal emelték a fizetéseket, s az utóbbi hónapokban Emil Boc miniszterelnök már sokkal óvatosabban fogalmazott, amikor az eredeti szintre történő visszaállításuk került szóba. ◀

Román lapszemle

Mágnesként vonzzák a Fekete-tenger romániai partvidékének kőolajtartalékai a világ kőolajipari óriásait, amelyek több milliárd eurót készek beruházni az itteni energetikai forrásokba. (Adevărul) ► Két méter tíz centiméteres hosszúságú, 100 kilós harcsát fogott két horgász a Zsil folyóban. Ezzel felülmúlták az alig néhány nappal korábban, a Dâmboviţa bukaresti szakaszánál felállított rekordot: a „fővárosi” harcsa mindössze 40 kilós és másfél méteres volt. (Click)

A babonák uralma Romániában

Érdekes és tanulságos felmérést készített a Romániai Soros Alapítvány; a vallás és vallásos magatartás témakörű közvélemény-kutatás adataiból kiderül, hogy a 21. század Romániájában áthatolhatatlan sötétség uralkodik a fejekben. Ez volt egyébként az országban végzett első olyan tanulmány, amely behatóan elemzi a vallásos értékek, magatartás helyzetét.

Bogdán Tibor

Bármilyen hihetetlennek is tűnik, Románia lakosságának túlnyomó része hisz a babonákban, a sötét túlvilági erőkből. A megkérdezettek 60 százaléka tart a szemmelveréstől, 47 százaléka tartja szavahihe-tőeknek a jövőmondókat, kártyavetőket, kávézaccból, tenyérből jósló kóklereket, kézrátevésel gyógyítókat.

Istenhitből jeles

A lakosság 94 százaléka istenhívő, függetlenül attól, hogy milyen felekezet, egyház tagja. A felkérésre, hogy a tízes értékskálán határozzák meg Isten életükben betöltött helyét és fontosságát, a megkérdezettek közel kétharmada a maximális számjegyet jelölte

meg, csaknem 30 százalék 7-9 közötti értéket diktált be, és mindössze 3 százalék adott meg 5 százaléknál kisebb fokozatot. Ezzel Románia európai viszonylatban is az élhelyek egyikén áll a vallásosság tekintetében. Ugyanakkor csak 42 százalék vallja azt, hogy Isten egy élőlényben testesül meg; 49 százalék szerint a Mindenható inkább valamilyen elvont erő, szellemi lény. Kevesebb, mint 2 százalék tagadja a Fennvaló létét, 4 százalék nem kívánt véleményt nyilvánítani a kérdésben.

A mintacsoport 88 százaléka úgy véli, hogy létezik a testtől elkülönülő lélek, ennél alig egy százalékkal kevesebben vannak azok, akik hisznek az erendő bűnben, valamivel kisebb a részaránya – 79 százalékos – azoknak, akik

valósnak tartják a mennyországot, a pokolban 75 százalék, az ördög létében 70 százalék hisz. Ennek ellenére csupán 63 százalék meggyőződése, hogy létezik túlvilági élet, ennél egy százalékkal többen bíznak a csodákban.

Keresztény hit, pogány elemekkel

Jóllehet a megkérdezettek túlnyomó része a keresztény eszmék és értékrend híve, közülük sokan ragaszkodnak még bizonyos pogány szokásokhoz, berögzödésekhez. Így például 28 százalékuk hisz a talizmánok erejében, 25 százalékuk az asztrológiában és a horoszkópokban, 23 százalék pedig meggyőződéssel állítja, hogy léteznek földönkívüli lények. A lélek-vándorlás híveinek részaránya mindössze 18 százalékos.

A lakosság több mint fele vet keresztet minden alkalommal, amikor elhalad egy templom előtt, közel fele tartózkodik mindenféle munkától vasárnaponként (a többi pedig hétköznaponként – tehetné hozzá, a felmérésen kívül, a romániai valóságok jó ismerője), 15 százaléka pedig gyakran a paptól kér tanácsot akkor, amikor valamilyen gondjába adódik, vagy kilátástalanul nehéz helyzetbe kerül. Ugyanakkor 35 százalék állítja azt, hogy soha, semmilyen ügyben nem fordul paphoz.

A románok csaknem egyharmada szentelteti meg minden vásárlás alkalmával, negyedrésze pedig olykor a hosszabb használatra szóló tárgyakat – házat, gépkocsit – és közel egynegyede bőjtől rendszeresen, vagyis nem csak a nagy keresztény ünnepeket megelőzően. (Ehhez nyilván nem kis mértékben a válság elmélyülésével egy időben romló életkörülmények is hozzásegítik).

Jóllehet a rendszeres templomba járók részaránya viszonylag alacsony, mégis a lakosság több mint háromnegyed része vallja magát vallásos, hívő személynek, és csak

15 százaléka állítja ennek ellenkezőjét. A meggyőződéses ateisták részaránya alig haladja meg viszont az 1 százalékot.

Az egyház Romániában betöltött fontosságát ez a felmérés is alátámasztja. Amint ugyanis adataiból kiderül, a lakosság 67 százaléka állítja azt, hogy az egyház megfelelőképpen szolgálja az istenhit megerősödését, 28 százalék véli úgy, hogy ennek csak kis-, illetve nagyon kismértékben tesz eleget, a fennmaradó 5 százaléknak nincs véleménye erről a kérdéstről.

Bigottság, türelmetlenség

A vallásos bigottságot jelzi az az adat, amelynek megfelelően a megkérdezettek 43 százaléka szerint csupán egyetlen vallás – az övé – tekinthető igaznak, 38 százalék pedig csupán annyit hajlandó elismerni, hogy más vallások is tartalmazhatnak

igazságelemeket. Azoknak a részaránya, akik tagadják az egyedüli üdvözítő vallás létezését, és azt állítják, hogy valamennyi nagy világvallás alapvető igazságokat tartalmaz, nem éri el a 20 százalékot sem.

A vallásos türelmetlenségre utal az a körülmény, hogy az ortodox vallásúak bizonyulnak a legintoleránsabbnak. Több mint 15 százalékuk nem kívánna magának muzulmán, vagy zsidó – és magyar szomszédot, az ötven százalékot is meghaladja azoknak a részaránya, akik a homoszexuálisok szomszédosságát is elutasítanák. Egyharmaduk a szekták híveit sem tartja kívánatos szomszédnak.

Vallásos szempontból a legtürelmetlenebb térségnek Moldova és Bukarest bizonyult, az ellenkező véglethez tartozóak nagyrészt a Bán-ságban és a Körösök vidékén, valamint a máramarosi régióban élnek. ◀

Felekezet	Istent élőlénynek elképzelők részaránya (%)
Ortodox	40
Görög-katolikus	67
Római-katolikus	49
Protestáns	58
Neoprotestáns	61

Nagyratörő kínai űrtervek

A kínai sajtó elragadtatott hangon ünnepli az ország űrprogramját: szerdán sikeresen összekapcsoltak egy ember nélküli űrhajót és egy űrállomás Föld körül keringő modulját. A kínaiak az évtized végére űrállomást terveznek.

Gy. Z.

Kína első alkalommal hajtott végre dokkolási manővert az űrben: az ember nélküli Sencsou-8 űrhajó 343 kilométer magasságban összekapcsolódott a Tienkung-1 űrállomás-modullal. A kínai sajtó a technikai előrelépést ünnepli. Kedden helyi idő szerint 5:58 perckor a Kanszu tartományban található Csiucsuan Szatellit Indító Központból indult útjára egy ember utast nem szállító kínai űrhajó. A Sencsou-8 Góbi sivatagbeli startját követő két napon kapcsolódott össze a szeptemberben Föld körüli pályára állított Tienkung-1 moduljával

Élő közvetítés a rajtról

Az elkövetkezendő éveken belül a program keretében a kínai kormány még legalább két hasonló műveletet tervez, amelyek közül az előzetes kijelentések alapján legalább az egyik emberi utas részvételével zajlik majd le. A mostani misszió elsődleges célja tehát, hogy a kínai mérnökök gyakorolják a dokkolást. A jelenlegi kezdeményezés hátterében ugyanis sokkal ambi-

ciózusabb kínai tervek állnak. A világ második legnagyobb gazdasága, amely csupán 2003-ban küldött először embert az űrbe, és az első űrsétát csak három évvel ez előtt hajtotta végre, 2020-ig saját űrállomás kiépítését tervezi. „Az indítás és a dokkoló technológiák fejlesztése lefekteti az űrprogram és az űr kínai felfedezésének az alapjait. Az űrről kapcsolatos tudományos kutatás során szerzett tudás az emberiség közös tulajdona, amelyből így az egész világnak részesednie kell” – nyilatkozta Csou Csián-pink, a program vezetője.

A sikeres manővert a kínai központi televízió élőben közvetítette, az irányító központból a legfelső politikai vezetés – az akkor éppen a G20 franciaországi csúcstalálkozóján részt vett Hu Csin-tao elnök kivételével – figyelemmel követte, Hu pedig üzenetben gratulált a sikerhez. A Zsenmin Zsípao, a Kommunista Párt hivatalos lapja is „teljes sikernek” könyvelte el a rajtot. Az első kínai űrbeli dokkolást kommentáló hírekben kiemelik, hogy Kína – az Egyesült Államok és Oroszország után –

A leendő kínai űrállomás moduljának rajtja. Kína űrnagyhatalommá válik?

a világ harmadik országa, amely elsajátította ezt a technikát.

Az ISS helyébe lépne

A kelet-ázsiai ország im-már rendelkezik azzal a tudással és felszereltséggel, amely szükséges egy űrállomás megépítéséhez, s ezzel megnyílik az út Kína előtt, hogy kiterjessze űrkutatási tevékenységét – állapítják meg a szakemberek. A Hszinhua hírügynökség jegyzete szerint: ha a közeli jövőben nem várható is komoly gazdasági haszon az „emberes” űrprogramból, a tudomány és a technológia terén elérhető eredmény, érték akkor sem lebecsülendő. Az ország azt szeretné, ha saját űr-

állomása a 2020-ban a „nyugállományba vonuló” Nemzetközi Űrállomás (ISS) helyébe léphetne, és teret nyújtana a nemzetközi űrkutatásnak.

A korábban közölt terveknek megfelelően a Sencsou-8 és a Tienkung-1 tizenkét napig kering együtt, majd szétválnak, és újabb dokkolási kísérletet hajtanak végre. A program részeként jövőre két újabb űrhajó, a Tienkung-9 és a Tienkung-10 indul hasonló küldetéssel a világűrbe. Egyikük már biztosan legénységet is visz magával. Az űrhajósok (kínaiul: tajkonauták) – köztük két nő – kiképzése máris folyamatban van.

Kína a harmadik olyan ország, amely saját űrhajón jut-

sok feltárása és hasznosításuk az emberiség javára – fogalmazott Csou Csián-ping, a kínai űrprogram vezetője, aki azt is közölte, hogy szándékaik szerint a kínai űrállomás nemzetközi platformot kíván majd nyújtani a további kutatásokhoz, alkalmazásokhoz.

Közömbös kínaiak

A társadalmi egyetértés mindazonáltal nem törtélen. Az eseményeket beárnyékolja az a júliusi sanghaji vonatbaleset, amelyben 280-an sérültek meg, és amely ezáltal felhívta a figyelmet a gyenge közlekedésbiztonságra. A közvélemény eleve a közlekedésbiztonság fejlesztését szorgalmazta inkább a csúcstechnológiás vasutak építése helyett. Most az internetes fórumokon többen is „presztízsprogramnak” nyilvánították az űrhajós terveket, amelyek „emberi és pénzületi erőforrásokat pocsékolnak el”. A társadalom egy csoportja ugyanakkor meglehetősen semleges viszonyul a kínai űrprogram léteéhez, mondván: „nincs közvetlen hatással ránk, hétköznapi embe-erekre”. Ezt tükrözik a Sina Weibón (a kínai Twitteren) elindított közvélemény-kutatás nyilvánosságra hozott eredményei is: eddig a résztvevők 40 százaléka válaszolt igennel az azt firtató kérdésre, hogy öt büszkeséggel tölti-e el a rajt sikeressége, miközben 47 százalék úgy érezte, hogy „semmi köze hozzá”. ◀

Lap-top

A nap címe. Basescut a felfüggesztés fenyegeti azok után, amiket a bírának mondott, *Jurnalul național*

Magyarázat. Tesz, amit tesz a hiperaktív elnök, és így vagy úgy beledurrant a nulláslistába, barnára festi a kalapács nyelét. Az (immár lassan egyedüli) ellenzéki papír-napló kéjesen idézi Crin Antonescut és Victor Ponta-t, akik szintén lelkesen sorolják az okokat, amikért az elnök majd kirúghatóvá válik. Valami azt súgja, hogy Traian Basescu nem viszi végig a második mandátumát, a népszavazás után elvonul... hova is?

Tiszteletre méltó. Az *Adevărul* és a *Cotidianul* ismerteti Cristian Preda, a nagybik kormánypart értelmiségije rádióban kifejtett véleményét. C. Preda semmi esélyt nem lát arra, hogy a PDL megnyerje a választásokat. „Elszigeteltek vagyunk, mint annak idején a Nagy-Románia Párt”, mondta az európai parlamenti képviselő. (Aki liberálisnak kezdte, és akit véleményünk szerint szívesen „visszafogadnának” Antonescuék – bár ki tudja...) A politikus hozzátette: ilyen körülmények között a PDL-nek képesnek és hajlandónak kell mutatkoznia szövetségkötésre más politikai erővel. Mindenesetre Preda nem először bizonyítja, hogy a király meztelen! felkiáltás nem csak ártatlan kisgyerektől származhat, mint a mesében.

Még egy bíráló. Nem sorolható a fenti kategóriába Adriean Videanu volt főpolgármester és miniszter, valamint éjszakai szavazatszámoló hasonló értelmű tévében tett nyilatkozata, amelyet a *Gândul*-ban olvastunk. Videanu is azzal vádolja pártját, a PDL-t, hogy az „megcsontosodott” és „erőtlen”, véleménye szerint ha Emil Boc nem kezd bátor gazdaságélénkítésbe, Románia pénzügyileg lebénulhat. Íme, a már meggazdagodott, megállapodott – és egy-két lépéssel hátrább szorult – régi garnitúra is támadja szegény Bocot. Pedig ő aztán igazán ártatlan, nem csinált semmit!

A nap álhíre. Elena Udrea visszatér a fényképező kamera elé, ugyanis stábjával együtt elfelejtette a legfontosabbat: Elena Lupescunak (eredeti nevén Farkas Magdának) öltözni, a bőrébe bújni.

Minden napra egy mondat

„Nem vagyunk különlegesek. De nem vagyunk a világ szemnye és mocska sem. Egyszerűen vagyunk, és minden csak megcsúsz velünk.”
Chuk Palahniuk

Az udvari költő síremléke

Horváth István

Tibetben

SZELLEMI DÉZÉS

– A betűk szisztematikus permutációjával próbáljuk valamennyit összeírni, csak éppen saját speciális ábécénkkel dolgozunk. (...) Szerencsére az önök automata számítógépét nem lesz nehéz erre a munkára alkalmazni. Ha már egyszer a programozás megfelelő, sorban permutálni fog minden betűt, és nyomtatásban adja az eredményt. Ami nekünk tizenötezer évig tartott volna, a gép elvégezheti száz nap alatt. (...)

Magasan, távoli sziklafészekben türelmesen dolgoztak ezek a szerzetesek, nemzedék nemzedék után, értelmetlen szavak jegyzékét szerkesztették. Van-e határa az emberiség ostobaságainak? Mindenesetre sejtetnie sem szabad legbensőbb gondolatait. A vevőnek mindig igaza van...

– Semmi kétség - felelt a doktor -, a Mark-5-ön elvégezhető az átalakítások úgy, hogy efféle jegyzékeket nyomtasson. Sokkal aggasztóbb kérdés a gép felszerelése és kezelése. Tibetbe eljutni, éppen most, nem lesz könnyű.

– Ez a mi dolgunk. Az alkatrészek elég kicsik, repülővel szállíthatók, ez volt az egyik szempont abban, hogy az önök gépét választottuk. Ha Indiáig elhozzák őket, majd gondoskodunk a továbbszállításról.

– És két mérnökünket kívánja szerződtetni?

– Igen, három hónapra, amíg a terv tartana. – Ezt Personnel el tudja intézni, az kétségtelen. – Wagner doktor néhány sort firkantott az írómappájába. – Most már csak két dolog marad hátra. Mielőtt befejezhetné volna a mondatot, a Láma kis papírdarabot húzott elő.

– Hiteles követelésegyenlegem az Ázsiai Banknál.

– Köszönöm. Úgy látszik, ez... őő... rendben van. (...)

Arthur C. Clark: Isten kilencmilliárd neve. Fordította Nagy Zoltán

Mezei

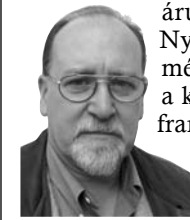
A heti szokásos miniszterelnöki nagyotmondások és álmodozások között akadtam arra a kijelentésre, miszerint Románia mezőgazdasági kapacitása 80 millió ember táplálására képes, s el kell érni, hogy az ország élelmiszer-importálóból kiviteli nagyhatalom legyen. Ez a mondat, ha komolyan vesszük, s miért is ne vennők, gyökeres szemléletváltásról, lépéskényszerrel árulkodik.

Egykor Romániát a Balkán bőségkosarának tekintették, elsősorban a bőségkosár fosztogatói: az ország elitje, és fennén hirdették, hogy Románia elsődrendűen mezőgazdasági (eminente agrar) állam. Ennek megfelelően alakították az ország gazdasági életét, a termékszerkezetét, a külkereskedelmi összeköttetéseket és a mérlegegyensúlyt. A lakosság jelentős hányada a mezőgazdaságból élt, oda kötötte lak- és munkahelye, ott alakult ki újkori kulturális identitása. Következésképpen a városok kicsinyek és otthonosabbak voltak, az ország útjai híresen elhanyagoltak vagy ki nem építettek, kevesebb gyár füstölt, kevesebb üzemből szólt meg a sziréna műszakvégeken.

Aztán a szocializmus, szovjet receptre, mindezt a békés és idilli képet felforgatta, kirángatta a falusi lakosságot a biztonságos otthonból, iparosított és „blokkolt”, villamosított, a városokat megnövelte, a levegőt és a tudatot mindenféle mellék- és főtermékkel beszennyezte. Enni nem volt fontos, sőt a racionális táplálkozásról demakogtak, midőn az elégséges megszerzése is kétes volt. A szocialista társadalom felé vezető utazás közben, miként azt egy korabeli vicc sommázza: nem eszünk.

Bár az ún. Valev-féle KGST-terv Romániának a mezőgazdaságban szánt nagyhatalmi szerepet, a tábor országainak éléskamrája lehetett volna, azt Dézs elvtárs és a függetlenségi rögeszme hívei elutasították. És még inkább iparosították. (Annak idején XI.-es koromban gyalgóló fejjel azt gondoltam, hogy az emberek inkább esznek és áldoznak ételre, mint bármilyen másra, a kaja bármikor eladható, maga a biztonság, de kioktattak, hogy az ipar varázslatokra képes. Lásd a ma már nem füstölő gyárakat és visszamaradt ipari szennyhegyeket.)

Most pedig cancel: vissza a mezőkhöz. Ennek hallatán az ember csak közhelyeket tud hebegni: Ki megy vissza gazdálkodni? Ki fogja megművelni a földeket? Milyen gépekkel? Kinek lesz elég pénze azokhoz? Milyen áron termelünk majd? Eladható lesz? A nagy áruházláncok elfogadják-e a Nyárád- vagy Szamos-mente terményeit? Hogy teszik változatossá a kínálatot? Hiszen míg például franciák vagy olaszok legalább hét-száz féle saját termelnek, itt-hon az évezrednyi hagyomány ellenére alig harminc féle

Sebestyén Mihály szűkül a választék.

Kész a leltár?

Egy szebeni antikváriumban vásároltam meg, még valamikor egyetemista koromban, és azóta, mint mondani szokás, bárhová is sodort az élet, magammal vittem. Lapjai már akkor sárgák voltak, de azóta még jó néhány hasonló árnyalatot elhelyezett rajtuk az idő, amely legelőször mindig az újságpapírt részesíti kitüntetett figyelmében. Márpedig az *Est* 1938-as *Háromkönyve*, amelyet az *Est*, a *Pesti Napló* és a *Magyarország* előfizetőinek szántak, nagy példányszáma miatt hasonló papírból készült, és magán viseli nem csupán a korabeli, hanem általában az évkönyvek valamennyi jellegzetességét: szerkesztésük, tartalmuk rendszerint úgy épül fel, hogy minél több olvasnivalót és információt nyújtson különböző képzettségű embereknek. Amikor

kézbevettem a könyvet a polcokkal teletsúfolt, szűk szobában, a padlóra felkent fátolaj szocreal-tisztaságot árasztó illatában, véletlenül éppen a 73. oldalon nyitottam ki, ahol azt írta: József Attila

Széki Ferenc 1905-ben született Buda-

pesten. Szegeden élt, ma Budapesten tisztviselő. Költő, esszéíró. Verskötetei: *Medvetánc* (1934), *Nagyon fáj* (1936), és utána következett az akkor még csupán kesernyés, de azóta egyre fájdalmasabbá váló *Kész a leltár*. Emlékszem, akkor nagyon megdöbbenem: úgy éreztem, mintha az élő József Attilával találkoztam volna, és mint később kiderült, egész sor olyan költő társaságában, akik az akkor már halott Ady, Juhász Gyula, Kosztolányi, Tóth Árpád után (verseikkel a naptári részben rájuk is emlékeztek) tovább vitték a magyar költészetet. Vagy ahogyan a bevezető fogalmaz: „a 'fiatal' költők neve mellett a legszükségesebb életrajzi adatokat is közöljük. Ezek az adatok a mai Magyarországon kívül Erdélyt, a Felvidéket és a Délvidéket is állandóan idézik és mutatják, hogy népünknek mennyire minden rétegéből táplálkozik az egyetemes magyar irodalom.” Nem vagyok irodalomtörténész: az *Est* évkönyvében közölt költők közül Bakos Ákos, Berczeli Károly, Marconnay Tibor, Mikes Margit, Mollináry Gizella és

több más korabeli alkotó nevével itt találkoztam először és utoljára, mint ahogyan becsültem az újságíró elődök jó szemét, hogy az erdélyiek közül Bartalis János, Dsida Jenő, Jékely Zoltán, Szemlér Ferenc is ott volt a sorban, nem is beszélve azokról a nevekről, amelyek nélkül ma nem csupán szegényebb lenne, hanem nem is létezne a magyar irodalom: Berda, Illyés, Weöres, Szabó Zoltán, Zelk Zoltán és így tovább.

Közben rájöttem arra is, hogy mit jelent az előzőt író névtelen szerkesztő idézőjele a fiatalok szó két oldalán, hiszen az akkor már középkorúak is szép számmal szerepeltek a több nemzedéket átfogó antológiában. És az évkönyv oldalain ott következnek hosszú összeállítások a színházakról, immár klasszikusnak tekintett szobrászokról és szobrokról, miközben egy kis, Karafiáth Jenő főpolgármester és Szendy Károly polgármester arcápeivel illusztrált szövegbetét megjegyzi, hogy „Budapest mindenek mellett az az igazi kultúrváros, ahol a művészek otthonra találtak, ahol igazán élvezni tudják a

szépet úgy a képekben, szobrokban, mint a zenében.”

Azóta eltelt hetvenhárom esztendő. És amint az *Est* 1938-as évkönyvét újra meg újra fellapozgatom, hogy az akkor még élő József Attilával, kor- és sorstársaival találkozzam, egyáltalán nem értem, hogy Budapesten miért kell elmozdítani a szobrákat annak a költőnek, akinek legalább a nevéből valóban a magyar nemzet minden tagja hallott. Mint ahogyan azt sem értem: miért kell rendszeresen és folyamatosan támadni azt a budapesti értelmiséget, amely időktől függetlenül átvette, megőrizte, tovább vitte, gazdagította és sokszínűvé tette a „Budapest, kultúrváros” fogalmat, hiszen a bárhol élő magyarság számára, ott legbelül, mindenekelőtt ezt jelenti a Duna két partja. Nem politikát, nem közigazgatást, nem adó- és illetmény-változásokat, az egymással való állandó marakodást, hanem azokat az értékeket, amelyeket fölösleges mindegyre kiválogatni politikai indokok alapján, ide vagy oda csoportosítani. A kultúra és általában az időben való megmaradás vagy kihullás ugyanis rendeletileg nem szabályozható – ismerné el még Karafiáth főpolgármester is.

Elégedetten távozik az IMF

Mindent összevetve elégedetten távozott Bukarestből a külföldi hitelezők – a Nemzetközi Valutaalap (IMF), Európai Bizottság és Világbank – küldöttsége. Jeffrey Franks IMF-képviselő leszögezte, hogy az „óvatos” költségvetés nyár előtt nem teszi lehetővé sem a közalkalmazotti bérek, sem a nyugdíjak emelését, ugyanakkor hatékonyabb energia és támogatási politikát szorgalmazott.

ÜMSZ

► Egyszer s mindenkorra véget kell vetni annak a rendszernek, amelyben az állami és a magánszektorban tevékenykedő „ügyeskedők” meg nem érdemelt nyereségre tesznek szert, míg alkalmazottak és a széles tömegek fizetik ezen hatékony ügyleteknek a számláját – szögezte le tegnap, a külföldi hitelezők harmadik vizsgálódását összegző sajtótájékoztatóján Jeffrey Franks.

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) küldöttségének vezetője különben úgy látja, a román kormány és a hatóságok eléggé eltökéltek az állami vállalatok magánosítását és a privat szférából érkező menedzserek kinevezését illetően, ugyanakkor több cselekvést látna jónak, valamint a vonatkozó törvények véglegesítését. Franks elmondása szerint szakértői szinten egyetértett az illetőkkel, hogy az ország jól teljesített és eleget tett a hitel-megállapodás követelményeinek.

Dupla haszon az uniós pénz

A gazdasági növekedés kilátásait ismertette – amely az IMF szerint idén 1,5 szá-

zalékos, jövőre pedig 1,8–2,3 százalék közötti lehet – a valutaalapi képviselő hangsúlyozta, hogy mindennél fontosabbak az óvatos döntések. Az Európai Bizottság (EB) ennél valamivel bizakodóbb a fellendülést illetően, legalábbis ami a 2011-es évet illeti. Mint Székely István EB-küldöttségvezető a tegnapi sajtótájékoztatóján elmondta, az uniós hatóság idénre 2 százalékos, jövőre pedig 1,9–

2,1 százalékos gazdasági növekedéssel számol.

Az európai alapok lehívását létfontosságúnak nevezte Franks rámutatott: a közönségi pénzek segítségével ösztönözni lehet a gazdaság tevékenységét úgy, hogy közben az államkasszát nem kell megterhelni. „Ez különösen fontos egy olyan időszakban, amikor a pénzügyi nehézségek költségvetési megszorításokat követelnek meg” – tette hozzá, egyben a még végle-

gesítés alatt álló jövő évi költségvetés témáját is felvetve.

Béremelés csak nyáron?

Elmondása szerint a jó termésnek köszönhetően jelentősen visszaesett infláció további csökkenésére számítanak, ugyanakkor meg egyeztek abban is, hogy az ország 2012-ben három százalék alá szorítja a fiskális deficitet. „Ez azért lényeges, hogy minél kisebb legyen az ország Európával szembeni sebezhetősége” – fogalmazott Jeffrey Franks, hangsúlyozva, hogy a kormánynak szigorúan korlátoznia kell minden költségvetésen kívüli kiadását. „Megállapodtunk a közalkalmazotti bérek és a nyugdíjak nominális értékének befagyasztásá-

ban. Mivel a költségvetés óvatos, abban maradtunk, hogy ha a pénzügyi változások lehetővé teszik, jövő nyártól emeljük a fizetéseket és nyugdíjakat” – fejtette ki az IMF-küldött.

„Hatékonyság mindenképp”

Összegzésében Jeffrey Franks kitért az energiapiaci árliberalizáció kérdésére is. Sietett leszögezni: a Nemzetközi Valutaalap azt várja el a román hatóságoktól, hogy a villanyáram- és földgázszorzódások kivétel nélkül nyitottak és átláthatóak legyenek. „Nem azt kértük, hogy a lakossági energiaárak a legközelebbi időn belül utolérjék a globális szintet, hanem, hogy ez fokozatosan valósuljon meg annak érdekében, hogy a háztartások jövedelemszintje növekedjen” – igyekezett tisztázni az IMF-képviselő. Majd magyarázatként hozzáfűzte, hogy Románia nagyon drágán importált gázt Oroszországból, amelyet jelentős állami támogatások révén olcsóbban bocsátott a fogyasztók rendelkezésére. „Az állam tehát gyakorlatilag bizonyos üzleteket támogat. Jobb stratégia lenne, ha realitás arat szabna meg és kisebb fogyasztásra ösztönözné a vállalkozásokat. A fogyasztást és gyártást illetően hatékonyságra kell törekednünk” – javasolta Franks. A pénzügyi szakember mindehhez hozzátette, hogy jelenleg a leggazdagabbak részesülnek a legnagyobb támogatásokban, holott a legrászorultabbakon kellene segíteni. ◀

Isărescu: az infláció jövőre tovább csökken

Híresszefoglaló

► Az idei és jövő évi inflációs célt egyaránt lefelé módosította a Román Nemzeti Bank (BNR), amelynek értelmében idén 4,6 százalék helyett 3,3 százalékos, 2012-ben a 3,5 százalék helyett pedig csupán 3 százalékos pénzhígulásra számít – jelentette be tegnap a negyedéves inflációs jelentést bemutató sajtótájékoztatóján Mugur Isărescu, a jegybank elnöke. Bár részletekre nem tért ki, a kormányzó elmondta, a jegybank inflációs mutatói alapján valamivel két százalék fölötti gazdasági növekedés várható 2012-ben. „Az árcsökkenés körülbelül jövő tavaszig tart, márciusban az inflációs ráta két százalékon, vagy az alatt fog megállni. Nyár folyamán ismét enyhe növekedésnek indulhat, hogy aztán stabilizálódjon” – magyarázta Isărescu. Hozzátette, a tavalyi őz óta eltelt időben a pénzhígulás nagyon nagy, 0,7 százalékos ütemben mérséklődött, jövő évben azonban már normális, 0,2 százalék körüli lesz ez a változás. A kormányzó röviden kitért arra is, hogy a BNR egyensúlyra törekszik az átváltási árfolyamok meghatározásában. „Nem szeretném azt az érzetet kelteni, hogy egy bizonyos árfolyamszintet céloztunk meg” – fogalmazott a jegybankelnök, hozzátéve, a jövő év elején tapasztalható globális tőkepiaci mozgásoknak nagy szerepük lesz a BNR monetáris politikájának alakulásában. ◀

„Az ország jól teljesített” – vélte Jeffrey Franks, Tony Lybek IMF-, valamint Székely István EB-képviselő

Vállalkozószellem, palackban

Kovács Zsolt

► Míg az erdélyi lakosság alig 4,6 százalékának van saját vállalkozása, 81,9 százalékuk nem is kíván céget alapítani és mindössze 13,5 százalék lenne hajlandó vállalkozásba kezdeni – derült ki a abból a felmérésből, amelyet az Integrált vállalkozásfejlesztési modell három fejlesztési régió kisvárosaiban című projekt keretében végzett el az Etnikumközi Viszonyok Kutatóközpontja. Tamás Sándor, a Kovászna megyei önkormányzat elnöke a tegnapi sepsiszentgyörgyi sajtótájékoztatóján kiemelte: előzmény nélküli ez a munka, hiszen Erdélyben még nem készült átfogó kutatás a témában.

A vállalkozói kedv felmérésére és az adatbázis elkészítésére azért volt szükség, mert a következő időszakban Kézdivásárhelyen, Margittán és Zombolyán képzőközpontokat hoznak létre, illetve tanácsadást biztosítanak azok számára, akik új vállalkozást indítanak, vagy a meglévőt kíván-

ják fejleszteni. A kezdeményezés célja, hogy 2012-ben 540 résztvevőt tanítsanak meg vállalkozói ismeretekre, illetve elősegítsék 54 új kereskedelmi társaság megalakítását. Klárik Attila projektmenedzser, a LAM Alapítvány elnöke elmondta, az Európai Szociális Alap által támogatott, kétféle euró értékű projekt Erdély három fejlesztési régiójára terjed ki, ezen belül pedig 104 kisvárost foglal magába.

Bátor nagyvárosiak

Mint a felmérésből kiderült, erdélyi viszonylatban – ahol ezer személyre átlag 27 cég jut – a vállalkozások számát tekintve élen járnak a nagyvárosok és környékük, elsősorban Kolozsvár, Temesvár, Brassó, Nagyvárad, Arad és Szeben, emellett pedig olyan nagyobb turisztikai potenciállal rendelkező kisvárosok, mint Predeal, Herkulesfürdő, Kovászna, Tusnádfürdő és Borszék. A Zsil völgye és a Szeben megyei Kiskapus

ugyanakkor a leghátrányosabb helyzetben levő településeknek számítanak ebből a szempontból, ahol ezer személyre alig hét vállalkozás jut.

A vállalkozói hajlam a fiatal, egyedülálló, magasan képzett, átlag feletti jövedelemmel rendelkező férfiak körében a legmagasabb, akik több pénzt szeretnének keresni, és munkavégzés terén nagyobb szabadságra vágnak – mutatott rá ismertetőjében Csata Zsombor szociológus, a kutatást végző központ igazgatója.

Éllovas Székelyföld

A kérdőíves módszerrel végzett, reprezentatív felmérés szerint, Székelyföldön nagyobb a vállalkozói kedv, mint Erdély más térségeiben, amit Csata Zsombor azzal magyarázott, hogy a székelyföldi emberekben nagyobb a hajlandóság az együttműködésre, csakúgy, mint az egymás iránti bizalom. Székelyföldön belül Maros és Harghita megyékben több az aktív

cég, mint Háromszéken, ellenben azok átlagban kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak és kisebb üzleti forgalmat valósítanak meg, mint a Kovászna megyei vállalkozások.

Borúlato cégvezetők

A felmérésben megkérdezett erdélyi vállalkozók többsége (40,5 százaléka) szerint az idei év rosszabb volt mint tavalyi, és mindössze 21,5 százalékuk látja eredményesebbnek a 2011-es esztendőt. A borúlato cégvezetők az ország rossz adó- és pénzügyi politikáját, a megrendelések csökkenését, a korrupciót és a nem lojális konkurenciát nevezik meg problémaként.

A szociológus ugyanakkor arra is rámutatott, hogy az erdélyi lakosság körében negatív a vállalkozók megítélése, a megkérdezettek több mint 80 százaléka szerint ugyanis a vállalkozók „olyan ügyeskedő emberek, akik mindig megtalálják a törvényes kiskapukat”. ◀

Másodszor startol az Üzleti Tervek Versenye

A Junior Business Club (JBC) november 23-án a sepsiszentgyörgyi Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karával partnerségben második alkalommal szervezi meg az Üzleti Tervek versenyt.

A szervezők és a verseny célja az, hogy a fiatalok minél könnyebben elsajátítsák egy üzleti terv elkészítését. Az üzleti terv megírása a fiatalokat olyan gyakorlati kérdések megoldására vezeti, amelyek később hasznosak lehetnek számukra.

A résztvevők idén tetszés szerint egy alapszintű, illetve és haladó szintű terv bemutatásával készülhetnek – előbbi elsősorban a középiskolások (XI–XII. osztályos diákokat), míg utóbbi az egyetemistákat és fiatal végzősöket célozza meg.

A versenyzők üzleti terveit kiváló, ugyanakkor

változatos zsűri értékeli, akik között közgazdász, egyetemi professzor, befektető, vállalkozó egyaránt megtalálható. A verseny nyertesei, akárcsak múlt évben, idén is értékes díjakban részesülnek.

A versennyel kapcsolatos információk (üzleti terv minta, jelentkezési feltétel, egyebek) megtalálhatóak a www.utv.juniorbusinessclub.ro weboldalon.

Verseny időpontja: 2011. november 23. (9:00-13:00 óra).

Helyszín: a sepsiszentgyörgyi Babeş-Bolyai Tudományegyetem.

Versenyzők jelentkezési időpontja: legkésőbb 2011. november 9., (weboldalon a „Jelentkezés” menüpont alatt).

Üzleti tervek leadási határideje: legkésőbb 2011. november 16., (e-mail: juniorbusinessclub@yahoo.com)

(JBC sajtóiroda)

Orvosok illegalitásban

Egészségügyi engedély nélkül működik a hazai iskolai rendelők több mint fele

ÚMSZ

► A romániai iskolai rendelők nagy részének nincs működési engedélye, mert nem tartják be az akkreditáláshoz szükséges törvényes előírásokat – derül ki a közegészségügyi hatóságok adataiból. Fehér és Kolozs megyében például a rendelők felében gyakorlatilag illegalitásban dolgoznak az iskolaorvosok. A legtöbb tanintézményben az infrastruktúra hiánya miatt kellene bezárni a betegellátók ajtaját. Tar Gyöngyi, a Hargita Megyei Közegészségügyi Igazgatóság vezetője szerint az iskolai rendelők korszerűsítéséhez és az engedélyeztetéshez segítséget kaphatnak az iskolaorvosok az önkormányzatoktól, ezt azonban a többség elmulasztja kérni. Hargita megyében egyetlen rendelő esetében kérte az orvos a hatóságok segítségét.

Senki sem tudja

„Mióta én eljöttem az iskolából, az önkormányzatok felügyelete alá kerültek a rendelők, ez azt jelentette, hogy helyi forrásból kellene ezeket korszerűsíteni. De igazából senki sem tudja, mire is lenne valójában szükség. Az oktatási intézményeken belüli sürgősségi esetek ellátásához elég az asszisztensek jelenléte, az általános orvosi vizsgálatokat a háziorvosok, illetve adott esetben a szakorvosok végzik. Vagyis az iskolaorvos tulajdonképpen fölösleges” – hangsúlyozta Mircea Oltean kolozsvári háziorvos, aki korábban

Rendelő a kolozsvári Báthory-liceumban. Átépitésre van szükség az engedélyhez

Fotó: Sipos M. Zoltán

a kincses város egyik iskolai rendelőjében dolgozott. A szakember azonban úgy véli, van olyan egészségügyi terület, amelynek ellátását az iskolaorvosok tudnák eredményesen biztosítani. „Rendkívül fontosnak tartanám, ha a dropprevenció programokat olyan orvos segítené, aki nap mint nap látja a gyerekeket, aki azonnal felismeri a tudatmódosító szerek fogyasztásának jeleit az érintettekben. Ugyanigy jó volna, ha például a diabétesz, az AIDS elleni kampányt vagy bármely olyan akciót, amely az egészségvédelmet szolgálja, iskolaorvos is folytatná. Csak az iskolán belül látszik ugyanis,

hogy a fiatalok hogyan viselkednek, mennyire vannak kitéve azoknak a veszélyeknek, amelyeket az életvitelük, közösségi kapcsolataik is magukban rejtnek” – magyarázta. Mircea Oltean kérdésünkre elmondta: azért hagyta ott korábbi állását, mert „az iskolaorvos csak dísz az iskolában”. A szakember szerint az iskolai betegellátás rendszere elavult, az elodázhatatlan korszerűsítésre pedig nincs elég pénz és nincs is ehhez átgondolt egészségügyi stratégia.

Daniel Ciocan, a Kolozs Megyei Közegészségügyi Igazgatóság szóvivője az ÚMSZ megkeresésére elismerte: bár jelentős az állásel-

hagyók aránya az iskolaorvosok között (elsősorban az alacsony bérek és a rossz munkakörülmények miatt), egyelőre még így is el tudják látni a feladatokat. Kolozsváron 55 iskolának és 25 óvodának van saját rendelője, ötven százalékuk rendelkezik érvényes engedéllyel, ötven százalékuk pedig ideiglenes jóváhagyással működik. Kérdésünkre, hogy az országos egészségügyi kampányokra, prevenció programokra szánt pénzkerekből át lehet-e csoportosítani olyan összegeket, amelyek a rendelők működését segítik, a szóvivő kitérő választ adott. „Ez a kérdés nem a megyei igazgatóságok hatás-

körébe tartozik” – mondta Daniel Ciocan.

Fő a biztonság

László Attila kolozsvári alpolgármester hangsúlyozta, az önkormányzat három éve vette át az iskolai rendelők, és azóta folyamatosan fejlesztik ezeket. „Nagyon sok a különleges helyzet, és ezek mind különleges megoldást igényelnek. A Báthory István Elméleti Líceumban például ideiglenes engedéllyel működik a fogorvosi és orvosi rendelő. Azért nem kaptak működési engedélyt, mert közös folyosóra nyílik mindkettő. Ahhoz, hogy ebben az iskolában az előírásoknak megfelelően működjenek a betegellátók, átépítésre lenne szükség” – nyilatkozta az előljáró. László Attila szerint gondot jelent, hogy nagyon kevés a szakképzett orvos, egyre nehezebb megfelelő kompetenciával rendelkező szakembert alkalmazni. Jelenleg Kolozsváron 48 orvos és 96 asszisztens látja el a városban tanuló diákokat. „Természetesen szakorvos kezeli a gyereket, de megnyugtat a tudat, hogy van, aki segítsen, ha nagy baj van. Annyi mindenre költenek a hazai iskolákban, szerintem az orvosi rendelők megfelelő felszerelése kellene hogy abszolút elsőbbséget élvezzen mindenhol” – foglalt állást egy diabéteszben szenvedő kolozsvári kislány anyukája, aki hozzátette: egészségügyi szempontból is biztonságban érzi a gyermekét a Báthoryban. ◀

Röviden

A szülőket vádolják

Gondatlanságból elkövetett emberölés gyanújaival indult eljárás tegnap egy Szilágy megyei házaspár ellen. A szülők tarlóégetés közben a felgyújtott területen felejtették két hónapos kislányukat. Az áldozatot október 27-én szállították a kolozsvári kórházba, ahonnan mentőhelikopterrel küldték tovább Bukarestbe, életét azonban a gondos orvosi beavatkozás ellenére sem sikerült megmenteni. A házaspárnak még hat gyermeke van, de a gondatlan szülőktől megvonták a felügyeleti jogot az illetékes hatóságok.

Letartóztatták az erőszakoskodókat

Két férfi ellen indult tegnap eljárás az Arad megyei Pécskán, mert a gyanú szerint bántalmazták és megérszakoltak egy kétéves kisfiút. Az áldozatot súlyos, kivértett állapotban édesanyja szállította kórházba. A nő élettársára és annak barátjára bízta kisfiát néhány órára. A sérültet megműtötték, állapota jelenleg is kritikus. A bűncselekménnyel kapcsolatban jelenleg is folyik a nyomozás.

Újabb erdőtüzek

Kétszáz tűzoltó oltotta tegnap a Fehér, Szeben és Vâlcea megyékben pusztító erdőtüzet, a hónapok óta tartó szárazság és a rendkívül erős szél miatt több hektár erdő kapott lángra. A tűzvédelmi szakemberek arra figyelmeztetnek, hogy az őszi tarlóégetések miatt a természetvédelmi területek is veszélyben vannak. A lángokat tegnap délután megfékeztek.

Szállodafoglalás Kolozsváron

S.M.Z.

► „A forradalom Verespatakán kezdődik” – hirdette tegnap az egykori New York (Continental) szálloda ablakaiba kitűzött méteres transzparens: önkényes ház-

foglalók vették birtokukba a lakatlan ingatlant, hogy a cíanalapú aranykitermelés és a bányanyitást engedélyező döntéshozók ellen tiltakozzanak. Az aktivisták egy része az ingatlanban barikádozta el magát, többen pedig

a szálloda lépcsőit foglalták el, hogy a helyszínre kivezényelt rendőrök ne tudják bekísérni a rendőrsre a benti tüntetőket. A Kolozsváron szokatlan (forradalmi) hangulatú demonstráción dobokkal, sípokkal jelezték a

környezetvédők: határozottan elutasítják a bányanyitást, és azokat, akik a környezetre káros beruházást támogatják. Szakáts István szervező sajtónyilatkozatban azt hangsúlyozta: a beruházás nemcsak a verespatakiakat veszélyezteti, de a kolozsváriakat is, ezért rendezték ebben a városban a házfoglalással egybekötött demonstrációt. Az „Occupy Conti” fedőnevű akción részt vevők szórólapokat osztogattak, és kilitáskba helyezték: akár több napot át is „ostrom alatt” tartják az üres épületet, hogy nyomtatékot szerezzenek követeléseiknek. A szervezők abban bíznak, a következő napokban egyre több helyi lakos csatlakozik a rendezvényhez. A rendőrség tegnap kora délután dulakodás és hangos szóváltás után állította elő az aktivistákat, akik az követelték, hogy az illetékesek „erőszak nélkül” járjanak el ügyükben. Egyelőre nem tudni, hogy milyen bírságra számíthatnak a kolozsvári tiltakozók. ◀

Folytatódik a telekháború

Hírösszefoglaló

► Több ezer eurós kártérítést követel a nyáradszeredai önkormányzat tagjaitól a Maros megyei kormány megbízott. Marius Pașcan prefektus néhány napja bepelelte a nyáradszeredai önkormányzat tagjait. Tizennégy képviselő azért áll majd bíróság elé, mert a kormány megbízott szerint nem hajtották végre a város főterén található, ortodox egyház tulajdonában lévő telekre vonatkozó bírósági végzést. Ezt ugyanis az említett döntés szerint kellett volna venni a közterületi leltárból. A tanácsosok számára nemrég kikézbésvett törvényszéki idézés szerint Marius Pașcan a telekre vonatkozó bírósági döntésre hivatkozva fejenként 6000 eurós kártérítést követel a 13 tanácsostól, illetve Tóth Sándor alpolgármestertől. A kártérítési per november 25-én lesz a Marosvásárhelyi Táb-labírószáon, ítélet még ugyanaznapra várható. Tóth Sándor szerint a prefektus azért gyakorol nyomást a testületre, hogy az illetékesek az

ortodox egyház érdekei szerint járjanak el a telekügyben. Mint arról korábban beszámoltunk, az említett területet 2002-ben kormányrendelet révén minősítették parkká, az önkormányzat tagjai pedig arra hivatkoznak: nem áll módjukban megváltoztatni ennek a státusát, így nem nyilváníthatják az ortodox egyház magánvagyonává. Az alpolgármester szerint jogi szempontból különösen aggályos, hogy a prefektus nem az önkormányzatot, hanem személy szerint a tanácsosokat próbálja felelősségre vonni, a pénzbeli kártérítési igény pedig egyértelműen arra mutat, hogy a kormány megbízott valójában nem a kérdés rendezését, hanem a magyar tanácsosok megfélemlítését és ellehetetlenítését akarja. „Határozottan elítéljük a prefektus magatartását, és úgy látjuk, hogy az ilyen nyomásgyakorlás nemhogy közelebb, de egyértelműen távolabb visz az évek óta húzóódó ügy rendezésétől” – szögezte le Nyáradszereda alpolgármestere. ◀

Forradalmi hangulat a Continental szállónál: Verespatakért tüntettek a környezetvédők Fotó: Sipos M. Zoltán

Röviden

Tóth Árpád-emléktáblát avattak Aradon

Születésének 125. évfordulója alkalmából emléktáblát avattak Tóth Árpád költő aradi szülőházának falán a hétvégén. A szombati táblaavatás előtt az aradi Tóth Árpád Irodalmi Kör emlékműsort tartott a Csiky Gergely Főgimnáziumban, hasonlóan az áprilisban szokásos megemlékezéshez – írja honlapján a *Nyugati Jelen* című napilap. A költő szülőhelyén, az egykori Sarló utca 51-es számú ház falán ezt követően leplezték le a magyar, román és angol nyelvű emléktáblát. A költő 1886-ban született Aradon, hároméves korában családjával Debrecenbe költözött.

Magyar napok Brassóban

Túrával egybekötött szimbolikus térfoglalással, a város feletti Cenk-csúcsra kezdődött hétvégén az idei Brassói Magyar Napok programsorozata. Toró Tamás szervező megnyitóbeszédében hangsúlyozta: 71 éve nem volt Brassóban hasonló magyar vonatkozású rendezvény. A Brassói Magyar Napok november 13-ig tart, a fesztivál ideje alatt 22 rendezvényt tart az erdélyi város magyar közössége. Tegnap *In memoriam Edith Piaf* címmel kultúrestet tartottak, ma a mozgás kerül a középpontba az esti tánc-házzal és a napközben elkezdődő négynapos focibajnoksággal.

Újragondolják a FNT-t?

F. I.

„Új kezdetet jelent számunkra a bukaresti Országos Színházi Fesztiválon (FNT) való részvétel. Elismerés és kihívás a fővárosi deszkákra fellépni, hisz még mindig ez az ország leghíresebb fesztiválja” – értékelte az *Új Magyar Szónak* Gáspárik Attila az általa vezetett intézmény fesztiváljelenlétét. A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház igazgatója hangsúlyozta: a Tompa Miklós Társulat felemelt fejjel tudott szemlenni azon a színházi szemlén, amelyre évek óta nem kapott meghívást. Amint arról lapunkban már beszámoltunk, a fővárosi fesztivál vasárnap este a marosvásárhelyi társulat *Platonov*-jával (rendezte: Harsányi Zsolt) és a fővárosi Bulandra Színház művészei által bemutatott *Ivanov* (r. Andrei Șerban) című előadással zárult.

Tanulni kell a színháznyelvet

„A bukaresti fesztiválra nem a díjakért mennek az egyes társulatok, hisz nincs verseny. Itt az egyetlen dolog, amit nyerünk, de azt mindenki, az a népszerűség” – indokolta a FNT-n való részvétel fontosságát Gáspárik. Hozzátette, a fővárosi színházi szemle pozitívuma, hogy „ez az a hely, ahol személyes barátságok kötődnek és erősítetnek meg”. A *Platonov* közönség általi fogadtatásával kap-

A marosvásárhelyiek Platonovjának megértéséhez ismerni kell a színház formanyelvét. Fotó: Maria Ștefănescu

csolatban a színházigazgató elmondta, a marosvásárhelyi bemutató utáni első előadáson mindössze harmincan nézték meg Harsányi Zsolt darabját – most azonban, ha másorra tűzik, legkevesebb kétszázan váltanak rá jegyet.

„Van egy stabil közönség-réteg, akiknek tetszik a *Platonov*, illetve Csehov drámái, de ez nem elég. Közönségnevelésre van szükség, hisz a potenciális színházba járók többsége nem érti a színház nyelvét, így kényelmesebb elidegenedni a darabtól” – hangsúlyozta a marosvásárhelyi színház igazgatója. Hozzátette: a helyzetet sokat javítana, ha lennének színházkritikusok, akik „átvezetnék a nézőt az előadáson”.

Kifulladt a fesztivál?

Az összesen 32 előadást, 15 konferenciát és hat könyvbemutatót felvonultató fesztiválon erőteljes volt a magyar jelenlét: a marosvásárhelyiek mellett kolozsvári társulat három produkcióval (*Ványa bácsi*, *Suttogások és Sikolyok*, *Leonce és Léna*) lépett a fővárosi fesztiválközönség elé, a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház *A velencei kalimár*, az M Stúdió Mozgásház pedig *Othello és hön szeretett Desdemónája* című előadását mutatta be.

A lapunknak nyilatkozó Alexander Hausvater, a temesvári színház rendezője bírálta a 21. alkalommal megszervezett FNT-t, amelyet, mint fogalmazott „egy

független, menedzser által irányított csapatnak kellene szerveznie, nem pedig az UNITER-nek”. Hangsúlyozta, egy országos színházi fesztiválon nem egyéni döntés alapján válogatott társulatokat kellene meghívni, hanem olyan darabokat, amelyek utalnak az aktuális színházi évadra.

„Minden fesztiválnak megvan a maga életciklusa, egy idő után minden kifullad és megéri az újragondolásra, és ez alól a bukaresti színházi fesztivál sem lehet kivétel. De ez nem az én asztalom. Továbbra is hangsúlyozom viszont: ez az ország legjelentősebb fesztiválja, amelyen kiváltság részt venni” – kommentálta Hausvater kijelentését Gáspárik. ◀

Kamarazene Udvarhelyen

Baloga-Tamás Erika

▶ A holland Aristo Quartet és a Frissen Quartet koncertje nyitotta tegnap este a 9. Székelyudvarhelyi Kamarazene Fesztivál, a székelyudvarhelyi városháza Szent István-termében, ahol a péntekig tartó rendezvényen több hazai és külföldi zenész, együttes lép fel. Mától színesedik az előadók sora, hisz a hazai, valamint Norvégiából és Hollandiából érkező művészek mellett egy argentin hegedűművész, Alejandro Drago is fellép majd az udvarhelyi közönség előtt. A hazai művészek hangversenyére szerdán kerül sor, az udvarhelyiek mások mellett Haáz Bence (oboa), Lokodi Károly (hegedű), Márton József (brácsa), Zágonyi Előd (cselló) és Kostyák Márton (nagybőgő) játékát hallhatják. A rendezvény kiemelkedő eseménye lesz az 1999-ben alakult magyarországi Új Harmónia Fúvós együttes csütörtöki koncertje. Az oboa-, klarinét-, fagott-, bőgő- és kürtművészeket felsorakoztató kilenc tagú zenekar a budapesti Zeneakadémiáról indult azzal a céllal, hogy a szerenád- és divertimentoirodalom, illetve az ezek nyomán megszületett romantikus és modern repertoár kiemelkedő alkotásait értő és színvonalas előadásban népszerűsítse. Az együttes zenei repertoárja széles, a reneszánsz táncoktól, egészen a dzsesszig ível, ezen belül is nagy hangsúlyt fektetve a saját hangszerelésekre. ◀

Színházgondok Szatmáron

Sike Lajos

▶ „Amióta ide szerződtem, minden fórumon próbáltam felhívni a figyelmet arra, hogy a szatmári színház nyomorúságos körülmények közt működik. Nem csupán az épület és az infrastruktúra katasztrofális, de költségvetésünk erdélyi és romániai viszonylatban az egyik legkisebb. Pedig ugyanazt a munkát végzi el az itteni színész is, mint más színházbéli társa, csak éppen annak töredékéért” – hangsúlyozta tegnap délelőtti sajtótájékoztatóján Keresztes Attila. A Szatmári Északi Színház Harag György Társulatának művészeti igazgatója azt követően tartott sajtótájékoztatót, hogy a napokban felmondott Rappert Gábor és Nagy Csongor-Zsolt a társulat két színésze. A felmondások hátterében személyes konfliktusok, valamint a színház munkatársainak alacsony fizetése áll – viszont egyik művész sem kommentálta az ügyet. Rappert és Nagy annak ellenére távozott a színházról, hogy érvényben levő szerződéseik vannak – mint megtudtuk, előbbi végigjátssza a már rá osztott szerepeket,

Rappert Gábor személyes konfliktus és alacsony fizetés miatt hagyta ott a szatmári színházat. A szerző felvétele

Nagy pedig gondoskodik „beugróról”.

„Jelen pillanatban a két felmondás következtében előállt helyzetet túl az egyes sajtótermékek által kreált hangulatkeltéssel is meg kell küzdenünk” – jelentette ki a sajtótájékoztatóon Keresztes. Hangsúlyozta: a színészeknek nehéz színpadra állni akkor, amikor a sajtóban névtelen forrásokra hivatkozva újabb felmondásokat helyez-

nek kilátásba, miközben az előállt helyzet kapcsán tartott társulati ülésen minden kollektíva megerősítette azt a szándékát, hogy nem hagyja el évad közben a társulatot. „Valahol valaki hazudik – hisz nekem benne, nem a társulat tagjai” – szögezte le a szatmári színház művészeti igazgatója. Keresztes emellett a sajtóban megjelent, személyt érintő vádakra is reagált. „A fejlődést nem lehetett és

nem lehet egyetlen varázsigével, cilinderből elővarázsolva elérni – ennek az ára a kökemény, fegyelmezett értékteremtő munka” – fogalmazott. Elmondása szerint a kritizált időszakban hét előadást rendezett Szatmáron – „mintegy három és félszeresét annak, amennyit egy művészeti igazgató/főrendező szokott és kétszeresét annak, ami egy átlagos beosztott rendező penzumája lenne”. ◀

Kulturális naptár Marosvásárhelyről

ÚMSZ

▶ Az elmúlt évekhez hasonlóan idén is kulturális naptárral jelentkezik a Marosvásárhelyi Kulturális Központ. Az Erdélyi Szépművészeti Céh kiadványainak arculati jegyeit hordozó 2012-es kalendáriumban a marosvécsi helikonisták tizenkét emblematikus figurája jelenik meg. A naptárt a november 10-én kezdődő Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár keretében mutatják be a közönségnek, pénteken délután a Nemzeti Színház Beszélgető sarkában. „A Marosvásárhelyi Kulturális Központ 2008 óta minden évben kiad egy kulturális jellegű naptárt. Így az elmúlt években olyan Marosvásárhely és Erdély szintjén fontos kulturális értékeknek állítottunk emléket, mint Marosvásárhely neves szülöttei, a székely főváros barokk építészete, de legutóbbi naptárunkkal az összmagyarság fele is nyitottunk azáltal, hogy Erdély középiskoláit mutattuk be. Legújabb naptárunkkal annak az irodalmi csoportosulásnak állítunk emléket, amely meghatározta a XX. századi erdélyi ma-

gyar irodalmat” – magyarázta Szepessy Előd, aki ismertette az idén 85 éve életre hívott írói közösség emlékére készített naptár szerkezetét is. Mint elmondta, a naptárban nemcsak közismert írók kaptak helyet, hanem az erdélyi köztudatban kevésbé jelen lévő irodalmi személyiségek is megjelennek, illetve minden szerzőtől választottak egy-egy, a mai kor számára is sokat mondó idézetet. A báró Kemény Jánost, valamint az év hónapjainak megfelelően 12 helikonistát, név szerint: Berde Máriát, Bánffy Miklóst, Kuncz Aladárt, Dsida Jenőt, Kacsó Sándort, Tompa Lászlót, Tamási Áront, Reményik Sándort, Áprily Lajost, Makkai Sándort, Karácsony Benőt és Kós Károlyt bemutató kalendáriumban a kulturális központ négyéves hagyományának a folytatása. Az egyesület elnöke hangsúlyozta, az elmúlt évekhez hasonlóan idén is megajándékozzák a marosvásárhelyi magyar tannyelvű osztályokat egy-egy naptárral – tavaly több mint 400 naptárt osztottak szét a tanintézmények között. ◀

Rostál a magyar média

ÜMSZ

► A magyar közszolgálati médiából a nyári 500 fős elbocsátás után újabb 417 embert küldenek el, akiknek nagy része ismét a műsorgyártási területről kerülhet ki – írja az *Index*. A portál szerint az Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alapban (MTVA) folyó második elbocsátási hullám ismét nagy számban érintené az 50 év felettieket és a műsorkészítésben részt vevő munkatársakat. A csoportos létszámléépítésben érintett 417 főből nagyjából 120-130 ember éről a területről kerülne ki.

Repülnek a közmédiások

Az MTV-ből, a Duna TV-ből, a Magyar Rádióból és az MTI-ből leginkább szerkesztőket küldenek el (37 embert), és annak ellenére megválnának 16

riportertől is, hogy a hírek szerint a tévékben már így is nehezen tudnak napi adásokat készíteni. Az *Index* szerint a műsorvezetők sem lehetnek nyugodtak, pedig sokáig úgy tűnt, hogy őket már nem érinti a második leépítési hullám. A portál információi szerint most 15 képernyős és rádiós műsorvezető került fel a listára. Miután a nyári leépítéskor elküldték a köztévés műsorvezetők nagyágyúinak nagy részét, sokak szerint most az a kérdés, hogy a maradék két húzónév, Krizsó Szilvia és Baló György rajta van-e a mostani listán. Baló évek óta nem kapott új műsort, Krizsó Szilviát pedig október elsején tették ki a *Ma Reggel*-ből – emlékeztet az *Index*. A rendezők és a gyártásvezetési területen dolgozók szintén nagy számban szerepelnek a statisztikákban, előbbiekből 11-et,

utóbbiak közül 22-öt küldenek el. A szakszervezetek már múlt héten kifogásolták, hogy a vezető beosztásúak közül csak 28 személyt küldenek el, holott az összevonások után közülük lehetne a legtöbb személyt meneszteni.

Kereskedelmi megszorítások

Nem áll jobban a kereskedelmi televíziók szénája sem – az *RTL Klub Reggelivel*, a déli *Híradó*, a *Fél kettő* és a *XXI. század* után a válságra való hivatkozással decembertől megszünteti a milliós nézettségű 12 éves múltira visszatekintő *Heti hetes* című műsorát. Ónody György főszerkesztő szerint azonban csak téli szünetről van szó. A szüneteltetésről szóló döntést a hivatalos értesítés szerint a megtakarítás mellett az indokolta, hogy a rek-

lámpiacon a téli hónapok kevésbé számítanak erősnek, mint a többi. A *TV2* a *Népszabadság* információi szerint hétvégén 93 dolgozójától vált meg. A napilap információi szerint jelentős részben a különböző produkciókban dolgozó technikai szakembereket érintette a leépítés, ezenkívül megváltak öt riportertől, archivátoroktól és asszisztensektől is. Csökkentették a promóciós stáb és a pénzügyesek létszámát is. Az elbocsátások után jelenleg közel 300 ember dolgozik a csatornánál. Az elbocsátások mögött feltehetően az áll, hogy a válság idején bekövetkezett reklámpiaci visszaesés miatt a *TV2* a tavalyi évet veszteséggel zárta. A társaságnak 62 millió eurós árbevétele volt 2010-ben az előző évi 70 millió euró után. A *TV2*-t üzemeltető MTM-SBS Televízió Zrt. 7 millió eurós üzemi veszteséggel zárta az évet. ◀

Kettős tükrök

Újra a törvényszék elé került Iljich Ramirez Sanchez, a.k.a. Carlos, a híres Sakál, aki vélhetőleg több száz ember haláláért közvetlenül felelős terrorista a hidegháborús paranoid-média sztárja. Benne, a kevés „elkapott” gonosztevők egyikében találta meg a kor médiája azt a nyilvánosság máglyájára vethető áldozatot, akit nyugton marhatott, mert a bezárt Sakál nem igazán tudta visszaharapni azokat, akik ketrece körül kattintgatták fotomasinájukat, körmöltek a jegyzetfüzeteikbe, vagy koslattak a kamerával. Carlos tagadhatatlanul emblemikus figura, de nem a terrorizmusé. Sokkal inkább annak a médiának a jelképe, amely tehetetlen a szabadban garázdálkodó „társadalmi ragadozókkal” szemben, ám azonnal szétcincálja azokat a „nagyvadakat”, amelyek a titkosszolgálatok és/vagy különleges egységek csapdáiba estek. Carlost elzárták, ám az általa hirdettet eszmék a mai napig testek és lelkek millióit gyilkolják meg. A média természetesen jó védőpajzsa a lelkeknek. Ismétlem: az ETIKUS média!

(prier)

Szavazógép

Az olvasók többsége világit halottak napján

Lapunk internetes olvasóinak jelentős többsége tartja a halottak napi világitás szokását. A *maszol.ro* szavazógépén feltett legutóbbi kérdésünkre (*Szokott-e világitani halottak napján?*) válaszoló olvasóink nyolcvan százaléka azt nyilatkozta, halottak napján minden évben helyez el gyertyát elhunyt szerettei sírjánál. A válaszadók tíz százaléka úgy nyilatkozott, csak a látszat kedvéért szokott elmenni világitani, míg ugyanennyien mondták azt, hogy halottak napján nem tartják a világitás hagyományát.

E heti kérdésünk: Ön szerint mikorra várható a nyugdíjak megemlése?

1. 2012. május 1.
2. 2012. július 1.
3. 2012-ben semmiképp.

Gyászjelentés

2011. november 6-án, életének 98. évében elhunyt **id. Sisak István**, nyugalmazott egyetemi tanár, kinek erkölcsi magatartása családjának és diáknemzedékeknek felbecsülhetetlen erejű példakép volt.

Temetése 2011. november 9-én, 14 órától, a botfalusi szász temetőben lesz, római katolikus szertartás szerint. A gyászmenet a családi háztól indul (Botfalu, Tudor Vladimirescu utca, 128. szám).

Fiai, dr. Sisak Ferenc és dr. Sisak István családjaikkal

Lady Gaga, az MTV királynője

Hírösszefoglaló

► Lady Gaga popénekes a vasárnap este Belfastban tartott 2011-es MTV Europe Music Awards (EMA) abszolút nyertese – az extrém ruhakölteményt viselő énekesnő kapta ugyanis a legjobb női előadónak, legjobb dalnak és a legjobb videónak járó díjat is, utóbbit a *Born This Way* klipjéért, illetve a leglelkesebb rajongótáborral is ő rendelkezik. A világ egyik legrangosabb zenei díjátadójának tartott gáláról Justin Bieber, Bruno Mars és a Thirty Seconds To Mars két-két szobrot vihetett haza. A tinikedvenc Bieber a legjobb férfi és a legjobb pop előadónak járó elismerést kapta meg, Bruno Mars pedig a legjobb új és a legjobb push előadó lett. A Thirty Seconds To Mars tehetségét a legjobb alternatív előadó díjával ismerték el, de a fiúk vehették át a legjobb World stage produkcióért járó MTV EMA-szobrot is.

Az est egyik legnagyobb meglepetését a koreai Bigbang fiúcsapat okozta, amely többek között Britney Spearst is maga mögé utasítva nyerte el a Worldwide Act kategória fődíját. Rajtuk kívül még olyan neves énekesek vehettek át elismerést, mint Eminem, aki megismételte 2010-es győzelmét, és ismét övé

Lady Gaga, az MTV Europe Music Awards abszolút győztese ezúttal is extrém ruhakölteményt öltött magára

lehetett a legjobb hip hop előadónak járó díj, vagy Katy Perry, akit a legjobb élő produkcióért díjaztak, de nem távoztak a trófea nélkül a Linkin Park csapata sem, ugyanis őket választotta a közönség a legjobb rockzenekarnak.

A belfasti Odyssey Arénában tartott gálát Coldplay nyitotta meg a több mint nyolcezer fős

közönség előtt, akik mellett az est folyamán még színpadra lépett Lady Gaga, Justin Bieber, Bruno Mars, az LMFAO és a Queen is. A Selena Gomez által vezetett est egyik kiemelkedő, meghitt eseménye, annak a meghatározó kisfilmnek a levetítése volt, ami Amy Winehouse-nak állított emléket, legváratlanabb pillanatát pedig egy meztelen férfi

színpadra rohanása jelentette, amikor épp a Hősökből ismert Hayden Panettiere konferálta volna fel a legjobb dalnak járó díjat az MTV Europe Music Awards csúcspontjaként. Talán e két momentum számít az ideiglenes legemlékezetesebb pillanatainak, amelyet világszerte 640 millió háztartásban követték nyomon a zenerajongók. ◀

Murdoch: hatezer lehallgatás

MTI

► Az eddig feltételezettnél sokkal több embert hallgatott le a júliusban a botrányok miatt bezárt *News of the World*. A Rupert Murdoch tulajdonában lévő bulvárlap lehallgatási botránya miatt már több tucat embert tartóztattak le. A brit rendőrség szerint közel hatezer ember telefonbeszélgetéseit hallgatták le Robert Murdoch sajtómágnás lapjánál, a *News of the World* bulvárlapjánál, amelyet be is zártak júliusban, a botrány kirobbanása után. A Scotland Yard nemrégiben nyilvánosságra hozott adatai szerint

a parlamenti vizsgálóbizottság által korábban feltételezettnél kétezerrel több, 5795 áldozat volt, de ez sem tekinthető véglegesnek. „Nem lehet megadni a lehallgatott telefonok pontos számát, de ma 5795-nél tartunk” – közölték a nyomozók. A lehallgatott színészek, politikusok, sportolók és más hírességek között volt – mint most kiderült – Carol Caplin, az egykori brit miniszterelnök, Tony Blair arcuati tanácsadója is, akit a napokban értesített erről a rendőrség. Ügyükben előreláthatólag januárban kezdődik a bírósági tárgyalás. ◀

Apróhirdetés

Eladó a Cristur (Déva), Bucovina utca végén, csendes, kulturált környezetben 4000 m² telek, a szomszédban közművesített. Irányár: 3 euró/m². Telefon: 0763-269424 (Cosmote), 0744-989220 (Orange).

Eladó perfeljegyzés alatt álló 7,5 hektáros, teljesen közművesített ingatlan a Dealul Paiului (Déva) övezetben. Kiváló lehetőség lakóépület felhúzására, a környéken erőteljesen fejlődnek az ingatlan- és kereskedelmi beruházások. Irányár 7 euró/m². Telefon: 0763-269424 (Cosmote), 0744-989220 (Orange).

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.
Postacím: 030032, București, Lipsani nr.29-31, O.P. 15, C.P. 40

* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA
2011. november 9.

A nap filmjei

Pro Tv, 14.00
Végzetes szenvedély

Az autószerelő Joey a kábítószert rabja. Csak nehéz küzdelem árán sikerül megszabadulnia a függőségtől. A sikeres drogelvonó után új emberként tér vissza családjához. Néhány esztendővel később a város gazdag üzletemberének tündérszer lánya szemet vet rá, és üldözni kezdi a szerelmével. A férfi csak ártatlan próbálkozásnak véli mindezt, nem is sejtve, hogy jóval többről van szó.

DUNA TV, 22.30
Miss Austen bánata

A 40. születésnapja felé közelítő Jane Austen látszólag boldog hajadonként él, regényei hősnőihez hasonlóan szellemes és bájos hölgy. Mégis, mikor ifjú unokahúga, Fanny megkéri, hogy segítsen neki a potenciális férjjelöltjei között válogatni, Jane magabiztos higgadsága megrendül, ahogy visszatekint múltjára, az ő egykori lehetséges jövődöbéljére, és a meghozott döntéseire.

TVR1, 23.10
Kettős ügynök

Robert P. Hanssen a Szövetségi Nyomozó Iroda ügynöke. A szuperintelligens, ám érzékeny férfit frusztrálja, hogy miközben ő a munkájában a maximumra törekszik, a középkeresetű ügynöktársait mindez nem érdekli, sőt, a főnöke is azt tanácsolja neki, hogy fogja vissza magát, ha az FBI-nál akar maradni. Ennek, valamint a költekező életmódjának köszönhetően Hanssen úgy érzi, hogy a tönk szélére kerül.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél **10.00** Napközben **12.05** A Hely **12.30** Vendég a háznál **12.57** Harangszöveg **13.00** Déli krónika **13.30** Magánhangzó **14.04** Rádiószínház **14.30** Tebenned bíztunk **15.05** Arcvonalok **16.05** Közlelő **18.30** Krónika **19.00** Közéleti ütköző **21.30** A nap története **23.25** Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában **15.00** Híradó, kommentár **15.20** Magyar zenei lexikon **15.30** Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság **12.00** Híradás **12.15** Miben segíthetünk? **13.05** Zenés üzenetek **14.00** Délutáni váltás **15.00** Híradás KultúrPresszó, Könyv- és lemeztéka **16.00** Híradás, Sport, Rádióújság **17.00** Híradás **17.15** Gazdasági magazin, Összhang **17.55** A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás **8.00** Hírek **8.10** Hangoló, Meditáció: adventista műsor **9.50** Hírek, műsorism. **15.00** Slágeróra **16.00** Hírek **16.15** Vendég a Stúdióban **17.00** Nap-óra **17.30** Jazzmagazin **17.55** Hírek, műsorismertető

DUNA TV

7.00 Közbeszéd (ism.)
Aktuális háttér-műsor
7.30 Híradó
7.40 Kisváros (sor.) (ism.)
8.30 Híradó
8.40 MacGyver (am.-kan. sor.) (ism.)
9.30 Híradó
9.35 Térkép (ism.)
10.05 Mad Men - Reklámőrültek (am. sor.) (ism.)
11.00 Család-barát
12.00 Unser Bildschirm
12.30 Srpski Ekran
13.02 Híradó - Déli
13.20 Kíváncsigosár
15.10 Utókor (ism.)
15.40 Heuréka!
Megtaláltam! (ism.)
16.15 Önök kérték! (ism.)
17.10 Floyd Olaszországban (ism. sor.)
17.40 Az erdélyi szász kultúra nyomában
18.15 Kisváros (magyar sor.)
19.00 Híradó
19.30 Közbeszéd
20.00 Térkép
20.30 MacGyver (am.-kan. sor.)
21.30 Kis Dorrit (angol minisor.)
22.20 Hírek
22.30 Miss Austen bánata (amerikai-angol életr. dráma, 2008)

m1

6.55 Ma Reggel
10.00 Búvölet (olasz sor.)
11.05 DTK (talk show) (ism.)
12.10 A Kennedy család (kan. minisor.) (ism.)
13.01 Híradó délben
13.25 Kárpát Expressz
13.55 Hrvatska kronika
14.30 Ecranul nostru
15.00 Tudástár 2011
15.30 Válogatás az Országos Természetfilm-fesztivál filmjeiből
15.55 Lásuk Indonéziát!
16.10 Annyali érintés (am. sor.)
17.00 Különleges mentőalakulat (auszt. sor.)
17.45 MM
18.40 Család csak egy van (auszt. vígj. sor.)
19.30 Maradj talpon!
20.30 Híradó este
21.00 Sport hírek
21.15 Párizsi helyszínelők (francia krimisor.)
22.05 On The Spot: Bolívia (dok. f.)
23.00 Az Este
23.35 KorTárs
0.05 A WikiLeaks-botrány (dok. f.)
1.05 Szellem a palackból...
1.30 Sport hírek

m2

6.10 Nekem ne lenne házam?
6.25 Hajnali gondolatok
6.28 Kárpát Expressz
6.55 Ma Reggel
10.00 Közvetítés a parlament üléséről
17.00 Az irodalom nyelve
17.05 Mindentudás Egyetem 2.0
17.55 A magyar Cellini
18.35 Familia Kft. (magyar vígj. sor.)
19.00 Annyali érintés (am. sor.)
19.45 Esti mese: A bűvös körhint, Thomas, a gőzmozdony
20.10 Különleges mentőalakulat (auszt. sor.)
21.00 Híradó este
21.29 Sport hírek
21.35 McLeod lányai (auszt. kaland sor.)
22.20 Maradj talpon!
23.15 24 (am. sor.)
0.00 Stingers (auszt. krimisor.)
0.45 Az Este
1.15 Párizsi helyszínelők (fr. krimisor.)
2.05 Búvölet (olasz sor.)
2.55 McLeod lányai (auszt. kaland sor.)
3.40 Familia Kft. (magyar vígj. sor.)

RTL KLUB

7.10 Autómánia Autómagazin (ism.)
7.45 Fókusz reggel Közzszolgálati magazin
8.35 Reflektor Reggel
8.45 Reggeli - Csak csajok
9.25 A szerelem rabjai (argentin sorozat)
10.25 Rubi, az elbűvölő szörnyeteg (mexikói sorozat)
11.20 Top Shop
13.10 Asztro Show
14.10 A szív útjai (török sorozat)
16.10 Második esély (amerikai-mexikói-kolumbi-ai sorozat)
17.15 Sarokba szorítva (amerikai sorozat)
19.30 RTL Klub Híradó
20.15 Fókusz Közzszolgálati magazin
21.20 Barátok közt (magyar sorozat)
22.00 ValóVilág (2011) (élő) - összefoglaló
23.35 Vámpírnaplók (amerikai kaland sorozat)
Utána: RTL-hírek
0.35 Reflektor - Sztármagazin
0.55 Apám bünei (amerikai filmdráma, 2002)
Sz.: Tom Sizemore, Richard Jenkins

TV2 TV 2

7.00 Babavilág (ism.)
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka A TV2 reggeli magazinműsora
10.35 Stahl konyhája
10.40 Babapercek
10.45 Teleshop
12.20 Winnetou és barátja, Old Firehand (német-jug. western, 1966)
14.10 Eva Luna (am.-mex. sor.)
15.10 EZO.TV
16.10 Rex felügyelő (osztrák-német-olasz sor.)
17.10 Második élet (am.-kol.-mex. sor.)
18.15 Update Konyha
18.20 Eva Luna (am.-mex. sor.)
19.30 Tények
20.20 ÖsszeEsküvök (valóságshow)
Utána: Skandinávlottó sorsolás
21.35 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.20 Doktor House (sor.) Közben: Keosorsolás
23.20 Doktor House (am. sor.)
0.20 Aktív
0.50 Esküdj!
1.25 Tények Este
2.00 EZO.TV
2.35 Egy erkölcselen mese (am.rom. dráma, 1998)

HÍR TV

7.30 Lapzárta
Vitamúsor újságírókkal
8.00 Híradó
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Versus (ism.)
10.30 Globál (ism.)
11.00 Híradó
Friss napi információk
11.30 Zöld övezet (ism.)
A hírTV környezetvédelmi magazinja
12.05 Stopper (ism.)
12.30 GyógyHír (ism.)
Egészségügyi magazin
13.00 Déli híradó
13.35 Hungarorama
14.05 Lapzárta (ism.)
Vitamúsor újságírókkal
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Vetítő (ism.)
15.06 Mámó (dok. f.) (ism.)
16.00 Híradó
Friss napi információk
16.30 Panaszkönyv (ism.)
17.05 Ősök tere (ism.)
17.30 Paletta
18.00 Híradó
18.30 Iskolapédia
19.20 Retrográd
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzárta (ism.)
Vitamúsor újságírókkal
23.00 Híradó
23.30 Ikon
0.05 Rájátszás (ism.)

TVR 1

7.00 Reggeli híradó
8.00 Románia, nap mint nap! (live)
10.10 Lee Sun: Vihar a palotában (sor.)
11.25 Ítéld meg te!
12.20 TVR 55
12.40 A palota legendái: A szelek királya (dél-koreai drámasorozat)
14.00 Hírek
14.45 Közlelő hozzád
15.15 Teleshopping
15.30 Hasonszöriek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 Hírek
17.30 Nina otthona (francia filmdráma, 2005)
18.25 A palota legendái: Lim Sang (sor.)
19.45 Sport
20.00 Hírek, időjárásjelentés
21.00 Apró gyilkosságok a családban (francia sorozat)
22.45 Túl a hírnéven
22.50 Szerelem a képernyőn túl
23.10 Kettős ügynök (amerikai filmdráma, 2002)
0.45 Nem felejtelek el (orosz romant. f., 2009) (ism.)
1.40 Közérdek (ism.)
2.05 La vie en rose (ism.)

TVR 2

8.00 Hannah Montana (amerikai sorozat)
8.35 Nyomoz a tanárnő (olasz sorozat)
9.35 Késhegyen
10.20 Kaland és természet
10.50 Egészségpasztilla
11.00 Vallomások (ism.)
12.00 Bazár
12.35 Biznisz óra
13.25 Egészségpasztilla
13.30 Főzz otthon Jamie-vel
14.00 Szentek és mesterségek (ism.)
14.35 Együtt Európában
15.30 Teleshopping
16.00 Nyomoz a tanárnő (olasz sorozat)
17.00 Vallomások (live)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
18.30 Wild Times (amerikai minisorozat)
20.15 Adio
20.25 Biznisz óra
21.10 Késhegyen
22.00 Hírek, időjárásjelentés
23.00 Testvérség a borban
23.35 OP Center (amerikai akcióf., 1995)
1.10 Wild Times (amerikai minisorozat) (ism.)
2.55 Biznisz óra (ism.)
3.45 Vallomások (ism.)

PRO TV

6.00 Happy Hour (ism.)
7.00 Pro Tv hírek, Sport
10.00 Édes november (amerikai romantikus dráma) (ism.)
12.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat) (ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
14.00 Végzetes szenvedély (amerikai filmdráma, 1993)
16.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sor.)
17.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Román Komédia Társaság - szórakoztató műsor
22.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
22.30 A rejtelny (amerikai-kanadai thriller-sorozat)
23.30 A rejtelny (amerikai-kanadai thriller-sorozat)
0.30 20 év után - talk show
1.30 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
3.00 A rejtelny (ism.)

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
8.00 Reggeli matiné - műsora (live)
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora
10.50 Menyasszony a fiannak - reality show
11.30 Csillagháló - szórakoztató műsor (ism.)
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
14.00 Menyasszony a fiannak - reality show
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (live)
17.00 Közvetlen hozzáférés - talk show
Simona Gheorghe műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (live)
20.30 Kötelkedők krónikája - szórakoztató műsor
22.15 Lököttek (vígjáték sorozat)
23.15 Mondenii - szórakoztató műsor
23.45 Egy bűnös show - Dan Capatos műsora (live)
1.00 Lale (török sorozat) (ism.)

PRIMA TV

7.00 Titkos szerelmek (telenovella) (ism.)
8.00 Családban (román sorozat) (ism.)
9.00 Teleshopping
9.30 Szívek találkozása (indiai sorozat)
10.30 NCIS (amerikai krimisor.)
11.30 Fințescu hídja
12.30 Teleshopping
13.00 Kandikamera
13.30 Teleshopping
14.00 Szívek találkozása (indiai sor.)
15.00 Családban (román sorozat)
16.00 A cseresznye a tortán
17.00 Lököttek (vígjáték sorozat)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
19.00 Sport
19.30 Titkos szerelmek (telenovella)
20.30 Kötelkedők krónikája - szórakoztató műsor
22.15 Lököttek (vígjáték sorozat)
23.15 Mondenii - szórakoztató műsor
23.45 NCIS (amerikai krimisor.)
1.00 Fințescu hídja (ism.)
2.00 Hírek, időjárásjelentés (ism.)
3.00 Autóforum (ism.)

DISCOVERY

6.30 Szétépítők - Konyhamalac
7.00 Hogyan készült? Pneumatikus ütőműves csavarbehajtó gép
8.00 Autókereskedők - Suzuki SJ410
9.00 Hogyan csinálják? **10.00** Hogyan készült? **11.00** A túlélés törvényei **12.00** Amcsi motorok - Míkey emlékei **13.00** Autókereskedők - VW T2 Panel Van **15.00** Állítólág... - Összetörök és kigyullad **16.00** Hogyan készült? **17.00** Amcsi motorok - Byron Nelson **18.00** Autókereskedők - BMW 840 **19.00** A túlélés törvényei - Műhelytitkok **20.00** Állítólág... - Vízen járás **21.00** Hogyan készült? **22.00** A túlélés törvényei - Arizona Sky Islands **23.00** Egyszemélyes hadsereg - Bajtársak **0.00** Hétpóba a világ körül **1.00** Autókereskedők - Land Rover **2.00** A túlélés törvényei - Műhelytitkok

VIASAT 3

10.35 Személyes vonatkozás (amerikai dráma)
12.45 Topmodell lesznek!
13.40 Feleségcsere **14.40** Órangyal (sorozat) **15.40** Doktor House (ism.) **16.35** Nyomtalanul (sorozat) **17.30** Gyilkos számok (isméltés) **19.20** Jóbarátok (sorozat) **20.20** Két pasi (isméltés) **21.15** Doktor House (sorozat) **22.15** Riddick - A sötétség krónikája (amerikai akciófilm) **0.35** Terepen **1.30** Az utolsó órában (sorozat)

SPORT.RO

7.00 Hírek **10.00** Pontos sportidő **(live)** **12.00** Sport.ro Hírek **(live)** **13.00** Sport.ro Hírek **(live)** **13.30** Pontos sportidő **(live)** **14.00** Sport.ro Hírek **(live)** **16.00** Sport.ro Hírek **(live)** **16.30** Pontos sportidő **(live)** **18.00** Sport.ro Hírek **(live)** **19.05** Információk **(live)** **20.00** Pontos sportidő **(live)** **21.00** Sport.ro Hírek **(live)** **21.45** Boxbuster: Nagy meccsek

ACASĂ

8.15 A csábítás földjén (sorozat) **9.45** Örökké együtt (sorozat) **12.45** A kötelék (sorozat) **14.15** Clase 406 (sorozat) **15.30** Amor real (sorozat) **16.30** Igaz történetek **17.30** Lola (amerikai sorozat) **18.30** A lángoló ég alatt (sorozat) **19.30** A csábítás földjén (sorozat) **20.30** A szerelem győzelme (sorozat) **22.00** Éjszakai történetek **22.30** Perro amor (sorozat) **23.30** Szerelemkönyvek (sorozat)

FILM+

8.05 Televíziós vásárlás **11.10** Piedone, a zsuru (olasz-NSZK akció-vígjáték) **13.15** Kőlyökpilóta (am. családi kalandfilm) **14.55** A hipnotizőr (am. vígjáték) **16.35** Habostorta (kan.-am. rom. vígjáték) **18.20** Boldogító igen, vagy nem (am.-kan. rom. vígjáték) **20.05** Késő bosszú (am. akció-vígjáték) **22.00** Gagyí lovag (am. vígjáték) **23.50** Hegylakó (angol-am. kalandfilm, 1986)

KANAL D

7.30 Családi történet (török sorozat) **10.00** Kedves barátom **12.30** Kanal-D Hírek **13.15** Légy az enyém **15.00** Teleshopping **15.15** A szív úrnője (török sorozat) **16.45** Célpontban **18.45** A nap híre **19.00** Kanal-D Hírek **20.00** Akarsz milliomos lenni? - verseny show **21.00** Véletlen anya **22.30** Cancan TV **0.30** Kanal-D Hírek **1.15** Véletlen anya (isméltés) **2.30** Ez Románia!

ETV

10.00 Moldoványi Judit: A faragó **10.30** Népzene **16.00** Híradó **16.15** Met-szet **16.35** Kárpát Expressz **17.00** Ájtjáró **17.30** Híradó **17.40** Izelítő **14.45** Könyvajánló **17.57** Életképek **18.00** Néptánc **18.30** Híradó **19.00** Hitélet **20.00** Útmutató **20.15** Moldoványi Judit: Utazás a fehér hajón **21.00** Hit-élet **21.30** Híradó **22.00** Szüreti vigadalom **22.30** Híradó

November 8., kedd

Az év 44. hete és 312. napja, hátravan 53 nap

Ma a **Zsombor** és **Kolos** (Kolosz) nevűek ünnepe.

A Zsombor régi magyar személynév. Szlav eredetű, jelentése: bölény.

A Kolos régi magyar személynév, ami a német Klaus névnek a magyar formája, ez pedig a Nikolaus (magyarul Miklós) név rövidülése.

Kolosz a Kolos alakváltozata.

Holnap a **Tivadarok** ünnepe.

Évforduló

- 1793 – Megnyílik a Louvre Múzeum Párizsban.
- 1887 – Emile Berliner amerikai feltaláló szabadalmat szerez a gramofonra.
- 1895 – Wilhelm Conrad Röntgen egy új sugarat fedez fel.
- 1923 – Adolf Hitler első hatalomátvételi kísérlete: a

müncheni puccs vagy sörpuccs.

Vicc

Két ivócimbora összefut:
– Haver, mész ma este valahová?

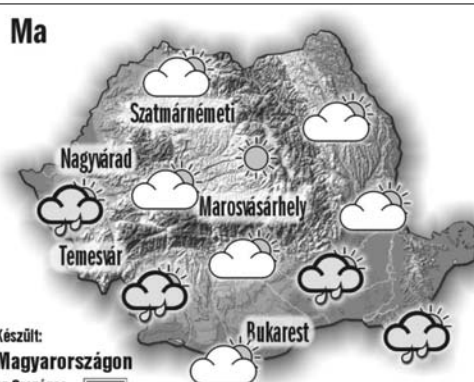
– Á, dehogy! Ki se mozdulok a kocsmából!

Recept

Körtészuflé

Hozzávalók: 4 db tojás, 8 dkg liszt, 8 dkg cukor, 1 kevés só, 5 dkg vaj, 50 dkg körte, 1 ek citromlé, 1 ek triple sec.

Elkészítése: A körték héját levágjuk, magházát eltávolítjuk, húsát felszeleljük. Felöntjük a citromlével és a triple sec-kel, és megpároljuk. A tojásokat sárgáját összekeverjük a liszttel és a cukorral, a fehérjét habbá verjük, majd óvatosan belekeverjük a lisztes tojássárgájába. A keveréket hozzáadjuk a körtéhez, majd egy vajjal kikent jéni táliba töltjük, és gőz felett megpároljuk.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Gyakran lesz erősen felhős az ég, de északkeleten még sok lesz a napsütés. Délén eső, zápor többfelé várható. A déli szél megélénkül, északon időnként megerősödik. Folytatódik az enyhe idő.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	15°C	4°C
Brassó	9°C	-1°C
Bukarest	11°C	2°C
Csiksztereda	9°C	-1°C
Kolozsvár	11°C	0°C
Marosvásárhely	13°C	1°C
Nagyvárád	15°C	4°C
Szatmárnémeti	14°C	3°C
Temesvár	15°C	4°C

Empátia

Horváth István

Gondolatjel

Visky István rovata

Nagyon türelmesek vagyunk, ha úgy alakulnak a dolgok, ahogy azt eltervezük. Türelmünk legtöbbször sikereink függvénye. Ha elgondolásaink szerint mennek a dolgok, akkor türelmennel várjuk a végkifejtet. De ha valami nem úgy történik, ahogy szeretnénk, akkor azonnal türelmetlenek és követelözöek leszünk. A várakozás nem az idő siettetése, hanem az előre nem látható dol-

gokra való felkészülés. Aki türelmes, annak el kell fogadnia azt, hogy a dolgokat nem irányítja, hanem csak elfogadja. Természetesen a dolgokon változtatni is lehet. De ehhez is türelmen kell, mert a legtrikább esetben változnak meg a dolgok azonnal. Minél többet várunk valamire, annál nagyobb lesz örömmünk. És minél jobban kapkodunk, annál kevésbé fogunk tudni örülni annak, amit elérünk.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

A Hold a Kosban. Anyagi téren segítik a csillagok. Igyekezzen kihasználni minden lehetséges alkalmat. Sőt, most bátran kockáztathat is.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Bármerre jár vagy dolgozik, bátran kommunikáljon, szerezzen új ismereteket. Elővigyázatosnak kell lennie, de új nézőpontokat, gondolkodásmódot sajátíthat el.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Extra feladatokat csak mértékkel vállaljon el. Vigyázzon egészségére. Maradjon elég ideje a lazításra és a magánéletére is.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Szeretője szeretné a befolyása alá vonni. Önállósága érdekében legyen határozott, a problémák elkerülése nem jó megoldás. Ne magyarázkodjon, védekezzen!

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

Legfőbb támasza a párja. Hosszú ideje élnék kellemes, szeretetteljes légkörben. Válságos időben is számíthat rá, segíti az eligazodást az élet útvesztőjében.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Meghökentő, ahogyan belelát másokba, és azt is tudja, hogy a kimondott szavak milyen szándékot rejtnek. A tisztességet, a becsületességet és a barátságot

tartja a legfontosabb emberi tulajdonságnak.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Biztosnak látszik, hogy a korábbi több lehetősége lesz szakmai előrelépésre és anyagi gyarapodásra. Nem ártana, ha hatékonyabban menedzselné magát.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Váratlan utazási lehetőség adódik, melyre lehet, hogy nemet kell mondania. Otthon ennek nem örülnek feltétlenül. A munka áll az első helyen.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Igazi mókamester. Tele van energiával, erővel és lendülettel. Jókedvű napra számíthat még akkor is, ha nem minden úgy alakul, ahogyan szeretné.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

Legyen nagyon figyelmes, tette kész, mert egy bomba üzlet, jó lehetőség adódhat, amit feltétlenül ki kell használnia. Este a szerelem kerül előtérbe.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

Az aspektusok arra inspirálják, hogy ismereteit fejlessze. Ragadja meg azokat a lehetőségeket, amiből tanulhat. Különösen a szakkönyveket tanulmányozza.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

Nincs túl jó kedvében, ezért most inkább az egyedüllétet választja. Figyelmét a munkájára összpontosítja, nehogy hibázzon.

***	VOLGA MELLÉK-FOLYÓJA	EPIDERMISZ	TEPLOMI ÉPÍTMÉNY	KEMÉNY VASÖT-VÖZET	***	A SZEBBIK NEMMEL KAPCSOLATOS	SZERÉNY SZEMÉLYEM	NAGYON KICSI	CSOKIMÁZAS FANK
A KLARINET ROKONA					TÁNC VAN ILYEN VOKSOL				
KÉTOLDALÚ									
FÜROTT, MÉLYSÉGI KUT							TALÁLI! FIGYELMEZTET (KÉT SZÓ)		
***	KÖSZÖNET DISZES, FÉNYZŐ					OTILIA BECÉZVE	BURGO NYAFAJTA		
KETTŐ ALKOTJA				VÁSÁRLÓ VILMOS BECÉZVE					... HERCEG (BOROGYIN)
FRANKFURT ... MAIN			BÁRMELY DOLOG BANK-PANIK						
TÉRBELI TENGYEL		BOR-SZÓLÓ	LÁSD OTT (RÓV.)						
...MARAD; VESZIT					IDŐS NÉNE ITTEN VANI				
SZABAD JAPAN HARCOS						KAMION-FELIRAT			

Új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
Bukarest, 3. kerület, Lipsicani u. 29-31 sz., I. emelet.
Telefon/fax: 021/317-8847,
E-mail: office@maszol.ro

Postacím:
Redacția „Új Magyar Szó”
OP 15, CP 40, sector 5, București

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Agoston Hugó

Főmunkatársak:
Ady András, Bíró Béla, Krebsz János, Gyulay Zoltán, Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc, Székely Ervin

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Hátér)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Kultúra, Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószervező:
Osváth Annamária, Toth Réka

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0788-715876 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárád), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0721-251429 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739
Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó),
Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Logtanácsos:
Czedly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

Lapunk megjelenését támogatja a
COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY
Alapította az RMDSZ
és a Szabad Sajtó Alapítvány

94.0 FM PROFÍ RÁDIÓ
A ZENE ÁRÁD BELŐLE

agnus
RADIO 88.3 FM
naponta 03-08 és 12-15,
csütörtökön 19-23 óra között
a világhálón:
www.agnusradio.ro

95.1 fm
Paprika Rádió
Fülön csíp.

95 FM
SICULUS
Rádió

Sláger Rádió
fm 105.9

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ
FM 95.6
www.radiocluj.ro

MÉDIAPARTNEREK

Őszi bajnok a Debrecen

Labdarúgás

Hírösszefoglaló

Hat perc alatt három gólt szerzett a Videoton a hajrában, ezzel nyert az Újpesti FC ellen a magyar labdarúgó OTP Bank Liga 15. fordulójának vasárnapi játéknapján. Győzelmével a címvédő székesfehérvári csapat a negyedik helyen zárta az őszi idényt. A fekete szelvényben pályára lépő Ferencváros hazai környezetben gól nélküli döntetlent játszott a Pakssal a forduló zárómérkőzésén. A találkozót megelőzték Albert Flóriánról, a zöld-fehérek múlt vasárnap elhunyt legendás futballistájáról, az egyetlen magyar aranylabdásról. Őt percel a kezdés előtt teljesen kialudt a világitás az Albert Flórián Stadionban, amely ezt követően a közönség közreműködésének köszönhetően gyertyafényben úszott. A két csapat néma lelátók előtt vonult a pályára, majd a játékosok a kezdőkörben egyenként gyertyát gyújtottak és közösen imádkoztak a Császáráért. Az élcsoport csapatai közül csak a Honvédnak nem sikerült nyernie a 15. fordulón, ezzel a harmadik helyről az ötödikre csúszott vissza. Az élvonalas Debrecen Szombathelyen gyűjtötte be a három pontot, a második helyezett Győr saját pályáján a Pápa ellenében, a Diósgyőr pedig a Vasas vendégeként. A Fradi három sikeres fellépést követően nem tudta legyőzni Paksot, de így is két helyet ugrott előre a tabellán. A gólvágók versengésében Danilo (Honvéd) és Peric (Kaposvári Rákóczi) 11-11, Alves (Videoton) és Coulibaly (Debreceni VSC) 9-9, Böde (Paks) és Rajczi (Újpest) pedig 7-7 találhatnál tart. A hét végén ismét játszanak, mégpedig a visszavágók fordulója keretében. A menetrend: november 18., péntek: Lombard Pápa-Újpest FC; november 19., szombat: Videoton FC-FGSZ Siófok, Haladás-Pécsi MFC, Zalaegerszegi TE-Diósgyőri VTK, Kecskeméti TE-MVM Paks, Győri ETO FC-Budapest Honvéd; november 20., vasárnap: Vasas-Debreceni VSC, Ferencvárosi TE-Kaposvári Rákóczi. ◀

Az őszi végeredmény	
1. Debrecen	15 114 0 30-9 37
2. Győri ETO	15 111 3 26-14 34
3. Diósgyőr	15 8 3 4 25-19 27
4. Videoton	15 8 2 5 23-12 26
5. Honvéd	15 7 4 4 27-18 25
6. Kecskemét	15 7 4 4 27-21 25
7. Pécsi MFC	15 6 6 3 22-25 24
8. MVM Paks	15 6 4 29-30 21
9. Vasas	15 3 7 5 15-19 16
10. FTC	15 4 3 8 13-15 15
11. Pápa	15 4 3 8 16-22 15
12. Haladás	15 4 3 8 15-22 15
13. Újpest FC	15 4 2 9 20-28 14
14. FGSZ Siófok	15 2 7 6 12-16 13
15. Kaposvár	15 1 104 18-24 13
16. ZTE	15 0 5 1013-37 5

„Franciáznak” a kolozsváriak

Kosárlabda

Turós-Jakab László

Ma este megindul a küzdelem Európa harmadik legerősebb sorozatában, a férfi-FIBA-EuroChallenge-kupában, a csoportokban a román és magyar bajnok Kolozsvár U-Mobitelco-BT, illetve Szolnoki Olaj KK mellett a Paksi Atomerőmű SE is indul.

Az E betűjelű kvartettben a kolozsváriak mindjárt a csoport legerősebb csapata, az Elan Chalons-sur-Saone ellen mutatkoznak be – hazai pályán. A 19 órakor kezdődő találkozót a Sport.ro közvetíti élőben.

Az 1970-ben alapított francia klub 1994-ben vált profivá, s tapasztalata nagy az európai kupaporondon, ahol már a 2000–2001-es idényben bemutatkozott. Akkor veszített a Saportakupa döntőjében, a 2009–10-es idényben pedig a FIBA EuroChallenge-kupában szerepelt. Tavasszal Francia Kupát nyert, a legutóbbi pontvadászatot pedig az ötödik helyen zárta, miután az alapszakasz végén a harmadik volt. A na-

gyon erős francia élvonalban az Elan 2004-ben, 2005-ben és 2007-ben is a legjobb négy közé jutott, jelenleg pedig négy győzelemmel és egy vereséggel a második helyet foglalja el. A kispadon ülő, 54 éves Gregor Beugnot rendelkezésre egy nagyon fiatal, atlétikus gárda áll, kilenc

francia, négy amerikai és három svájci kosaras. Korábban a csapat tagja volt őt, a világ legerősebb pontvadászatában, az észak-amerikai profibajnokságban (NBA) is megfordult játékos, Tracy Murray, Udonis Haslem, Thabo Sefolosha, Will McDonald és Marmoutou Diarra is.

Mindezek ellenére a négyszeres román bajnok kolozsváriak bizakodóak és ígérik: mindent elkövetnek a bravúr érdekében. A kétféleképpen Horia Demian Sportsarokban telt ház várható, közel háromezer szurkolóra számít Marcel Țenter és csapata. Az edző tudja, hogy a papírforma szerint tanítvá-

nyai a legesélytelenebbek a továbbjutásra, s úgy gondolja, hogy éppen ezért képesek meglepetésekre.

Az E csoport másik mérkőzésén az orosz BC Jenyiszjev a belga Antwerp Giantsot fogadja és aligha szalasztja el a győzelmet.

A magyar bajnok Szolnoki Olaj KK a H csoportba került, és ma este a francia Pau Lacq Orthezt fogadja. A kvartett másik mérkőzését Cipruson vívja a Keravnos Strovolou és a német Artand Dragons.

A D csoport keretében az Atomerőmű SE Pakson kezd az orosz BC Nyizsnij Novgorod ellen. A másik mérkőzésen a szintén orosz BC Himik Juzsnij a lett BK Ventspilst fogadja.

Egy másik román férfi csapat, a Temesvári BC ma este hazai pályán fogadja a macedón KK Torus-SC Boris Trajkovskit a Balkán Liga (BIBL) keretében. A Bega menti alakulat vereséggel kezdett az A csoportban: a múlt héten nagy csatában 80-78-ra kikapott Szarmakoban a bolgár BC Rilski Sportistól. A ma 18 órakor kezdődő mérkőzésről a TVR 3 számol be élőben. ◀

A FIBA Europe rangsorolása szerint is Zoran Krsztanovics (fehér mez) a kolozsváriak legjobbjai

Messi-góllal nyert a Barca

Labdarúgás

Hírösszefoglaló

A hazai pályán szereplő Athletic Bilbao kétszer is vezetett az FC Barcelona ellen, ám a címvédő – a zuhogó esőben, teljesen felázott pályán rendezett összecsapáson – mindkét alkalommal egyenlített. A vendégek pontot érő gólját – Gerard Piqué öngólját követően – Lionel Messi szerezte a 91. percben. A 2-2vel a Barcelona megőrizte ugyan veretlenségét, de a tabellán már három ponttal van lemaradva az élvonalas Real Madrid mögött. Utóbbiak Osasuna elleni mérkőzését (eredmény 7-1) becslések szerint több mint hatvanmillió kínai néző látta, miután Beijing TV által közvetített találkozó kezdési időpontja Pekingben a 19 óras főműsoridőt jelentette. Spanyol szakértők szerint többek között éppen ezért jók a korai meccsek, mert ezeknek köszönhetően a távol-keleti országokban is megismerkedhetnek az ibériai futballal. További vasárnapi eredmények: Spanyol–Villarreal 0-0, Rayo Vallecano–Real Sociedad 4-0, Getafe–Atlético Madrid 3-2. A Real Madrid (28 pont) vezet a Barcelona (25), a Valencia (24), a Levante (23) és a Sevilla (18) előtt.

A Tottenham Hotspur 2-1-re nyert a Fulham vendégeként az angol Premier League 11. fordulójának vasárnapi játéknapján. A tabellán a manchesteri csapatok állnak a legjobban, a Citynek

31, az Unitednek pedig 26 pontja van. A Newcastle United 25, a Chelsea és a Tottenham pedig egyformán 22 pontot gyűjtött.

A vasárnap délutáni Genoa-Internazionale-mérkőzés után este az SSC Napoli–Juventus-rangadó is el kellett halasztani az Olaszországban dúló itéletidő miatt. Az olasz Serie A-ban, a 11. forduló után az Udinese (21 pont) vezet az SS Lazio (21), az AC Milan (20) és a Juventus (19) előtt.

A német Bundesliga 12. fordulójának vasárnap esti zárómérkőzésén a Bayern München 2-1-re nyert az újonc FC Augsburg otthonában és megőrizte veretlenségét a pontvadászatban. A 28 ponttal vezető bajor alakulatot a címvédő Borussia Dortmund (23), a Werder Bremen (23), a Borussia Mönchengladbach (23) és a Schalke 04 (22) üldözi.

A francia Ligue 1 13. fordulójában első gólját szerezte csapata, az AS Saint-Étienne színeiben Banel Nicolita – a zöldek 1-1-re végeztek a Montpellier HSC-vel. További vasárnapi eredmények: AJ Auxerre–Toulouse 2-0, AS Nancy–Stade Brestois 2-1, Lorient–AC Ajaccio 2-0, Sochaux–Olympique Lyon 2-1, Olympique Marseille–OGC Nice 2-0, SM Caen–Dijon FCO 3-0, Stade Rennais–Valenciennes 1-1, Girondins Bordeaux–Paris St. Germain 1-1. A PSG (30 pont) vezet a Montpellier (27), az OSC Lille (24), a Lyon (23), a Rennes (22) és a Toulouse (22) előtt. ◀

Megtáltosodtak a galaciak a Liga-1-ben

Labdarúgás

T. J. L.

Két vendégsiker és egy hazai győzelem születt a labdarúgó-Liga-1 13. fordulójának vasárnapi mérkőzésein. A brassói kispadot a Sportul Studentescu tréneri posztjára váltott Daniel Isăilă vereséggel mutatkozott be új csapatánál, igaz a Sportul vereségéhez nagymértékben hozzájárult az is, hogy Chețant már a 19. percben kiállították. A Kolozsvári U 4-2-re nyert a Regie-ben, miután Adrian Cristea és Tony, valamint Maxim is duplázott. Cristea és Maxim is másodjára büntetőből volt eredményes.

Zsinórban három győzelemmel tart a Galaci Oțelul, a bajnoki címvédő vasárnap Târgu Jiuból vitte el a három pontot (1-0). Az egyetlen gólt Iorga szerezte a 78. percben, két peccal később pedig emberhátrányban maradtak a „pandúrok”, miután Stomajert kiállították.

A vendégek szereztek vezetést a játéknap utolsó mérkőzésén is, Vlad Munteanu a Steauával a Nemzeti Arénán megküzdő Concordia Chiajnát jutatta előnyhöz. Tánase a 48. percben egyenlített, majd a csereként beállt Ruscescu a győzelmet is kicsikarta a Steauának, 2-1.

Lapzárta után Marosvásárhelyi MFC–Rapid- és

Medgyesi Gaz Metan–FC Vaslui-mérkőzésekkel ért véget a 13. forduló.

A kolozsvári klubvezetés kitarat amellelt, hogy a CFR 1907 a bukaresti Dinamo ellen elvesztett rangadó erkölcsi győztese, és hogy Alexandru Tudor befolyásolta a végeredményt. Pásztkány Árpád csapattalajdonos vádjait vállalva veros vissza a bukarestiek, a dinamós hangok mellett Gigi Becali, a Steaua tulajdonosa is a piros-fehérek igazát védi. A meg nem adott Kapetanogól és a Nuno Diogo ellen megítélt 11-es jogossága is vitatható, az azonban tény, hogy a kolozsváriak három alapembert veszítették el anélkül, hogy Tudor megtorolta volna a durvaságokat. Weldon komoly véraláfutással, Lionn vállficammal, Ronny pedig húzódással adott munkát az orvosoknak, s Beto kapus is sántikálva fejezte be a mérkőzést, miután már nem volt lehetőség lecserélésére.

A nagyszabású vereséget követően megtorlásokat helyezett kilátásba Marius Șumudică, a brassóiak új mestere. A tréner szerint több játékos nem szolgál rá teljesítményével a magas fizetésre, ezért Paez, Diste-fano, Machado, Kanu, Godinho, Bruno Madeira, Hugo de Sousa és Velas-yosés számíthat arra, hogy a téli szünetben távoznia kell. ◀

Röviden

Kikaptak a csíkiak

A férfi-kosárlabdabajnokság 7. fordulójának vasárnap esti mérkőzésén a Dinamo 76-67-re nyert Bukarestben a Csíkszeredai Hargita Gyöngye ellen, míg Craiovan a vendégsiker születt: 97-94 a Marosvásárhelyi BC Mureș javára. Két elmaradt mérkőzés időpontja felől is döntöttek: a CSS Giurgiu–CSU Asesoft Ploiești-találkozót ma, a CSU Atlasiab–CSS Giurgiu-meccset pedig november 16-án pótolják.

Fehérvári siker

A magyar–román jégkorongbajnokság, a MOL Liga vasárnap esti mérkőzésén a Sapa Fehérvár AV19 farmcsapata 8-5-re nyert Bukarestben a Steaua Rangers ellen. Tegnap este Dab.Docler–Újpesti TE-találkozót rendeztek, ma pedig Corona Fenestela–HSC Csíkszeredai mérkőzés lesz Brassóban.

Magyar kudarc

A már biztos első helyezett magyar férfi kézilabda-válogatott 30-22-re kikapott a horvát csapatától a Négy Nemzet Tornájának vasárnap esti zárómérkőzésén a szerbiai Versecen. A csehek 23-22-re verték a szerbeket, így négy ponttal tornagyőztes magyarokat a csehek (4), a szerbek (2) és a horvátok (2) követték. Azonos pontszámok esetén az egymás elleni eredmények döntöttek.

▶ Történelem 14

(Poszt)kommunista etnocentrizmus

Gabriel Catalan két, 1990 után kiadott történelemkönyvet elemez, amelyben hemzsegnek a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint tárlják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a végre lehetővé váló román–magyar megbékélésnek. Sorozatunkat folytatjuk.

▶ Interjú 15

„Senkinek sem rossz az etnikai alapú autonómia”

„Romániának el kell döntenie, hogy gazdasági kérdésben a görög vagy a lengyel utat követi. Hogy a kisebbségvédelem kérdésében a görög vagy az olasz utat követi? Vagy esetleg a finnet?” Beszélgetés Sogor Csabával, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség európai parlamenti képviselőjével.

▶ Jegyzet

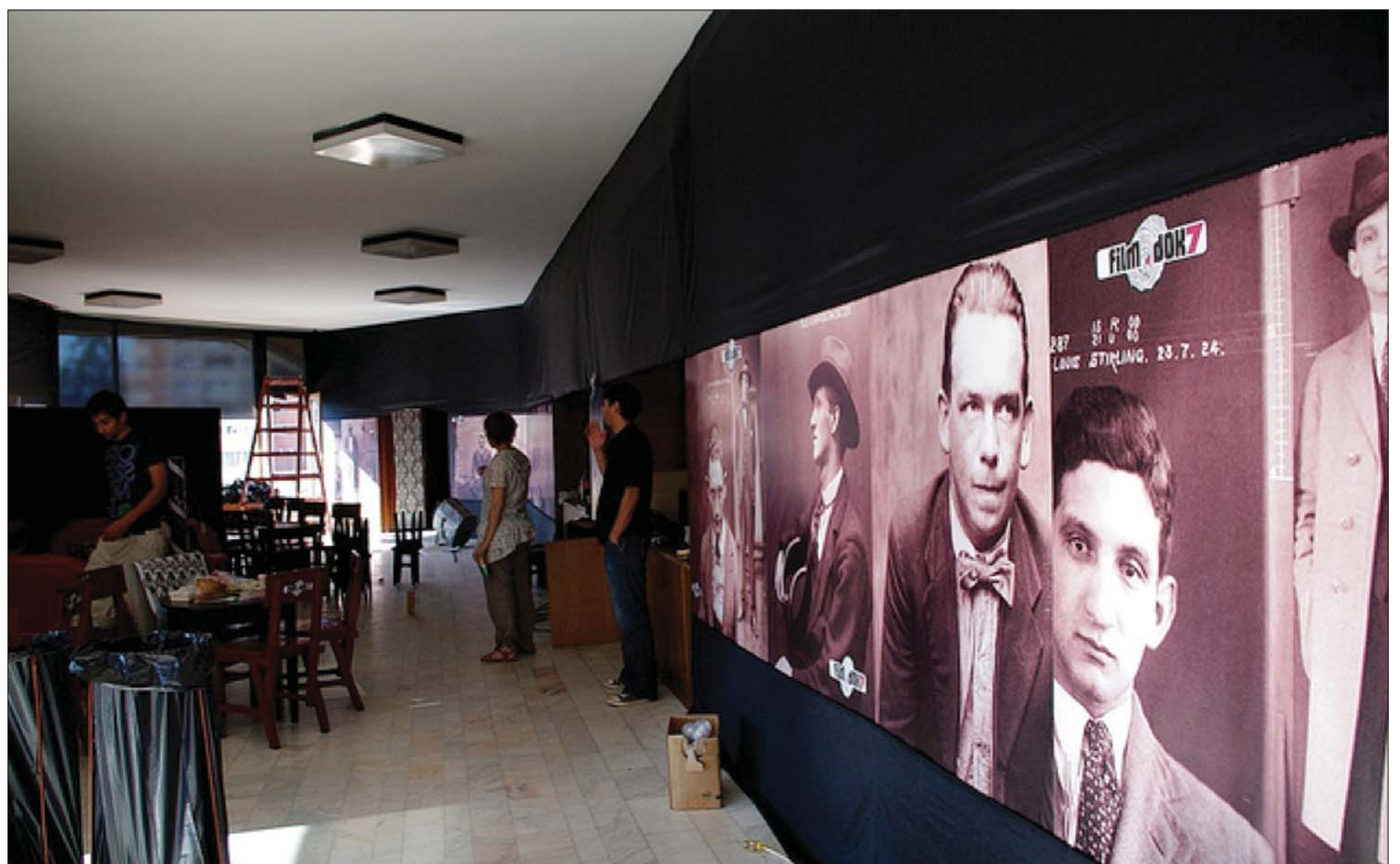
Bukaresti fesztiválzáró

Vasárnap este a marosvásárhelyi színház Platonov-előadásával Bukarestben véget ért az Országos Színházi Fesztivál. Ez volt a rendezvény 21. kiadása. Tíz napig tartott, és ezalatt 65 előadást láthatott a szakma és a közönség. S ami a legnagyobb meglepetés: a Fesztivál minden napjára jutott legalább egy magyar nyelvű előadás, öt napra pedig akár kettő is, november 9-én szombaton pedig nem kevesebb, mint három magyar nyelvű előadást láthatott a bukaresti közönség. Ilyen még nem volt a romániai Országos Színházi Fesztivál több mint két évtizedes történetében, hogy egy kiadás keretében 16 magyar nyelvű előadást tartottak volna Bukarestben. S ehhez még hozzá kell számítani másik négy előadást, a craiovai és a Piatra Neamț-i színházak produkcióit (a Caligulát és a Yermát), amelyeket magyar rendező – Bocszárdi László, illetve Béres László – vitt színre. Ez is jelentős hozzájárulás a Fesztiválhoz. Színvonalban nem maradt el Andrei Șerban budapesti és kolozsvári rendezéseitől (a Három nővértől, a Ványa bácsitól, a Suttogások és sikolyoktól), illetve Tompa Gábor Leonce és Lénájától, Bocszárdi Velencei kalmárjától... Bebizonyítottuk tehát, hogy adni is tudunk, nemcsak kapni a román színházi kultúrától.

Míndezért köszönet illeti a román színházi szakmát, amely figyelemmel kíséri a magyar színházak előadásait, és ilyen sokat bevalasztott közülük az Országos Színházi Fesztiválra. Ebben meghatározó szerepe volt Alice Georgescunak, a Fesztivál igazgatójának s a műsor válogatójának. Reméljük, hogy a román és a magyar színházi szakma közötti jó kapcsolat állandósul, működni fog a jövőben is.

Zsehránszky István

Film.dok: nyomot hagyott, de milyen?

A csíkszeredai Film.dok dokumentumfilm-fesztivál a műfaj hazai és nemzetközi termékeinek rangos seregszemléje

Fotó: film.dok

Cseke Gábor

Jó nézőnek lenni egy ilyen fesztiválon, mint a csíkszeredai Film.dok. Mert mindenik évadja sajátos, ugyanakkor mindegyik hozza a formáját. A legutóbbi szlogenje azt ígérte: „Nyomot

hagy...” Nem jó viszont nézőnek lenni ugyanitt, mert óhatatlanul válogatni kell. Ha nem szakmai, kritikus vagy éppen megszállott az ember, akkor eldönti, mennyi időt képes büntetlenül a vászon előtti bambulásra áldozni egy örökös jövés-menéstől moz-

galmas, hangzavaros, rögtönzött nézőtéren. Naponta három-négy óra már komoly áldozat a néző életéből, de abba alig fér bele 3-4 versenyfilm, hiszen a legtöbb rendező 30-40-50 percnél nem nagyon adja alább a játékidőt... A zsűri békétlenkedésének, misze-

rint túl nagy súlyt raknak a vállára, több mint száz versenyfilm válogatni a döntő mezőnyben, népi futóversennyé silányíthatja a szakmai küzdelmet, van némi alapja, és még sincs... (De erről még lesz később is egy-két szavunk.) **Folytatása a 18. oldalon**

A beiskolázás kérdései az erdélyi magyar oktatásban (2004–2011)

„A középszintű, illetve felsőfokú oktatás beiskolázási számait fogom vállatára az összehasonlítás módozatainak felhasználásával. Miért a beiskolázás? Azért, mert ha van kit tanítani, akkor már lehet iskolát szervezni, tanárokat alkalmazni, tartalmi kérdések boncolgatásába fogni, tanterveket, tankönyveket írni/íratni. A beiskolázási számokra fordított figyelem nem jelenti az oktatás többi összetevőjének elhanyagolását. Most, példának okáért, épp abból indulunk ki, hogy az általunk vizsgált első referenciális évben (2004–2005) több mint 1400 középiskola működött Romániában, amelyből 133-ban oktattak magyarul is.” Murvai László tanulmányának befejező részét közöljük. **16-17. oldal**

Legyzet

Enyveskezüek

Korántsem világrengető újdonság, hogy becses hazánkban gatlástalanul lopnak. Fölszedik a vasúti síneket, megáll a vonat, hiszen nem folytathatja az útját a csupasz talpfákon. Amíg helyettesítik a síneket, újakat hoznak, az enyveskezüek szétszedik a mozdonyt és darabonként eladják ócskavasnak az ilyesmit begyűjtő valamelyik központban, s ahol (figyelem!) senkitől sem kérdezik meg, honnan származik az, amit hozott, az értékesítendő vas, réz, ón, egyszerűen: fém.

A lopós szarkák mindenholva eljutnak, mindent magukkal visznek, amit a szemük meglát. Persze, csupán azt, ami jó pénzért eladható, tetemes haszonnal értékesíthető. Ezért nem csenik el például a napsugarat. E rablásnak – sajnos – magam kárvallottja vagyok. Feleségemet meg engem a testépítő sport úttörőinek tartanak. Népszerűsítettük a testépítést már akkor, amikor amerikai, imperialista, tehát minden szempontból elítélendő sportnak minősítették, és hazai gyakorlóit homályba, sötét, penészes falusi pincékbe szorították. A Ceaușescu-korban négy könyvet publikáltam erről a testépítésről, 1990 után pedig még három. Az én nevem alatt jelent meg 1977-ben országunkban az első valódi, azaz nem súlyemelésnek álcázott testépítő könyv, amelynek csaknem negyvenezer példányát órák alatt felvásárolták a könyvkereskedésekben. Külföldön, ahová saját pénzemen utaztam, nemzetközi versenyeken teszteltek, és a vizsgák nyomán megkaptam Romániában elsőnek – meghozta a Nemzetközi Testépítő Szövetség kanadai állampolgárságú elnökének kezéből – a nemzetközi bírói igazolványt. Harmincnégy évvel ezelőtt feleségemmel együtt létrehoztam az ország első iskolai testépítő sportklubját, amelynek versenyzői – köztük Florin Uceanu, aki azóta tévésztár lett – több mint egy évtizeden át uralták az országos ifjúsági bajnokságokat, s érmeikkel tértek vissza Balkán-, Európa- és világbajnokságokról. Talán hiábavaló megjegyezni, hogy az iskolában annak idején egy pincehelyiségben kezdtük meg a tevékenységünket. Nejem bevezette a női és a páros országos versenyeket, amikor ezek minálunk ugyancsak tilalomlistán voltak, veszélybe sodorva ezáltal tanári állását. Erdemeink elismeréseként mindketten megkaptuk az érdemes edzői oklevelet Octavian Bellu aláírásával, amikor az ismert tornászszakember sportügyekkel foglalkozó államtitkári tisztséget töltött be. Hangsúlyozandó: a testépítés egyikünknek sem alapszakmája, csupán szenvedélyünk. Mindezt nem dicsekvés, mellveregetés, öntömjénezés

szándékával írtam meg, hanem annak szemléltetésére, hogy életünk java részét ennek a tevékenységnek szenteltük, az évek folyamán kínkeseresen megtakarított pénzecskenket erre költöttük. A legkorszerűbb felszerelést szereztük be – Romániából meg egybűnösen – és bocsátottuk a fiatalok rendelkezésére.

Idén télvíz idején, februárban hozzáfogtak annak a különálló épületnek a tartozásához, amelyben a Spiru Haret Liceum iskolai tornaterme található, és amelyben edzőteremünk is üzemelt. Az iskolaigazgató nem egyezett bele, hogy értékes sportfelszerelésünket a liceum épületébe menekítsük, pedig ott már befejezték a korszerűsítési munkálatokat. Még az alagsorba sem engedett be tárolás céljából, pedig a pincehelyiségekhez már a múltban hozzászoktunk. Utasítására felszerelésünket a brassóiak, hogy mindenben hűséges a magyar királyhoz, V. Lászlóhoz, mert „fél a törököktől”, majd a tankönyvírók az 1460-as megállapodást említik, s ezzel kapcsolatban egy másik levelet, amelyben Vlad Tepeș „értésíti a magyar királyt, hogy magas rangú követek érkeztek a törököktől, akik azt akarják, hogy őrizzük meg a békét és a felsegéddelel létrehozott egységet”. Egy 1462. február 11-én keltezett levélben arról értesíti Mátyás királyt, hogy kitört a konfliktus a törökökkel, és sürgősen segítséget kér. Majd a szerzők azt említik, hogy 1476-ban Mátyás király visszahelyezte a trónra Vlad Tepeșt, ugyanakkor azt bizonygatják, hogy Vlad Tepeș független uralkodó volt, az erdélyi vajdák, a brassóiak és a szebeniek pedig igazságtalannul bántak vele, a rivális trónkövetelőket támogatták és bemooskolták őt a magyar királyoknál. A tankönyvírók dicsérték Vlad Tepeș „szigorúan protekcionista” kereskedelmi politikáját, ami abból állt, hogy megtorló intézkedéseket fogantatosított az erdélyi kereskedőkkel szemben, Mátyás királyt pedig azal vádolják (többé vagy kevésbé alátámasztva érvekkel), hogy nem segítette Vlad Tepeșnek 1462-ben, „csak augusztus végén lépett közbe, amikor a török hadjárat már rég véget ért”; valamint azzal foglalkoznak, hogy az erdélyi száz városok a Vlad Tepeș jó hírét sértő dolgokat terjesztettek, amelyek aztán a havasalföldi uralkodóról szóló német rémmesék alapjául szolgáltak. Mátyás király csak egyszer kap jó jegyet a szerzőktől, akkor, amikor „elismerte, hogy a Szebennek való konfliktusban Tepeșnek van igaza”.

Augusztus végén arra ébredtünk, hogy a felszerelés java részét elhurcolták a enyveskezüek. A nyolc eredeti (kanadai, orosz) olimpiai súlyemelő rúdból nem maradt egyik sem, szintúgy a tizenkét rövidebb rúdból. Nyomtalannul eltűnt hatszáz kilónyi gumiborítású, Voszok márkajelzésű kisebb-nagyobb (1,5 kg-tól 50 kg-ig) tárcsa. Mindezeket februárban fém-szekerényekben (fisettekben) helyeztük el lakat alatt. Az enyveskezüek nem sokat teketóriáztak, egyszerűen levertek a lakatot. Szót sem ejtek most a haspadokról, kézi súlyzókról, tucatnyi más „apróságról”, amelyeknek ugyancsak nyomuk veszett.

Teljesen nyilvánvaló, hogy a nagyméretű lopást csakis tehérgépkocsik segítségével lehetett végrehajtani, ami egyszerű műveletnek számíthatott, az „épitők” ugyanis elfajta nagy kaliberű autókékk szállítottak az iskola udvarára cementzsákokat, téglát, betonkockát. Visszafelé, ugyebár, kár lett volna üres kocsival menniük! A mondas szerint: amit a két szem meglát, a két kéz ott nem hagyja.

Panaszunkra azt a választ kaptuk a rendőrségtől, hogy pereljük be az építőtárlalalot. Évekig elhúzódhat egy ilyen per, amely – ráadásul – szekérnyi pénzbe kerül. Az ügyvéd nem szokott közmunkázni. Tehát maradunk a hozzávetőlegesen ezer eurós kárral. Nem akarjuk járnai a bolondját, még rendőrségi javaslatra sem.

Több szót nem szaporítanék erre, az országunkban sajnálatosan banális ügyre. Most már nincs semmink. Csak emlékünck. Ez nem lopható el.

Székely László

(Poszt)kommunista etnocentrizmus

A szerző két, 1990 után kiadott történelemkönyvet elemez, amelyben hemzsegnek a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint tálalják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a végre lehetővé váló román–magyar megbékélésnek.

Gabriel Catalan

Ugyanúgy „ködösítve” mutatják be Vlad Tepeș kapcsolatait Magyarországgal. Sőt „ellentmondásosként” határozzák meg azokat. Így tehát megemlítik azt, hogy Vlad Tepeșt Hunyadi János ültette trónra (illetve az ő segítségével került oda). Az 1456. szeptember 6-i levelében Vlad Tepeș arról értesíti a brassóiakat, hogy mindenben hűséges a magyar királyhoz, V. Lászlóhoz, mert „fél a törököktől”, majd a tankönyvírók az 1460-as megállapodást említik, s ezzel kapcsolatban egy másik levelet, amelyben Vlad Tepeș „értésíti a magyar királyt, hogy magas rangú követek érkeztek a törököktől, akik azt akarják, hogy őrizzük meg a békét és a felsegéddelel létrehozott egységet”. Egy 1462. február 11-én keltezett levélben arról értesíti Mátyás királyt, hogy kitört a konfliktus a törökökkel, és sürgősen segítséget kér. Majd a szerzők azt említik, hogy 1476-ban Mátyás király visszahelyezte a trónra Vlad Tepeșt, ugyanakkor azt bizonygatják, hogy Vlad Tepeș független uralkodó volt, az erdélyi vajdák, a brassóiak és a szebeniek pedig igazságtalannul bántak vele, a rivális trónkövetelőket támogatták és bemooskolták őt a magyar királyoknál. A tankönyvírók dicsérték Vlad Tepeș „szigorúan protekcionista” kereskedelmi politikáját, ami abból állt, hogy megtorló intézkedéseket fogantatosított az erdélyi kereskedőkkel szemben, Mátyás királyt pedig azal vádolják (többé vagy kevésbé alátámasztva érvekkel), hogy nem segítette Vlad Tepeșnek 1462-ben, „csak augusztus végén lépett közbe, amikor a török hadjárat már rég véget ért”; valamint azzal foglalkoznak, hogy az erdélyi száz városok a Vlad Tepeș jó hírét sértő dolgokat terjesztettek, amelyek aztán a havasalföldi uralkodóról szóló német rémmesék alapjául szolgáltak. Mátyás király csak egyszer kap jó jegyet a szerzőktől, akkor, amikor „elismerte, hogy a Szebennek való konfliktusban Tepeșnek van igaza”.

Augusztus végén arra ébredtünk, hogy a felszerelés java részét elhurcolták a enyveskezüek. A nyolc eredeti (kanadai, orosz) olimpiai súlyemelő rúdból nem maradt egyik sem, szintúgy a tizenkét rövidebb rúdból. Nyomtalannul eltűnt hatszáz kilónyi gumiborítású, Voszok márkajelzésű kisebb-nagyobb (1,5 kg-tól 50 kg-ig) tárcsa. Mindezeket februárban fém-szekerényekben (fisettekben) helyeztük el lakat alatt. Az enyveskezüek nem sokat teketóriáztak, egyszerűen levertek a lakatot. Szót sem ejtek most a haspadokról, kézi súlyzókról, tucatnyi más „apróságról”, amelyeknek ugyancsak nyomuk veszett.

Teljesen nyilvánvaló, hogy a nagyméretű lopást csakis tehérgépkocsik segítségével lehetett végrehajtani, ami egyszerű műveletnek számíthatott, az „épitők” ugyanis elfajta nagy kaliberű autókékk szállítottak az iskola udvarára cementzsákokat, téglát, betonkockát. Visszafelé, ugyebár, kár lett volna üres kocsival menniük! A mondas szerint: amit a két szem meglát, a két kéz ott nem hagyja.

Panaszunkra azt a választ kaptuk a rendőrségtől, hogy pereljük be az építőtárlalalot. Évekig elhúzódhat egy ilyen per, amely – ráadásul – szekérnyi pénzbe kerül. Az ügyvéd nem szokott közmunkázni. Tehát maradunk a hozzávetőlegesen ezer eurós kárral. Nem akarjuk járnai a bolondját, még rendőrségi javaslatra sem.

Több szót nem szaporítanék erre, az országunkban sajnálatosan banális ügyre. Most már nincs semmink. Csak emlékünck. Ez nem lopható el.

csak Lengyelországgal szemben ismeri el a szabályos vazallusságot (1459. – „Az uralkodó abban a pillanatban kötelezte magát, hogy elfogadja a lengyelektől való függőséget”; 1485. – „... hűségesköt tett IV. Kázmérnak, Lengyelország királyának”).

Mátyás király

Tagadják a Magyarországgal szembeni vazallusságot, vagy pedig ilyen megfogalmazásokba rejtik: „Magyarország uralmi igényei” (1467), illetve pontatlan megfogalmazásban: „1475. július 12-én Matei Corvinnal szövetségi egyezményt kötött, amely a törökök ellen irányult”; „Stefan látva azt, hogy a Lengyelországgal való szövetség nem hatékony, megerősítette a szövetséget Magyarországgal (1489); „... 1499 júliusában írásba foglalták Moldva függetlenségét, amelyet még a magyar király is elismert”.

S a végkövetkeztetés így hangzik: „Hazánk történetében Stefan cel Mare uralkodása egyike volt a legragyogóbbaknak, amely biztosította Moldva függetlenségét a nagyhatalmakkal szemben.”

Nyilvánvaló, hogy Magyarországgal szemben megkülönböztetést alkalmaztak, és Lengyelországot részesítették előnyben. Ez kétségtelen, hiszen magában a tankönyvben írottak

is adott ponton ellentmondanak a szerzőknek, például az, hogy 1475-ben Stefan cel Mare hadseregéhez „hozzá kell számítani 5000 székelyt, 1500 erdélyit és vagy 2000 lengyelt” (tehát a magyarok nyújtotta segítség nagyobb volt, mint a lengyelek által nyújtott); „vala-

mint az is, hogy ugyancsak 1475-ben Stefan cel Mare kedvezménylevelet ad minden Magyarországból való kereskedőnek”. A Moldvának a Magyarországgal szembeni vazallusságát bizonyítja többek között az is, hogy 1476 őszén Stefan cel Mare Mátyás király oldalán részt vett Vlad Tepeș trónra ültetésében. Egy szó sem esik Stefan cel Mare alárendeltségéről ebben az akcióban, hanem a szerzők a románok közötti együttműködésről, kölcsönös segítségéről értekeznek (Vlad Tepeș annak idején, 1457-ben a maga részéről támogatta Stefan cel Mare trónra ültetését), habár nyilvánvaló, hogy a Stefan cel Mare részvétele Vlad Tepeș trónra ültetésében, akárcsak a Vlad Tepeșé a Stefan cel Mare trónra ültetésében vazallusi kötelezettségeik következménye volt, a szerzők viszont táplálni kívánják a mítoszt, miszerint a román fejedelemségek között létezett egy „ottománellenes egy-

ségfront”.

A XI.-es tankönyv keveset különbözik a fentebb említettől, abban csupán, hogy még néhány sajátos megállapítást tesz. Például közvetett módon, a tények időrendi felsorolásával elismeri azt, hogy Stefan cel Mare provokálta Magyarországot azáltal, hogy 1465-ben elfoglalta Chiliaiát – azután, hogy már 1462-ben, kihasználva a Havasalföld elleni ottomán hadjáratot, szintén megpróbálta elfoglalni. Nem szól a Vlad Tepeșsel való konfliktusáról, hanem csupán az utódaival valókról, akiket a szerzők negatívan jellemeznek, mert együttműködtek a törökökkel (még katonai téren is), és úgy vélik, hogy Stefan cel Mare akciója az al-dunai végvár ellen igazolt Chilia különleges gazdasági és stratégiai fontossága révén. Azt 1448-ban „elveszítették Magyarország javára”, és most „sikerült menteni”, nem került török uralom alá.

Ezzel szemben váltig dicsérik „a Baiánál aratott teljes sikert” (1467-ben), amikor a csatában „elesett az erdélyi vajda és 4000 katona”... „a magyar király pedig megsebesült”, amit így kommentálnak: „Véget ért ezáltal Magyarországnak az a próbálkozása, hogy uralma alá vesse Moldvát”.

A Mátyás király iránti vazallusi szerződés (amely 1475 júliusában és augusztusában jött létre) bemutatása sem mentes némi ellentmondástól: „Magyarországnak és Lengyelországnak egyaránt vazallusa lévén az uralkodó a teljes egyenlőség feltételei között kötötte meg ezt a szerződést, gyakorlatilag a függetlenség helyzetében”. Majd azzal vádolják Mátyás királyt (akárcsak Vlad Tepeșsel kapcsolatban, 1462-ben), hogy 1476-ban nem nyújtott segítséget Stefan cel Marénak, jöllehet megígérte. Valójában a dolgok alakulása valamivel bonyolultabb volt. Báthory István erdélyi vajda és Vlad Tepeș vezetésével nagy létszámú hadsereget mozgósítottak Erdély déli részébe, ahonnan 1476 augusztusában és szeptemberében valószínűleg megsebesült, akik a pestisjárvány, az élelemhiány és a moldvaiak ellenállása miatt, valamint a (kb. 30 000 katonát számláló) magyar hadsereg nyomására meghátrálni kényyszerültek.

(Folytatjuk)

„Senkinek sem rossz az etnikai alapú autonómia”

Beszélgetés Sógor Csabával, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség európai parlamenti képviselőjével

Zsehránszky István

► **Nemrég Kolozsváron szép összejövetelt rendezett az evangélikus egyház kiállítótermében Herbert Dorfmannal, aki szintén európai parlamenti képviselő, és a téma a dél-tiroli autonómia volt, a dél-tiroli németeknek és a tartomány helyzete. Értékelje ezt a rendezvényt! Milyen célból hozták létre? Elérte-e a várt hatást? És mi lesz a folytatás?**

– Az evangélikus egyház János Andor Köre segítségével szerveztük ezt a találkozót, és másnap reggel a Babeş-Bolyai Egyetem német nyelvű gazdasági tanácskén folytatottuk. Ott már inkább német és főleg román anyanyelvű diákok alkották a közönséget, természetesen németül tartottunk előadást. Az volt a cél, azt próbáljuk népszerűsíteni, hogy egy térségnek a fejlődése nagy mértékben függ az autonómiájától. Nemcsak pénzügyi autonómiáról van itt szó, természetesen. És abban reménykedünk, hogy azok a fiatalok, akik a közgazdasági egyetemen hallgatták Dorfman professzor előadását, és részt vettek a beszélgetésben, nyolc-tíz éven belül az ország vezető emberei lehetnek, és esetleg hasznosítani fogják a hallottakat. És jó az, hogyha nemcsak mi, magyarok mondjuk, hanem mások is, például a németek, akik dél-tiroli olasz állampolgárok, hogy az autonómia körülményei között egy nagyon szegény régiót az ország leggazdagabb térségévé lehet változtatni, és ez senkinek sem rossz, senkinek sincs kárára. Sőt jól jár a központi vezetés, Róma is: több pénz, több adó jön be a régióból; és a régió lakossága nyugodt és boldog, mert van miből megélnie. Azt is elárulhatom, hogy a nyáron volt még egy előadás, amikor dél-tiroli olaszok jöttek el hozzánk. Ez, mondhatnám, olyan volt mintha székelyföldi románok mentek volna, mondjuk, Bukovinába, illetve Moldáviába vagy Szerbiába, hogy a szerb állampolgárok – szerbek, románok – körében népszerűsítsék, hogy miért jó az autonómia. Nyilvánvaló, hogy minden modell más és más, nem kópiázható le a dél-tiroli sem egy az egyben, de nagyon sok eleme meggondolkoztató, átvehető, használható. Nekünk például az a fő dolgunk, hogy a székelyföldi románokat is meggyőzzük, és a bukarestiek is, hogy mindannyiunknak jól tenne a Székelyföld au-

tonómiája. A Moldvai Köztársaságban már nem kell győzködni ezzel a lakosságot, mert a gagaúznoknak például autonómiájuk van... A dél-tiroli és a székelyföldi térség közötti hasonlóság abban jelentkezik például, hogy mind a két régióban, ott is és itt is főleg rendőrök, csendőrök, katonatisztek, titkosszolgálatiak, valamint a nehézipar által beköltöztetett többségi-ek: olaszok, illetve románok azok, akiket meg kellett – vagy esetünkben meg kell – győzni az autonómia hasznáról, hogy miért jó, és miért fontos.

► **Akkor térjünk rá arra, hogy a dél-tiroli autonómiának mi a hozadéka?**

– Dél-Tirol azért jó példa, mert az ország legszegényebb vidéke volt, és ott is körülbelül a lakosság egyharmada ma már nem német, hanem többségi, olasz. A fővárosuk, Bolzano – Bozen 70 százaléka olasz, és mégis érdekes, hogy ezek az ott élő olaszok is ragaszkodnak ahhoz, hogy Dél-Tirolnak autonómiája legyen. Nyilvánvaló, hogy az Unió egyelőre nem fogja kötelezni Romániát, hogy hasonló módon járjon el, mint ahogy sok más kérdésben, például szociális kérdésekben sincsenek kötelező érvényű törvényes előírásai az EU-nak. De amit nagyon sok területen megtesz, s amit a kisebbségi jogok vagy a területi autonómia esetében is használhatónak látok, hogy az unió felmutatja a jó példákat, akár gazdaságról legyen szó, akár emberi jogokról, és azt mondja, hogy tessék követni. Emberi jogok kérdésében azért mostmár ott van a Lisszaboni szerződés, ami benne vannak a kisebbségekhez tartozók jogai is. Romániának el kell döntenie, hogy gazdasági kérdésben a görög vagy a lengyel utat követi. Vagy esetleg a finnt? És nem véletlenül mondom ezeket a példákat, mert az, hogy ma Görögország csődben van, hogy meg kell menteni Görögországot, abban közrejátszik az is, hogy Görögország nemcsak a gazdasági kérdésekben, az államigazgatásban volt gyenge tanuló, és sajnos még mindig az, hanem kisebbségi kérdésben is. Ugye, Görögországban ha nem vagy ortodox, nem lehetsz tanító. Tehát ha valaki állandóan arra koncentrál, hogy asszimilálja a kisebbségeket, akkor kevesebb ideje, energiája és pénze marad

arra, hogy gazdaságilag felépítse és felvirágoztassa az országot. Olaszországban nem azzal fárasztják egymást a polgárok, hogy leverjék a helységtáblákat, vagy hogy egymás iskoláit bezárassák, és hogy egymást fenyegetgessék, hanem megpróbálnak együtt valami hasznosat művelni. És aki hallotta Dorfman kollégám előadását, az megtudhatta, hogy ma már a dél-tiroliak jövedelmének 70 százaléka a turizmusból származik.

► **A Székelyföldre ez nem igazán jellemző...**

– Csakhogy ennek, megelőzve az autonómiát, van még feltétele: az egyik az, hogy össze kell szedni a szemetet, és nem szabad szemetelni; a másik pedig:

Fotó: Tófián Levente

meg kell őrizni az épített örökséget is és a tájat is. Nem fognak jönni a turisták olyan helyre, ahol szemet van, zaj van, és ahol tájidegen épületek fogadják az oda látogatót.

► **Jellegtelen épületek, olyanok, amilyeneket a világon bárhol láthat.**

– És erre oda kell figyelni! Tehát az autonómia itt kezdődik, amikor autonóm módon, felelős módon gondolkodom magamról, a családomról, a környezetemről, és olyan világot teremtek magam körül, ahova érdemes jönni, ahova jó szívvel jönnek az emberek, hogyha turizmusból akarok megélni. Mondjunk egy negatív példát is, amit egyre gyakrabban hallok: hogy Máramarosba, ugye, mind várták a turistákat, de azok elmaradtak, mert most már a szaploncai temetőn kívül alig van megnézni való. Szétverték az épített örökséget, és helyette három-négyemeletes, műkövel befedett,

márványlépcsővel borított, gipszfigurákkal díszített rítkító színű épületeket emeltek, amelyekbe nem nagyon jönnek a turisták.

► **Ez annak is az eredménye, hogy a máramarosiaknak otthon nem volt munkahelyük, külföldre mentek dolgozni, elég sok pénzt szereztek, s amit külföldön láttak, azt megpróbálták otthon is megcsinálni. Olyan házakat építeni stb. Nem a tájnak a megőrzésére gondoltak, hanem arra, hogy nekik is olyan státusszimbólum-épületeik legyenek, mint a nyugatiaknak.**

– Részben így van, de én nem tudom, hogy hol látták ezeket a három-négyemeletes rozsdaszínű házakat,

épületek és kapuk építésétől.

► **Herbert Dorfman előadásában elhangzott az is, hogy a dél-tiroliaknál az egy főre számított bruttó nemzeti jövedelem évente 33 ezer euró, ugye. Ami horribilis összeg, ha a romániai keresetekkel hasonlítjuk össze. És figyelemre méltó, hogy ebből a 33 ezer euróból mindössze kb. 10 százalék jut az olasz államnak, a központi költségvetésnek. A többi ott marad Dél-Tirolban, ott használják fel, és talán innen származik az a jólét, amiben élnek.**

– Így van, de nem ezzel kezdődött, hogy leültek vitatkozni arról, hány százalék maradjon Dél-Tirolban eb-

biciklivel elmenni, nyári napokon esetleg még meg is fürödni a forrásnál épített medencében. Rendbe kell szedni ezeket a borvízforrásokat, bicikliutat kell építeni hozzájuk, és akkor lesz turista is. Persze ez nagy-nagy összefogást és sok munkát igényel. Úgy, miként Dél-Tirolban... De Dorfman úr előadásában másról is hallottunk még. Télen Dél-Tirol télen valóságos síparadicsom. Oda mennek az olaszok is, a németek is. Kihasználta ez a régió ezt az adottságot. És hogy hazabeszéljek egy kicsit: a dél-tiroliak nem vitatkoztak állandóan egymással, és nem próbálták egymást átverni erdőtulajdonosok és síbefektetők, hanem összefogtak. Nálunk még mindig nagyon kevés a sípálya, és a hozzá vezető út sem a legmegfelelőbb, de végre elkezdtek foglalkozni vele, beindult valami, és ezen az úton kell továbbmenni..

► **Nem az összetűzéseknek az útján, és nem az állandó várakozásnak az útján, hanem a kezdeményezés útján. A kezdeményezés az egyik jelentése az autonómiának. Lesz-e folytatása a kolozsvári találkozónak?**

– Most, a dél-tiroli kollégám előadása után még egy osztrák kollégánk is kedvet kapott, úgyhogy ő fog jönni legközelebb. Jövőre pedig Járóka Livia kolléganőmet hívtam meg, aki a roma kérdés szakértője. Mi is tudunk beszélni róla, szívesen is mondjuk el a tapasztalatainkat, de gondoltam, hogy hasznosabb, hogyha valaki olyan mondja el, aki közvetlenül érintett és jobban ismeri a témát. Az Európai Parlamentben is azt szorgalmaztuk, hogy mások is hozzászóljanak a kisebbségi kérdéshez, a német kollégák, a lengyelek stb., hogy ők is beszéljenek erről, nehogy itt mindenki görcsösen bezárkózzon a téma hallatán, mert mindig mi magyarok hozakodunk elő vele, mindig mi beszélünk a szlovák ügyről vagy a román ügyről. Azt hiszik, hogy ez valami magyar probléma. Másrészt meg nem árt az európai kollégáinknak sem megnézni Erdélyt, látni azt, hogyan élünk. Könnyebb lobbiznunk, hogyha ők nálunk, a helyszínen tájékozódnak arról, hogy nem is éppen úgy van minden, ahogy őket hivatalosan informálják. És hát nyilvánvaló, hogy a legnagyobb haszna ezekből a találkozókból, reméljük, a hallgatóságunk, a kérdezőknek van.

ből a 33 000 euró/főből, hanem fordítva: azt nézték meg, hogy miből lehetne megélni. Az előadásból megtudhattuk, hogy Európa almatermésének a 10 százalékát ez a vidék adja; tehát nem kezdtek el banánt termesztetni, és nem próbáltak nehézipart behozni, hanem azzal boldogultak, amijük volt. Én például ismerem olyan székelyföldi falut, ahol közel százféle almafajta van. Olyan almák, amelyek már Európában sehol nem találhatók.

► **Génbank lehetne az a falu az almatermesztéshez!**

– És nem attól lesz nálunk autonómia, hogy megpróbáljuk Dél-Tirolt lepipálni az almatermésben. Vagy nem tudunk versenyezni Magyarországgal a termál- és gyógyfürdők tekintetében. De igenis a sok székelyföldi, jelenleg fürdésre kevésbé alkalmas, hideg borvízforrásokat ki lehetne úgy építeni, hogy érdemes legyen oda

Murvai László

A beiskolázás kérdései az erdélyi

6. Középfokú oktatás

Az olvasó (méltán) szisztezen föl, amikor egy eléje kerülő írás 6-os alponttal kezdődik. Magyarázat: az előző lapszámban (*Kisebbségben*, 2011. október 4.) öt alfejezetben az erdélyi magyar oktatás óvodai és I-IV., illetve V-VIII. osztályos beiskolázási adatainak elemzését végeztem el. Ezt szeretném ebben a lapszámban folytatni: azaz a középszintű, illetve felsőfokú oktatás beiskolázási számaikat fogom vallatni az összehasonlítás módozatainak felhasználásával. Miért a beiskolázás? Azért, mert ha van kit tanítani, akkor már lehet iskolát szervezni, tanárokat alkalmazni, tartalmi kérdések boncolgatásába fogni, tanterveket, tankönyveket írni/írni. A beiskolázási számokra fordított különös figyelem nem jelenti az oktatás többi összetevőjének elhanyagolását. Most, példának okáért, épp abból indulunk ki, hogy az általunk vizsgált első referenciális évben (2004-2005) több mint 1400 középiskola működött Romániában, amelyből 133-ban oktattak magyarul is (lásd: Murvai László: *Panorama învățământului pentru minoritățile naționale din România în perioada 2003-2006*. 71-72. lap). A második referenciális évben (2010-2011) pedig több mint 1600 középiskolát jegyeztünk, amelyből 145-ben oktattak magyarul is (v.ö. *Învățământul liceal la începutul anului școlar 2010-2011*. I.N.S. București, 2011. 196. lap). A 145 iskolából 81-ben csak magyarul tanítottak. A vizsgált időszak derekára esett a marosvásárhelyi

„Bolyai” fokozatos és teljes visszamagyarítása. Ez a folyamat azért vált sajátos eseménnyé, mert a visszanyert iskoláink közül évtizedekig nem szerepelt, nem szerepelhetett a „Bolyai”. Magyar középiskolák indultak a vizsgált időszakban Tordán, Máramarosszigeten, újabban Margittán és Nagyszalontán. Visszanyert iskoláink hálózata tehát folyamatosan bővült. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a középiskolai hálózat mind országosan, mind magyar nyelven fejlődött. Nem mondhatjuk el ugyanezt a líceumi ágazatok közötti arány viszonylatában. Az elméleti líceumok aránya továbbra is 35 százalék körül mozog (egész pontosan 34,3%), a technológiaiaké 54, míg a vokacionális líceumoké 11%.

A beiskolázási számok pedig a következőképpen alakultak. Az első referenciális évben Romániában 773 843 középiskolás tanulót írtak be az iskolába. Ebből 31 491 magyarul tanult, azaz az országos összlétszám 4,06%-a. Érdekes volna biztosan tudni, hogy hány magyar tanuló folytatta tanulmányait román nyelven, de az adataink ebben a vonatkozásban elmentmondások. Csak egyéni számításokra hagyatkozhatunk. Ha a 31 491 magyarul tanuló az ország középiskolásainak négy százaléka, akkor még legalább másfél százalék magyar tanuló román iskolába jár. Ez mintegy 11 500 tanuló. Egyre inkább számolnunk kell egy másik kategóriával is, hiszen az erdélyi tanulók egy része külföldön, többnyire

Magyarországon folytatja tanulmányait. Ez utóbbi kategóriával kapcsolatosan hivatalos adatokkal is rendelkezem Sipos János jóvoltából, aki a vizsgált időszak elején közoktatási helyettes államtitkár volt. Eszerint Magyarországon 2005-ben 12 420 nem magyar állampolgárságú tanulót tartottak nyilván. Ebből magyar nemzetiségű 8456 volt. Ezek közül 4134 Romániából érkezett (v.ö. Murvai László *Számadatok egyezése és különbözősége. In: Körkép a romániai magyar oktatásról*. Editura Didactică și Pedagogică R.A. Bukarest, 2007. 173-186. lap). Megint másik kategória, amelyről beszélnünk kell a lemorzsolódottaké. Sajnos, ebben az esetben még a saját számítások sem vezetnek messze, mert a témával foglalkozó tanulmányok 3-tól 20%-ig szá-

molnak a lemorzsolódottak kategóriájával.

A beiskolázási számok megyei szintű bontását a 7-es táblázat tartalmazza. Elemezzük a táblázat adatait.

a) A második referenciális évben 866 543 tanulót jegyezt a statisztika országos szinten.

b) Ebből 35 452 magyar osztályokban tanult.

c) Országosan tehát a vizsgált időszakban 92 700 tanulóval nőtt a középiskolások száma (11,9%).

d) 3961 fiatalal nőtt a magyarul tanuló középiskolások száma is (12,5%).

e) A növekvő trend a profiljaiban megújult középiskolai iránti vonalomról tanúsodik.

f) A belső átrendeződésen túl a középiskolások beiskolázási számok növekedését a szakiskolák beépítése ered-

ményezte. Ez 2008-ban történt, és valójában a szakiskolai oktatás megszüntetését jelentette, hiszen 2008-ig évente mintegy 300 000-350 000 szakiskolást tartottunk számon. Ezek nagy része átkerült a középiskolába vagy háttér fordított az iskola padjainak. (A szakiskolák kérdését behatóbban a következő alfejezetben járjuk körül.)

A vizsgált időszak növekedési, illetve csökkenési rátáit a 8-as számú táblázat foglalja össze.

Értelemezzük a táblázat adatait.

a) Az új szempont szerint is nőtt mind az országos összlétszám, mind pedig a megyei átlag.

b) Kivételt csak a brassói adatok jelentenek, ahol 1445-tel kevesebb volt a középiskolások száma, mint az első referenciális évben.

c) Összességében a magyarul tanuló középiskolások száma is növekedett 3961 tanulóval.

d) A megyék szintjén növekedést észleltünk. Maros (1360), Hargita (972), Bihar (735), Szatmár (702), Szilágy (286), Kovászna (242), Bukarest (130), Kolozs (52), Bákó (22), Hunyad (16) megyében. Összességében tehát tíz megyében 4517 tanulóval volt több a második referenciális évben.

e) Csökkenő tendenciát tapasztaltunk az alábbi megyékben: Fehér (196), Arad (127), Temes (95), Máramaros (44), Szeben (37), Brassó (34), Beszterce-Naszód (23). Ez összesen 556 tanuló.

f) Ha a 4517-ből, amennyivel összességében növekedett a magyarul tanuló középiskolások száma, levonjuk az 556-ot, amennyivel az összességében csökkent, megkapjuk a 3961 tanulóval átlagnövekedést.

7. Szakmai oktatás

Az előző (6-os) alfejezetben már említettem, hogy a VIII. osztály utáni szakiskolai oktatást 2008-ban főlészámolta a szaktárca akkori vezetője. A döntés érvrendszerre igen tetszetős volt, mert a szakiskolát középiskolává fejlesztve elvileg javulnia kellett (volna) az oktatás minőségének. Három év helyett a tanulók négyet vagy ötöt járnak, szakiskolások bizonyítvány helyett érettségi diplomát szereznek, és ezzel együtt elérik azokat a szakmai szinteket, amelyek az EU-ban mérvadók. De a valóságban minden vagy majdnem minden a feje tetejére állt. A tanulók gyakorlati felkészülése nemhogy javult volna, de tovább romlott. Sőt az elvárások ellenére az elméleti felkészültség sem lett jobb. A végzeteknek pedig már a szakmunka sem tetszett. Egyetemre akartak menni. A helyzet láttán a

7-es számú táblázat

Megye	2004-2005			2010-2011		
	Összlétszám*	Magyarul tanuló Szám	%	Összlétszám*	Magyarul tanuló Szám	%
0	1	2	3	4	5	6
Országosan	773843	31491	4,06	866543	35452	4,1
Arad	15168	429	2,82	18685	302	1,61
Bákó	22920	-	-	26371	22	0,08
Beszterce-N.	11293	195	1,72	14248	172	1,2
Bihar	25357	2958	11,6	28195	3693	13,0
Brassó	22718	680	2,9	21273	646	3,0
Fehér	13934	566	4,06	16139	370	2,29
Hargita	12608	9419	74,7	13356	10391	77,8
Hunyad	19176	200	1,04	22013	216	0,98
Kolozs	24144	2291	9,4	26513	2343	8,8
Kovászna	7784	5481	70,4	8427	5723	67,9
Krassó-Sz.	10491	-	-	13894	-	-
Maros	18145	4449	24,5	21734	5809	26,7
Máramaros	17549	428	2,43	23368	384	1,64
Szatmár	11681	2398	20,5	15479	3100	20,0
Szeben	14620	84	0,57	15735	47	0,29
Szilágy	9732	1507	15,4	10554	1793	16,9
Temes	26154	335	1,28	30601	240	0,78
Bukarest	-	71	-	-	201	-

*Az országos szám minden egyes táblázatban minden megye adatait tartalmazza. A magyar oktatással nem rendelkező megyékről lemondottunk, mert azok a mi szempontunkból nem relevánsak. Ezért a csillaggal jelzett számoszlopok nem nem relevánsak. Ezért a csillaggal jelzett számoszlopok nem rendelkeznek statisztikai kulccsal.

8-as számú táblázat

Megye	2004-2011		2004-2011	
	Országos összlétszám*	Növekedés + Csökkenés -	Országos összlétszám**	Növekedés + Csökkenés -
0	1	2	3	4
Országosan	+92700	-	+3961	-
Arad	+3517	-	-	-127
Bákó	+3451	-	+22	-
Beszterce-N.	+2955	-	-	-23
Bihar	+2838	-	+735	-
Brassó	-	-1445	-	-34
Fehér	+2205	-	-	-196
Hargita	+748	-	+972	-
Hunyad	+2837	-	+16	-
Kolozs	+2369	-	+52	-
Kovászna	+643	-	+242	-
Krassó-Sz.	+3403	-	-	-
Maros	+3589	-	+1360	-
Máramaros	+5819	-	-	-44
Szatmár	+3798	-	+702	-
Szeben	+1115	-	-	-37
Szilágy	+822	-	+286	-
Temes	+4447	-	-	-95
Bukarest	-	-	+130	-

**A 3-as és a 4-es oszlop közötti különbség adja ki azt a +3961 tanulóval, amennyivel a két referenciális év közötti időszakban a magyarul tanuló középiskolások aránya emelkedett.

magyar oktatásban (2004–2011)

9-es számú táblázat				
Akadémiai év	2004–2005		2010–2011	
	Szám	%	Szám	%
Romániában összesen	650335	100	673001	100
Magyar nemzetiségű	29136	4,4	27053	4,06

szakértárca 2011-es vezetése elhatározta, hogy a 2012–2013-as tanévben újra elindítja a szakiskolákat. Ez mindenképp üdvözlendő tény. A kérdés csak az, hogy a romániai gazdaság milyen irányt fog venni a közeli és távolabbi jövőben, hogy a belföldi piac milyen szakmák terén mutat keresletet, és a „hogy”-okat még folytathatnám. Inkább megjegyzem, hogy az elméleti oktatást én ebben az iskolatípusban nem is forszírozom. Megelégednék a nyolc osztály során elsajátított általános műveltséggel. A szakképzést pedig minőségileg fejleszteném, fokozott anyagi ráfordítással. Mert például egy ácsnak arra van szüksége, hogy tartson egy ház tetőszerkezete, és még az sem árt, ha a tető jól is néz ki. Ezt kellene tanulnia, nem Eminescu- vagy Petőfi-szövegeket értelmeznie, ha lehet hermeneutikai szempontok szerint.

A kitérő után térjünk vissza az adatok diktálta szempontjainkhoz. Tegyük ezt még akkor is, ha a szakoktatásnak a 2008-ban történt tönkretétele nem teszi lehetővé az összehasonlító elemzést. Az adatok azért a mai helyzetképet mindenképp rögzítik.

a) Az első referenciális évben (2004–2005) országos viszonylatban Romániában a szak- és inasoktatásban, valamint a posztliceális és meszterképzésben összesen 338 187 tanuló volt.

b) Ebből 10 894-en magyarul sajtátították el a szakmát.

c) A második referenciális évben (2010–2011) kimenő jelleggel maradt még országosan 124 505 tanuló.

d) Tehát jelenleg 213 682 szakiskolás tanulóval van kevesebb, mint hét évvel ezelőtt.

e) A magyar nyelvű szakoktatásban már csak 3116 tanuló maradt, ami 7778-cal kevesebb, mint az első referenciális évben.

Az adatokat elég volt a történelem számára csak rögzíteni. Azokat sem táblázatba foglalni, sem megyékre lebontani nem érdemes. Bízunk abban, hogy a klasszikus szakoktatás hamarosan visszaalakul legalább azzá, ami a kilencvenes évek elején volt. Ezen túl én még a minőségi javulásban is bízni szeretnék.

8. Felsőoktatás

Nézzük az adatokat táblázatba foglalva (9-es táblázat).

– Az első referenciális évben, amint a táblázat adatai is mutatják, Romániában összesen 650 335 diákot tartottak nyilván. Ebből 495 034 állami felsőoktatásban, 155 301 pedig magánintézményekben tanult. Magyar nemzetiségű hallgatót 29 136-ot tartottunk számon. Állami egyetemekre 22 715, míg magánegyetemekre 6421 járt.

– A második referenciális évben az ország egyetemistáinak a száma több mint 22 500-zal növekedett, míg a magyar nemzetiségű egyetemistáké több mint 2000-rel csökkent.

– Megjegyzem, hogy a 2009–2010-es évhez viszonyítva az ország összes egyetemistáinak a száma is visszaesett. A 2010–2011-es akadémiai évben 102 318 egyetemistával volt kevesebb, mint az előző évben.

9. Összegzés

Tanulmányomban arányszámokat sorakoztattam fel az erdélyi magyar oktatás egészéről az óvodától az egyetemig, majd ezeket rendre összevettem az országos adatokkal. Abból indultam ki, hogy Románia összlakosságának a 6,6%-a magyar nemzetiségű. Igaz, hogy ezt az arányt a 2002-es népszámlálás adatai alapján állapították meg. Más hivatalos adattal nem rendelkezünk. A következő népszámlálás adatait az eddigi híreink alapján csak 2014-ben fogják közzétenni. Addig marad a 6,6%. Amikor meg fognak jelenni az új arányok, akkor majd érdekes lesz azokat az új beiskolázási arányokkal egybevetni. Addig is nézzük, miről vallanak a meglévő számok.

– Az első referenciális évben (2004–2005) a magyarul tanuló fiatalok az ország diákjainak a 4,95%-át tették ki.

– A második referenciális évben (2010–2011) ez az arány 5,12%-ra növekedett. A növekvő arány akkor is figyelemre méltó, ha a tanulók száma a két referenciális év között levő időszakban csökkent (184 777-ről 172 094-re).

– Az óvodások aránya 6,5%-ról 6,4%-ra csökkent, itt viszont az óvodások számának növekedése figyelemre méltó.

– Az I–IV. osztályosok százalékaránya 5,2-ről 5,5-re nőtt.

– Az V–VIII. osztályosok esetében is javuló arányokat

10-es számú táblázat/1.				
Megye	Magyar lakosság aránya %	Oktatásban részesül	Magyarul tanul	%
0	1	2	3	4
Országosan	6,6	3356225	172094	5,12
Óvodai oktatás		673736	42747	6,4
Elemi oktatás**		828853	46349	5,5
V–VIII. osztály**		862588	44430	5,15
Líceumi oktatás		866543	35452	4,1
Szak- és posztliceális oktatás		124505	3116	2,5
Arad	10,7	68252	2638	3,8
Óvodai oktatás		14040	884	6,3
Elemi oktatás		17391	739	4,2
V–VIII. osztály		18136	713	3,9
Líceumi oktatás		18685	302	1,61
Bákó	0,6	110093	575	0,5
Óvodai oktatás		23164	82	0,3
Elemi oktatás		29470	220	0,7
V–VIII. osztály		31088	251	0,8
Líceumi oktatás		26371	22	0,08
Beszterce-N.	5,9	54405	1429	2,6
Óvodai oktatás		11888	472	4,0
Elemi oktatás		13871	375	2,7
V–VIII. osztály		14398	410	2,8
Líceumi oktatás		14248	172	1,2
Bihar	25,9	99634	18345	18,59
Óvodai oktatás		21184	4018	19,0
Elemi oktatás		24882	5457	21,9
V–VIII. osztály		25373	5177	20,4
Líceumi oktatás		28195	3693	13,0
Brassó	8,7	80703	3292	4,0
Óvodai oktatás		18258	885	4,8
Elemi oktatás		21339	921	4,3
V–VIII. osztály		19833	840	4,2
Líceumi oktatás		21273	646	3,0
Fehér	5,4	57001	1625	2,8
Óvodai oktatás		12197	438	4,0
Elemi oktatás		13697	419	3,0
V–VIII. osztály		14968	398	2,6
Líceumi oktatás		16139	370	2,29
Hargita	84,6	54461	45131	82,8
Óvodai oktatás		13782	11736	85,1
Elemi oktatás		13664	11544	84,4
V–VIII. osztály		13659	11460	83,9
Líceumi oktatás		13356	10391	77,8
Hunyad	5,2	69447	1108	1,59
Óvodai oktatás		12406	366	3,0
Elemi oktatás		16109	289	1,7
V–VIII. osztály		18919	237	1,2
Líceumi oktatás		22013	216	0,98
Kolozs	17,4	94334	10016	10,6
Óvodai oktatás		22321	2895	13,0
Elemi oktatás		22529	2342	10,3
V–VIII. osztály		22971	2436	10,6
Líceumi oktatás		26513	2343	8,8

számíthatunk: 4,8-ről 5,1%-ra.

– A liceumok esetében a beiskolázási számok is nőttek, az arányítások is jobbák: 4,0%-ról 4,1%-ra.

– Mivel a szakiskolai oktatás 2008-ban megszűnt, az összehasonlító elemzés ebben a konstellációban sehol sem vezetne.

Ha az országos beiskolázási számokat és arányokat tovább bontjuk a minket érdeklő 17 megye oktatására, a kép tovább színeződik. A szemléletesség kedvéért az adatokat táblázatba foglaltam (10-es táblázat).

Az összefoglaló táblázatban tehát a romániai magyarság részarányát és a magyarul tanuló fiatalok részarányát állítottam egymás mellé. Céлом ezzel pusztán az volt, hogy ráirányítsam a figyelmet ezekre az arányokra. A korfa szerint történő számításokat a szociológusokra hagyom.

Ha a magyarság részarányát és a magyarul tanuló részarányát egybevetjük, újabb érdekes eredményekre jutunk. Eszerint országosan a magyar gyerekek 77,57%-ka tanul anyanyelvén. Ha az arányításokat oktatási foko-

10-es számú táblázat/2.				
Megye	Magyar lakosság aránya %	Oktatásban részesül	Magyarul tanul	%
0	1	2	3	4
Kovácsna	73,8	36679	25655	69,9
Óvodai oktatás		9002	6468	71,9
Elemi oktatás		10011	6978	69,7
V–VIII. osztály		9239	6486	70,2
Líceumi oktatás		8427	5723	67,9
Krassó-Szörény	1,8	48249	30	0,06
Óvodai oktatás		9545	13	0,1
Elemi oktatás		12132	17	0,1
V–VIII. osztály		12678	-	-
Líceumi oktatás		13894	-	-
Maros	39,3	92459	30160	32,6
Óvodai oktatás		22141	7982	36,0
Elemi oktatás		25057	8533	34,0
V–VIII. osztály		23527	7836	33,3
Líceumi oktatás		21734	5809	26,7
Máramaros	9,1	82427	1926	2,3
Óvodai oktatás		17080	429	2,5
Elemi oktatás		20268	541	2,6
V–VIII. osztály		21711	572	2,6
Líceumi oktatás		23368	384	1,6
Szatmár	35,2	60391	16313	27,0
Óvodai oktatás		13848	3484	25,1
Elemi oktatás		15438	5099	33,0
V–VIII. osztály		15626	4630	29,6
Líceumi oktatás		15479	3100	20,0
Szeben	3,7	65299	373	0,5
Óvodai oktatás		15419	118	0,8
Elemi oktatás		17218	114	0,6
V–VIII. osztály		16927	94	0,5
Líceumi oktatás		15735	47	0,29
Szilágy	23,1	40480	7927	19,5
Óvodai oktatás		9175	1851	20,1
Elemi oktatás		10326	2100	20,3
V–VIII. osztály		10425	2183	20,9
Líceumi oktatás		10554	1793	16,9
Temes	7,6	100376	1984	1,9
Óvodai oktatás		20601	563	2,7
Elemi oktatás		24065	615	2,5
V–VIII. osztály		25109	566	2,2
Líceumi oktatás		30601	240	0,7
Bukarest	0,3	-	451	-
Óvodai oktatás		-	63	-
Elemi oktatás		-	46	-
V–VIII. osztály		-	141	-
Líceumi oktatás		-	201	-

**Tartalmazza a speciális igényekkel rendelkezők oktatásának (invitámantul special) adatait is.

zatokra bontom, az alábbi eredményeket kapom: óvodai fokon a magyar gyerekek 96,9%-ka jár magyar óvodába. I–IV. osztályos oktatásban ez az arány 83,3%, V–VIII. osztályban már csak 78%. A liceumban pedig 62,1%.

A táblázat adatai alapján a megyéket szintén be lehet sorolni az összes magyarul tanuló aránya vagy az oktatási fokozatok szerinti arány alapján az őket megillető rangsorba. Itt az olvasónak csak az általános helyzetképet mutatjuk meg.

– 100 és 75% között van: Hargita (97,8), Kovácsna (94,7), Szilágy (84,4), Bákó (83,3), Maros (82,9), Szatmár (76,7), – 74,9 és 50% között: Bi-

har (71,7), Kolozs (60,9), Fehér (51,8),

– 49,9 és 25 között: Brassó (45,9), Beszterce-Naszód (44,0), Arad (35,5), Hunyad (30,5), Máramaros (25,2), Temes (25,0),

– 25% alatt: Szeben (13,5), Krassó-Szörény (3,3).

Végezetül a táblázat adatai szerint azt is elmondhatjuk, hogy Erdélyben (Bákó és Bukarestet is beleértve) magyar nyelven az óvodai, elemi, gimnáziumi és liceumi fokozatokon a 2010–2011-es tanévben összesen 168 978 fiatal tartottunk számon. Ha ehhez a számhoz hozzáadjuk a szakoktatás magyar tanulóit (3116), akkor megkapjuk a táblázatunkban szereplő 172 094 tanulót.

Film.dok: nyomot hagyott, de...

Folytatás az 1. oldalról

Élve tehát a fesztivál előnyeivel és vállalva mindazt, ami emberileg vállalható, a naponta kiszakított 3-4 óra alatt végigkövettük a szeptember 19-25 közötti fesztivál délutáni időszakmenseit, megállapításaink jórészt az ennek alapján szerzett személyes benyomásokra, a vetítések közben és után támadt gondolatokra és a zárórendezvényen elhangzott szakmai nyilatkozatokra, következtetésekre épülnek. Beszámoló is, napló is, elemzés is egyenesen, egy olyan fontos rendezvényről, mely immár nyolc esztendője következetesen (egy év sajnálatos kimaradással), a véletlenszerűségein túllépve építi – a filmes szakma pázsmait kihasználva – az eleven, konkrét, mindennapi román-magyar kapcsolatokat. Ezt pedig manapság nem lehet eléggé becsülni...

Mint eddig valamennyi évad során, ezúttal is zavar a mezőny tárgyi elegyessége. Az persze rendjén, hogy az előválogatás során a pályamunkákat „dobozolják”, így a bemutatók ebből a szempontból nem zsákbamacskák. A zavart az okozza, hogy a megmérettetés során az így emelt válaszfalakat semmisnek tekintik, s olyan filmeket mérnek össze, amelyek a szakma szempontjából ugyan értékelhetők, de össze semmiképp nem mérhetők, mert igen sokszor öntörvényűek, egyszerűen kilógnak a sorból. A nézőtérn ülve, a gondtalan nézőt egy dolog érdekli: hogy amit lát, annak minél töményebb, erőteljesebb információértéke legyen. Hogy ne kényszerüljön rá a vánszorgó időt faggatni és a 30 perces filmet ne érezze iszonyúan vontattnak, viszont az egy órát tartó film végén is inkább a perc illékonyágát érzékeli. Mert láthattunk rövid filmet, ami csigalassúsággal araszolt célja felé és olyan hozsuzt is, amibe gondtalanul képesek voltunk belefeledkezni. Meglehet, hogy az értékeléshez ez nem valami precíz esztétikai mérce, de állítom: roppant célravezető. És még sosem kellett csalódnom benne.

Végül is, minden alkotás – a dokumentumfilm is – egy-egy felvállalt kaland. A ponttól el kell jutnunk B pontig. Ezt az utat pedig az alkotónak úgy kell bejárnia, s velünk bejárnia, hogy mi lélegzetviesszafajtva, lenyűgözve kövessük a mutatványt. Ha útközben unatkozunk, a közömbösségig ismert tájkon haladunk, az alkotó mind magának, mind a nézőnek „megspórolja” a felfedezés örömeit, akkor szakmailag lehet minden a helyén, de az alkotással szemben alapvetően erős kétségek vetődnek fel. A kalandot ugyanis mindig az jellemzi, hogy izgalmas, váratlan for-

dulatokban bővelkedik. A valóság nehéz bemérhetősége, kiszámíthatatlansága – jó értelemben vett kalandossága – a leginkább erőteljes személyiségek hiteles sors-történeteiben jelentkezett a Film.dok idei évadján is, talán még inkább, mint az eddigiekben, s tüntette föl kedvező színekben az illető alkotásokat.

A *Kőbe vésett álm* (Daczó Katalin, Daczó Dénes és Szabó Ádám produkciója) egy már-már lehetetlennek látszó intellektuális nyomozás filmes jegyzőkönyve. Immanens értékét az adja, hogy az alkotók felfedeznek a nyilvánosság előtt valamit, amit azelőtt homály fedett: egy székelyföldi faluból elszármazott, ismeretlen sorsú művészember, Orbán József szobrász bizonytalan, inkább csak sejtethető nyomait követve jutnak el, jelentős földrajzi távolságokat is bejárva, azokra a helyszínekre és azokhoz az emberekhez, akik némi tanúsággal szolgálhatnak a százöt évvel ezelőtt született, meghasonlott és mellőzött művészember kálváriájáról, vargabetűiről. A drámát még csak fokozza az a kirajzolódni látszó bizonyosság, hogy a keresett hős valahol kisiklott pályáján, képtelen volt megfelelni törekvéseinek, amit csak tetézt az Erdélyből elszármazott bizonytalan státusa, illetve a tény, hogy képzettsége elmaradt aspirációi ivelése mögött. Mindez nem tételelesen, inkább a film készítőinek kutakodó kérdései, illetve a kapott válaszok nyomán diszkrétan, ám határozottan rajzolódik ki előttünk. Ítélet pedig nincs – a dokumentumfilm kegyeleti megbízásból, a szülőfalu felkérésére készült, az ítélezést a néző belátására bízák. Daczó Katalin ennek kapcsán meg is fogalmazza alkotói szándékait: „Nem az én feladatom megítélni, hogy Orbán József mekkora kaliberű alkotó volt, de csodálom és eredménynek tartom, hogy egy egyszerű lakatosinasból, távol a családjától, szülőföldjétől egy szobrászmester forrt ki. Nem szabad elfeledni, hogy mindössze hat elemi osztályt végzett, hét évig nappal dolgozott, és esti tanfolyamon végezte az iparirajz-iskolát. Később, mikor mellőzni kezdték, éjjel portási szolgálatot vállalt, csak azért, hogy nappal alkotni tudjon. Kérdem én, kinek van még ilyen ambíciója?” Tipikusan kövekelet-európai – ha úgy tetszik, erdélyi – szemlélet tükröződik e szavak mélyén, amikor nem a teljesítmény számíthat, hanem már azt is erénynek tudjuk be, ha valaki szembefordul az adott lehetőségekkel, kitörni szándékszik ellentmondásos helyzetéből. E jobbára sejtett, tételelesen ki nem mondott tanulságot, bár nekünk kell hozzáadnunk a filmhez,

úgy érzem, hogy a fesztivál egyik reprezentatív alkotását láthattuk – ennek ellenére, a zsűri csak egy vigaszdíjjal illette, amin erősen érződött a

vel nincs minden rendben, és ha a film.dok szorgalmazói szeretnék a megmérettetés súlyát és fontosságát növelni az elkövetkezőkben,

A fesztivál hetedik évadjának ihletett plakátja

helyi alkotásnak kijáró protokolláris szándék. Szerintem többet érdemelt!

Hangsúlyosabban vetődik fel ez a probléma azzal a dokumentumfilmmel kapcsolatban, mely Eröss Zsolt világhírű hegymászó 2010-es balesetét, egész karrierjét veszélyeztető műtétjét, majd példaértékű talpra állását követi nyomon a helyszíni krónikás hitelességével (*A Hópárdus talpra áll* – rendezte Kollmann András). Ritkán adódik filmesnek akkora mázlija, hogy a balszerencsés esemény bekövetkeztétől mindvégig jelen lehessen egy időben nagy ívű, eseménydús folyamat minden kulcsfontosságú, rendszerint látványos történéseivel, s az élet megajándékozva egy teljesen kész, sokatmondó forgatókönyvvel. Minden együtt volt ahhoz, hogy a film kiemelkedő teljesítménye lehessen a csíkszeredai megmérettetésnek. Igaz, hogy az alkotás nem bővelkedett szakmai hókuszpókuszokban, mindvégig vállalta a szerény, naplószerű szerkezetet, kerülte a szenzációjahajhászt, mégis maga volt a leghitelesebb szenzáció. Számomra teljességgel érthetetlen, hogyan juthatott olyan következtetésre a zsűri, hogy Kollmann filmjét nem csak, hogy nem díjazta, de a fesztivál végén tartott hivatalos kiértékelés során egyáltalán szóra se méltatta! Úgy ment el mellette, mintha a közönség által értékelt alkotást be se mutatták volna. E diszkrétnek szánt, ám otrombára sikerült mellőzés számomra azt jelezte, hogy a fesztivál versenyszellemé-

akkor az eseményeknek mindenekelőtt nem a zsűrizés, hanem a válogatás körül kell forogniuk.

Tipikus sorskövető, gazdag adatolt, információban bővelkedő, értékes film volt a Zágoni Bálint rendezte Janovics Jenő, a magyar *Pathé* c. egyórás alkotás, amely terjedelmének dacára is szűknek bizonyult ahhoz, hogy mindent elmondhasson arról a személyiségről, aki a huszadik század elején nemcsak virágzó filmgyártást teremtett Erdélyben, de az erdélyi színjátszásnak és a kisebbségi politikálásnak valóságos egyszemélyes intézménye volt több évtizeden keresztül, aki tehetségén túlmenően anyagi javait is két kézzel áldozta fel a közösségi érdek oltárán. Ez az életpálya, úgy is, mint életpélda, ma még igen kevésbé ismert és filmbe illő nagyszerűsége tragédiával párosul – annak a magyarságrét cselekvő erdélyi zsidó embernek a kiemmésével, aki szinte mindenét odaadta a színjátszásért, a színésztársaiért. A képileg inventív, jó iramú, alaposan dokumentált, első-sorban adatközlő filmnek, a Daczókéhoz hasonlóan, be kellett érnie egy vigaszdíjjal, bár mind törekvésben, mind megvalósításban a fesztivál példamutatót vonulatát erősítette.

A maga nemében valóságos sorskuriozum a vak, csángó aggyastán belső monológjára épülő tudat- és környezetrajz (*Világító éjszaka*, rendezte Balog Gábor, Mohi Sándor). A főhős nehezen araszoló, szívós életmózzanataiból építkező, en-

nek ellenére pörgős történetben, mint a csonthéj mélyén megbúvó magban, benne foglaltatik mindaz, ami a moldvai csángóságról egy mikrovilág kapcsán egyáltalán elmondható és felmutatható. Dicséretes, bár némileg groteszk gesztus volt a zsűri elnöke részéről, hogy a versenyszabályzatot átlépve, saját személyes ad hoc díjjal hívta fel a nem mindennapi alkotásra a figyelmet; a nadrágszéből „elővarázsolta” kisebb méretű földgömb, bármennyire is igyekezett szimbolikussá magasodni az eredményhirdetés során, olybá hatott, mintha golyóstollal jutalmazná az alkotó csapat erőfeszítéseit.

Természetesen, más figyelemre méltó produciók esetében szerencsésebb percepcióról beszélhetünk. A rendezői díjat nyert Bárányfélék (Zsigmond Dezső filmje) a mai falusi gyermekvilágba kalauzol, egy bántó pástorfiúcska és családja életébe ágyazva. Szinte mindvégig érzékeltetni tudja – és ez az ábrázolt valós személyek, a szülők, gyermekek, rokonok természetességén, hiteles bemutatásán fordul meg – az izig-vérig mai környezetet, falu és város közötti interakciót, ami a főhősben nem anakronizmust, hanem erőteljes, egészen a poézisig menő természetrajongást támaszt. (Többször volt az a benyomásom a vetítés során, mintha nem is dokumentumfilm, hanem fikciós alkotást látnék, jó értelemben vett szabályos forgatókönyvvel, színészi teljesítménnyel...)

A debütdíjat kapó *A hatos számú tömbház* című film (rendező: Akar Péter) azért figyelemre méltó, mert a társadalmilag-gazdaságilag eljelentéktelenedő, kiürülő, leszakadó, isten háta mögötti környezetbe plántált bányavidék szorongató magányát mindenekelőtt hangsúlyosan képi eszközökkel igyekszik – s képes is – megfogalmazni.

Ellentmondásos, egyenetlen, hol zseniálisnak ígérkező, hol bántóan megfeneklő alkotásnak tűnt számomra a szarvasi székely sorsát elmesélő, hosszadalmas, helyenként szellemes, máskor góbészkodó monologizálásra épülő *Csak ritka a fenyőfa, ez a baj* – a szarvasi székely története (Sári Zsuzsa produkciója), amelyet a zsűri díjjal jutalmaztak. Sokkal célratörőbb vágással, visszafogottabb ábrázolással, bizonyos mesterkéltséggel mozzanatok merész kiiktatásával jóval hitelesebb és egyenletesebb lehetett volna a teljesítmény, ami így inkább kuriózumra, helyenként pedig már-már karikatúrára emlékezteti azt a nézőt, akinek létezik valamilyen fogalma a székelységről, annak sajátos gondolkodásmódjáról. Nem tűnik szerencsés megoldásnak ilyen produciókat bátorítani...

Érdekes, mindenekelőtt a riportalany erőteljes kisugárzású személyiségjegei miatt az, a *Népművelő a felvevőgép* című alkotás (rendező Buglya Sándor), amelynek a feje fölött a zsűri – úgymond – „elnézett”. A Magyarországon ismert sokoldalú kultúrunkás, aki néhai Kiss István volt (a balástyai művelődési ház igazgatójaként, népművelőként és filmesként egyszemélyben), és akinek a köz oltárán felőrlődött élete korszakokat, történelmi jelentőségű eseményeket fogott át, olyan mély igazságokat mond ki filmbeli konfesszióiban, amik érvényességben jóval túlmutatnak egy élet, egy szakma, egy sors dimenzióin. A tiszta, sallangmentes dokumentarizmus, ami e filmet jellemzi, ez esetben sem nyert bátorítást, ami azért kár, mert amúgy teljes a zárvar a dokumentumfilm-termésben, amiből éppen azt lenne jó határozottan kiszűrni, ami propagandisztikus, manipulált és minden egyéb, csak valóságközelítő nem.

Nem ígér látványos előrelépést a fesztiválszervezésben tapasztalható belső feszültségek kielevezése: a zsűri és az előzsűrizés közötti interakciót, ami a főhősben nem anakronizmust, hanem erőteljes, egészen a poézisig menő természetrajongást támaszt. (Többször volt az a benyomásom a vetítés során, mintha nem is dokumentumfilm, hanem fikciós alkotást látnék, jó értelemben vett szabályos forgatókönyvvel, színészi teljesítménnyel...)

A debütdíjat kapó *A hatos számú tömbház* című film (rendező: Akar Péter) azért figyelemre méltó, mert a társadalmilag-gazdaságilag eljelentéktelenedő, kiürülő, leszakadó, isten háta mögötti környezetbe plántált bányavidék szorongató magányát mindenekelőtt hangsúlyosan képi eszközökkel igyekszik – s képes is – megfogalmazni.

Ellentmondásos, egyenetlen, hol zseniálisnak ígérkező, hol bántóan megfeneklő alkotásnak tűnt számomra a szarvasi székely sorsát elmesélő, hosszadalmas, helyenként szellemes, máskor góbészkodó monologizálásra épülő *Csak ritka a fenyőfa, ez a baj* – a szarvasi székely története (Sári Zsuzsa produkciója), amelyet a zsűri díjjal jutalmaztak. Sokkal célratörőbb vágással, visszafogottabb ábrázolással, bizonyos mesterkéltséggel mozzanatok merész kiiktatásával jóval hitelesebb és egyenletesebb lehetett volna a teljesítmény, ami így inkább kuriózumra, helyenként pedig már-már karikatúrára emlékezteti azt a nézőt, akinek létezik valamilyen fogalma a székelységről, annak sajátos gondolkodásmódjáról. Nem tűnik szerencsés megoldásnak ilyen produciókat bátorítani...

Érdekes, mindenekelőtt a riportalany erőteljes kisugárzású személyiségjegei miatt az, a *Népművelő a felvevőgép* című alkotás (rendező Buglya Sándor), amelynek a feje fölött a zsűri – úgymond – „elnézett”. A Magyarországon ismert sokoldalú kultúrunkás, aki néhai Kiss István volt (a balástyai művelődési ház igazgatójaként, népművelőként és filmesként egyszemélyben), és akinek a köz oltárán felőrlődött élete korszakokat, történelmi jelentőségű eseményeket fogott át, olyan mély igazságokat mond ki filmbeli konfesszióiban, amik érvényességben jóval túlmutatnak egy élet, egy szakma, egy sors dimenzióin. A tiszta, sallangmentes dokumentarizmus, ami e filmet jellemzi, ez esetben sem nyert bátorítást, ami azért kár, mert amúgy teljes a zárvar a dokumentumfilm-termésben, amiből éppen azt lenne jó határozottan kiszűrni, ami propagandisztikus, manipulált és minden egyéb, csak valóságközelítő nem.

Nem ígér látványos előrelépést a fesztiválszervezésben tapasztalható belső feszültségek kielevezése: a zsűri és az előzsűrizés közötti interakciót, ami a főhősben nem anakronizmust, hanem erőteljes, egészen a poézisig menő természetrajongást támaszt. (Többször volt az a benyomásom a vetítés során, mintha nem is dokumentumfilm, hanem fikciós alkotást látnék, jó értelemben vett szabályos forgatókönyvvel, színészi teljesítménnyel...)

A debütdíjat kapó *A hatos számú tömbház* című film (rendező: Akar Péter) azért figyelemre méltó, mert a társadalmilag-gazdaságilag eljelentéktelenedő, kiürülő, leszakadó, isten háta mögötti környezetbe plántált bányavidék szorongató magányát mindenekelőtt hangsúlyosan képi eszközökkel igyekszik – s képes is – megfogalmazni.

Ellentmondásos, egyenetlen, hol zseniálisnak ígérkező, hol bántóan megfeneklő alkotásnak tűnt számomra a szarvasi székely sorsát elmesélő, hosszadalmas, helyenként szellemes, máskor góbészkodó monologizálásra épülő *Csak ritka a fenyőfa, ez a baj* – a szarvasi székely története (Sári Zsuzsa produkciója), amelyet a zsűri díjjal jutalmaztak. Sokkal célratörőbb vágással, visszafogottabb ábrázolással, bizonyos mesterkéltséggel mozzanatok merész kiiktatásával jóval hitelesebb és egyenletesebb lehetett volna a teljesítmény, ami így inkább kuriózumra, helyenként pedig már-már karikatúrára emlékezteti azt a nézőt, akinek létezik valamilyen fogalma a székelységről, annak sajátos gondolkodásmódjáról. Nem tűnik szerencsés megoldásnak ilyen produciókat bátorítani...

Amíg kisebbségek vannak...

A. Gergely András

Az „Etnicitás” az utóbbi idő, év vagy évek, hovatovább egész évtized egyik legjobb könyve (Feischmidt Margit szerk. Etnicitás. Különbségteremtő társadalom. Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2010). Nem regény, sem nem verskötet vagy fotóalbum, nagyregény vagy esszépanoráma, hanem tematikus tanulmánykötet, s ezért „jó”-sága nem izgalmaiban, hanem használhatóságában mérhető. Kántor Zoltán Nacionalizmus-köte, Bárdi Nándor Tény és válogatás, Biczó Gábor Idegen-válogatás, Bakó Boglárka Lokális világok-ja, Niedermüller és munkatársainak Sokféle modernitás, Papp Richárd – Szarka László Bennünk élő múltjaink és Kovács Éva Közösségtanulmánya óta aligha jelent meg ilyen súlyú szövegválogatás, mely szerény cím mögé rejtve a fontos kézikönyv olyan karakteres jellemvonásait foglalja magába, mint áttekinthető rendszerezettség, világos tagoltság, interdisciplináris mélység és tematikai sokszínűség. Éves átlagban nagyjából ötvenkötetnyi recenzio-írás alapján deklarálva, ezt az elfogult vagy elnagyolt „legjobb könyv” minősítést, kéretik, engedje meg nekem az Olvasó – a tévedés esélye vagy érdekesség megvallása mellett úgysem az én véleményem, hanem a kötet szakmai presztízse az, ami meghatározza majd befogadásának minőségét, forrásértékét, tankönyvi vagy szaktudományos használhatóságát.

A huszonkilenc szerzőtől egybeválogatott, majdnem félezer oldalas kötet huszonnyolc tanulmányt tartalmaz, s együttesüknek többes haszna nemcsak a sokféleség édes talánya, az interpretációk szinte egymásra hangolt harmóniája, hanem az áthallások tüneményes problematikája is. Elt olyfajta erény, melynek szem előtt tartása szerkesztőként, s megbecsülése olvasóként egyaránt úgy kínálja magát, hogy abból egyfajta „mint-ha-tankönyv” kerekedik ki, de korszakos jelentőségű szakkönyv mindenképpen. Az etnicitás az elmúlt negyedszázad szakirodalmának széles tengeréből úgy gyöngyözik ki, mint alapkérdés, amit akkor sem lehet „tudottnak”, „kitárgyaltnak” venni, ha évente több tucat tematikus mű, kutatási eredmény vagy megvitatásra érdemes opusz lát amúgy napvilágot, széles elméleti vagy mély empirikus bázison tálválva az eseti valóságlenyomatokat. Az Etnicitás-kötet ez érényekkel is bővelkedik: messzi horizontokat fog át az elméletek taglalásával és fontolásra érdemesült kihívások újragondolásával, egyúttal az élménykövetlen valóságok show-ját is kínálja.

Akolteremtő képzetek

Maga a „fötéma” (épp a fenetebb jelzett parttalanságok okán is) biztosan végigmondhatatlan, még ennyi oldalon át vagy ennek többszörösére építve is. Az etnicitás ha túllfátyolnak tűnik olykor, mely rejt, véd, leplez, va-

lójában a mindenkori hovátározást reprezentálja, vagyis hol bezár valamely társas/társadalmi körbe, hol kicsuk onnan. Lehet diszkrimináló egyszer, s válalt, megőrzött, értékelt, tudatosított máskor. Az egyetlen bizonyos, amit állíthatunk róla: olyan nincs, hogy ne lenne... ne kellene bennünk legyen, ne lennének jelei, formai megjelenésmódjai, kommunikálható vagy rejtőzködő tartalmai, átlátható vagy titkos arculatai. S ha néha megbívik talán, sokkal többször mutatkozik szinte eszköz művöltában, fegyverként, mely nem okvetlenül veszélyes, de mindig „kéznél” van, leplez és feltár, gettóra szorít vagy menedéket nyújt, létformába illeszkedik vagy látványosságba, külsőként is átélhető, de annál inkább belső is, intim vagy kisközösségi, tömeges vagy „hordozható” nemkülönben.

Mindaz mindenkor és mindenhol narratívákba és emberközi kontextusokba öltözteti az etnicitás tüneményét. A kötet jól láthatóvá teszi, hogy a jelenség okai, ünnyei, minőségei állandóan jelen lévők, vagy – miként a szerkesztő előszavában is megfogalmazza: mindenkor viszony és strukturált látásmód, különbségtélt eredményez és rendszerez, jelölt és jelöletlen ténylet oszterja a létező egészet. Ezzel pedig közösségi küzdelmek erőforrása, szimbolikus tőke, identitáspolitika hordozója, intézményes és perszonális keretbe illeszkedik, narratív és szerkezeti-szervezeti elemei kapnak hangsúlyt. Avagy, talán még lényegibb ráutalással: kötelék és kultúra, melynek mindig oka(i) van(nak), individuális és reprezentált tartalmai olvashatóvá lesznek, a mindenkori diszkurzív térben jelennek meg, objektív tartalmaktól éppúgy függésben, mint szubjektívaktól, esszenciálisan és másságot konstruálóan tetten érhető változatokban. Szimbolikus tőkeként, identitáspolitika részeként kapnak arculatot jegyei és jelei, „ismerős idegenként” vagy „azonosíthatónak” vélt tapasztalatként ismerünk rájuk, s hozzá tartoznak az én-mimikrihez, meg a lét alapadottságához, annak kiütemezett vagy szenvedelmes módjait is.

A kötet bevezetője több mint húsz oldalon ad roppant gazdag áttekintést nemcsak az írók elé, a fejezetek tónusát és logikus helyét meghatározó magyarázatot vállalva, hanem az átalakuló, folytonosan változó szubsztancia (jelen)létformáit is követve. A vállalt és tált megismerési dimenziók az etnikai, nem/membeli, társadalomszerkezeti, globalitásba és lokalitásba illeszkedő, munkával vagy társadalmi státuszszelével leírható, identitás-politikákkal körülvevett, láthatóságba vagy rejtekeszbe tagolt minőségeket veszik sorra. Az etnicitás végtelenített szövegsodra azonban Feischmidt szánt szándéka révén egy fölöttébb izgalmas társadalomtörténeti konstrukcióba illeszkedik, miként ezt a könyv alcíme jelzi: Különbségteremtő társadalom. Régen láttam már ennyi írást, ennyi sugárzást, ennyi tartalmat ily szűkszavúan és sokat-

mondóan összegző dikciót. Látat is, problémává avat, vádol, megszán, leír és megnevez, de rejt is, megbocsátást is tükröz... Az „alteritás” mint modernitás-eszköz fenomenológiájáról épp annyit sugall, mint a befogadó megértésről és az ismeretek határaitól. Talán az egyetlen, itt, a bevezetőnél még alapos kont-raszt ürügye vagy hiányérzet lehet jogos: a különbségteremtésben mintha kevésbé számolnánk is, vagy egyre kevésbé vannak?, melyek nélkül azonban a különbség sem lehet önálló arculattal bír! A bevezető áttekintés a jelölt(ek)ről és jelöletlen(ek)ről szól, de kevesebbet a jelölés módjáról és miértjéről – igaz, ezt viszont a további két tucat tanulmány megteszi aprólékosan. Az „alteritáshoz”, Mássághoz evidens módon közösség is kell, saját közösség is és több más is... – ezt a kérdéskört azonban szinte nem is lehet idehozni, ha nem reklamáljuk rögtön azt, miért nem írtak legott egész kötetnyit a szerzők a létező vagy elmúló közösségek létéről, málladozásáról, konstrukcióiról vagy dekonstrukcióiról, az asszimilációs és oppozíciós gyakorlatokról, a tájékozódási és önfelmutatási játszmákról, intézményesülési tétokról, láthatóvá válási alkalmakról és félelmekről. De ez talán majd a következő opusz gyűjteményes-tematikus opusz lesz, egyelőre az etnicitás is végignézhetetlen gazdagsággal vonul el előttünk ebben a könyvben.

Az ismerős idegen

Nem lévén magabiztosan strukturáló elme, aki a tépelődések és árnyalatok helyett az egyértelműségek és egyszínűségek meggyőző hatásában hisz, félő óvakodni attól, hogy a saját kutatási témakörük vidéke-in/terepin legártasabbak írásaiból, a Szerzők kies köréből fennköltlen kiemeljek néhány nevet, egyszerűbb, ha annyit mondok csupán: szociológiai, néprajzi, szociálintropológiai, etnológiai vagy kultúrakutató aspektusból bizonyosan lehetne még számos szövegválogatást közölni más kutatók más írásaiból, itt azonban oly gazdag teljességgel kapjuk a már meglévőt, hogy egy időre bizonyos elég lesz...

Az írók (igaz, összevont) hivatalosjegyzeke megvehárom oldal a kötetben! Ez még doktori disszertációknál is túlmegy a határokon, a vissza-visszatérő utalások pedig írásról írásra megerősítik, mi a kurrens ismeretanyag a tált kérdéskörökben, így hát egyúttal imponáns összegzésként is értékelhető, forrásműként használható ez a blokk. A többinél a tagoltság is izgalmas, és főként a rejtett és látnes vagy látható etnicitásinterpretációk, Mi/Ők narrációk adják olvasatát annak, ami egykoron talán az állami-sított rassz-diskurzusok és elismerés nélküli identitáspolitikák szintjén került a köztudatba. A Szerzők a társadalmi ténfelosztás új rendjét, megújult jogát, térbe és történelembe ágyazódott módjait mutatják fel megannyi változatban,

jelvezve egyúttal azt is: az etnicitáspolitikák mindenkoron politikai makroprojektekbe illeszkedtek, ellenkultúrákba, túlélő vagy elmaszatolt létfeltételekbe simulnak, s az ismerős vagy (ismerős) idegen az azonosíthatónak vélt tapasztalás hordozója volt és maradt. Hiszen (olykor) magunknak is idegenek lévén Mindenké Más Idegenként kap helyet a mintázatokban, s lesz jelentéstartó a léte, megnyilvánulása, elfogadottsága is ama többszólamúság mentén, ahol a bennszülött éppoly talány, mint a jöttment, a meg nem értett éppúgy ellenfél, ahogyan a megértés útjait ömerővel eltorlaszoló saját világa is az.

A kötet írásai hidakat konstruálnak a megértés útjának biztosításához. Egyén és öntörvényű világa, közösség és egyedei, társadalom és tömegei ezen az interszubjektív építményen át juthatnak el egymáshoz, vagy távolodhatnak egymástól. Az a polifonikus rend, amely a megértés békés oldalán létrejön, egyúttal esélyes arra is, hogy kiterjedjen a konfliktusos, barikádként konstruált más terekre, a tapasztalás transzparens vidékeire is. Feischmidt Margit köte (mert hát a Szerzők sokasága dacára azért mégiscsak a szerkesztő illetékes) méltányos reflektorfénnyel, hogy kieszközölje ennyi szakember ily érdemes munkáját! egyelőre vállalja a kulturális antropológus etikus és énikus pozícióját, a szociológus vagy demográfus, geográfus vagy történész, nyelvész vagy filmesztéta látásmódját, a huszonhét írásból tizenháromban romakutatási témakörben. Nekünk, velünk szólván, minket provokálóan, értünk és velünk vállalóan.

Korszakos mű tehát, a szó időtálló és kurrens értelmében, elbizonytalanító és meggondolkodtató, értelmezésre és belátásra ösztökélő, újraértelmező és elfogadó készletet generálóan. Jó volna, ha sokakhoz jutna el, ha sem egyetemi-oktatási, sem társadalmi-közgondolkodási, sem akadémiai interdiszciplináritás terén nem a kételyek, „jobbantudások”, „kereteszések”, átematizálások kényszerei vennék körül, nem a politikai vagy közviselkedési agressziók „ír-nak” tovább, hanem a belátást, lelke közötti „hidakat”, értelmes interpretációkat konstruáló befogadókészség. Ehhez ugyanis aligha kell többet tenni, mint kézbe venni és olvasni ezt a kötetet. Féltetve, hogy „közös kultúra” elfogadásának kényszere kell írja a másságok antropológiáját, épp itt és épp így lehetne talán a komplexitások belátásának eszköze közé bevenni az etnicitás modern vagy primordiális, megértési vagy „kulturális tőkeként” értelmezhető gazdagságát. A „saját” és az „idegen”, a hegemon és a domináns jegyek imponáns „katalógusa” ehhez immár komoly segítséget és aktivizáló hatást kínál Feischmidt Margit köte révén.

Vizuális emlékezet – virtuális múzeum

Közben persze tudnunk érdemes, hogy a saját és az idegen so-

sem független derivátumai a kollektív emlékezetnek. Az emlékezet mint hagyományköltött metaforaházartás, majd a természetes és mesterséges emlékezet karakteres mássága, s erre épülően a kollektív emlékezet tapasztalati tájképei alakítják ki azt a memóriabirodalmat, mely a virtuális múzeumok sokasága révén a múlt referenciájává válik a jelentésmódosulások és lenyomatrétegek magánemlékművei révén. Ezt a képzeletbeli és tárgyiasult emlékmúzeum-építményt mutatja be nyomok nyomdokain át Antik Sándor, aki egy lehetséges emlékezet és az alkotó gondolkodás kommunikációs nyelvtanát konstruálta meg egyetemi tankönyvként, de annál jóval szélesebb igényre tekintettel, hiánypótló forrásműként is („Vizuális emlékezet és képi metaforák”. Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2008, 165 old.). Kár, hogy köte mint az Egyetemi Műhely Kiadó és a Bolyai Társaság kolozsvári közös kiadványa csupán jó szándékú emlékezetmentő hatásra törekedhet, hiszen témaköre is, hatóköre még inkább a kortárs szövegkultúra vizuális-virtuális lenyomatának sodrásában oly ritka értékkel bír, hogy arra az „elektronikus emlékezet” már-már csupán elavult öskorpuszként tekinthet, lévén hordozófelülete könyv, mely ha a digitális memóriát külön nagy fejezetben és a vizuális korpuszt títucatnyi képet felvonultatva illusztrálja is, azon kevesek tapintásöröme marad inkább, akik a pillangó-időkben is képesek-érzékenyek megragadni a porfényes székek és aszalt almaseletek jelentésének súlyát. A Szerző lát-szatra az Egyetemi Füzetek sorozat egyik forrásirodalmát kínálja első impresszió alapján, közélebre merészkedve azonban az emlékezési jelenségek és az emlékezeti tevékenységek roppant széles spektrumát fogja át, melyet látatnia már a művészettel párhuzamos tevékenység szintje. A tudatos tevékenységek és a tapasztalati pillanatok tanulási összhatása – mint a memóriakutatások is illusztrálják –, nemcsak magasabb rendű idegrendszeri aktivitás rögzítő, hanem a modellezett tudati funkciók mellett és mögött a túlélést ígérő praktikum meg a művészi képzelet interaktív szférájának együttes megnyilvánulását is eredményezi, ehhez pedig kortárs művészek konceptuális és érzéki világaiba kalauzol bennünket. Az Alexandriai Könyvről az Orbis Pictuson át Tjebbe van Tjiden digitális médiaművészeti designeri működéséig anyai területre vándorol már, hogy magamagának is komoly szüksége lesz a zárófejezetben memóriametáforikus képzetársítások történeti és médiaművészeti lényegkiemelésének elvégzésére, tetejébe gazdag könyvészet mellékelésére is.

A reformáció határpontján

Inka, egyiptomi vagy indiai írásmódok ismertetésén és a természetes emlékezet „akusztikus partitúrán” alapuló emlékezetpótló megoldásoktól az idői kép-

rétegeken át a múzeum és archívális kortárs kérdéseig mindvégig ott húzódik az igény Antik Sándor kötetében az impresszió, a tudás, a konvenció megőrzésére, „hasznosítására”, konvencioninak továbbadására. Mintegy hasonlóképp kommunikációs és konvenciókon épülő szokásvilág megjelenítését vállalja hasonló monografikus igényvel Veres Emese-Gyöngyvér is, aki a csángó falvak írásos és folklorisztikus forrásirodalmának teljességéigényű feldolgozása és életes tapasztalat beillesztése révén az evangélikus vallásnéprajz egyik legmeghatározóbb művelőjévé vált az elmúlt évtizedben. „Ma leszek először házában vendéged”. „Felnőttéválás a barcasági csángóknál” címmel a confirmálás ünnepének szokásrendjébe avat be a Barcasági Könyvek 1. kötetében. (A Magyar Evangélikus Egyház Néprajzi Munkacsoportjának kiadványa, Budapest, 2005, 242 old.) Mint a hazai Vallási Néprajz önálló kiadványsorozatának (is) szerkesztője, Szerzőnk a kötet mintegy százötven mellékletével ugyan-csak imponáns dokumentációt vonultat föl a ritka tematikájú evangélikus vallásosság folklorisztikai, vallásnéprajzi és egyháztörténeti szempontból is fontos (mi több: hiánypótló) területéről, hogy a hétfalusi csángók magyarrá lett és magyarok megmaradt gyűlékezeteit a maguk hétköznapi életvitelében érje tetten. A kötet előszavát tisztelgő értékeléssel író Voigt Vilmos szavai szerint „az európai távlatot nem kell hosszasan keresgélni. Középként szokták említeni, hogy a brassói csodálatos Fekete templom földrajzilag az európai gótika határpontja. Az etől keletre élő hétfalusi evangélikus magyarok pedig a reformáció ugyanilyen határpontját képezik. Ők ezt immár évszázadok óta így élik. A tudományok pedig mindenképpen igazi kötelessége, hogy ezt a páratlan értéket méltó módon mutassa be” (14. old.). A Szerző ezt az 1988-ban létrejött magyarországi és erdélyi evangélikus testvérgyűlékezeti kapcsolatok 1996 óta nyomom követett közös konferenciós közösségiségének keresésével teljesíti ki a Brassó környéki Barcaság százok és románok közé ékelődött tíz falujának kollektív szertartásosságképét. Közéleté meg a cseplő evangélikusok révén, nem kutatóként, hanem hívőként indult, a beavató rítus pünködsdi szertartásainak részvevő megfigyelése a confirmációkutatás néprajzi anyagának áttekintése alapján teljesegetti ki, kulturális antropológus indíttatással ez kiegészült „a korábban feltárt tények mozgósításával, a korábban kialakított fogalmak felhasználásával” (Geertz), és a csángó evangélikus gyűlékezetek szokásszerkezetében, ezek jelentéseiben megjelenő egységes, stilisztikai variációk (Popp) rögzítésére vállalkozva, hogy azután az Arnold van Gennep kialakította átmenet rítusainak fogalomkörében keresse a vallásos rítus szociális karakterének lenyomatait.

Folytatása a 20. oldalon

Amíg kisebbségek vannak...

Folytatás a 19. oldalról

Olyan nyomokat tehát, amelyekről Gemep óta ismert, hogy „az egyén életének objektív változása kulturálisan csak akkor nyeri el lehetőségét, ha a változások társadalmilag kialakult és elfogadott formák között érvényesíthők”, mégpedig az életszakaszok/életkorszakok közötti átmenetek rituális szokáscelemekéntek révén kialakított konvenciói szerint (18. old.). Ez átmeneti rítusok (pontosabban az átmenetek rítusai) bármely közösségekben léteznek is, ehhez szokásrendet, feltételeket, próbatételeket és hitteleteket rendelnek, vagyis a felelős felnőtt közösség tagjává válást előlegezik meg, így többek között a „betanulás” szertartásrendjét, a közösségi jóváhagyással történő beavatást, a korosztályi vagy (átmeneti) társadalmi léthelyzeti állapotból egy másikba való átlépés magasosságát is biztosítva. A beavatások (Mircea Eliade szerint a látszólag nem demokratikus céljának ellentmondóan, hiszen bármely beavatás egy előzetes válogatást feltételez) mindenre, aki korosztályi alapon ehhez időben közel kerül, kulturális átváltozás során hatnak, először elválasztó, majd eltávolító, végül befogadó-beéptítő szertartásokon át. Ezek sorát ismer-

családi kapcsolatháló erősítését szolgálta ajándékozások révén, s feltételévé vált (az első úrvacsoravétel után) az egyházi közösségekben is a házassodásnak, egyházfelügyeleti szintjévé lett a hitbéli hovatartozásnak is. Szimbolikus és szakrális kommunikáció terén tehát olyan szokás-korpusz jött létre, amely a társadalmi testben, közösségi térben, identikus hovatartozásban jóval súlyosabb hatása és sokkalta mélyebb jelentősége volt/van, mint azt az eddigi néprajzi megközelítések ott helyben feltárhatták volna.

A valláskutató vallása

Ebben az aktuális és szakrális, társadalmi testben és közösségi térben, múlt és jövő, jelen és múlt viszonylatban tesz igazolmas elgigazító kalandlehetőséget az a Centenárium tisztelet, amely alcímeként szolgál a „Mircea Eliade egykor és ma” című kötethez (Básti Ágnes – Máté-Tóth András szerk. Belvedere, Szeged, 2008, 152 old.). A konferenciakivonat a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszéke által 2007 tavaszán szervezett centenárium találkozót előadásaitól szerkesztett válogatás, mely az európai vallástudomány egyik legismertebb képviselőjé-

utóbb, esetenként kiemelt élő közegekből a vallásgyakorlatot is, hogy elméleti konzisztenciákat fedezzen föl bennük – ha olykor történetienként tűnő kontextualizálás árán is (10-12. old.). Ezzel részint el is kerüli a természet-tudományos érvelés logikáját követő felfogásmódokat, hogy „általános igazságot” nevezzen meg elméleti rendszere alapjaként, de ettől még nem kerülheti el a vádat, hogy „történetienként”, a „vallás mint olyan természeténél fogva az időn, ilyen módon pedig a történelmen kívülről” vagy fölé helyezéssel válik fenomenológusává. Bizonyos szimbólumok, jelenségek kutatásában filozófiai spekulációkhoz hasonlítható elméleti tételek felállítására merészkedhet, főként ha ezekhez „mégis konkrét megvalósulási formákon keresztül jut el, amelyek a történelemben öltöttek testet” (15. old.), a tanulságok vagy elméleti érvényesség kedvéért akár föl is áldozva azokat a történeti kontextusokat, amelyekből a kialakított fenomenológiai keret adatai származtak. Eliade számára a modern ember egzisztenciális válsága a fő kérdés, erre adott válaszaiban (már romániai korszakában, 1945 előtt) is személyes vallást, életfilozófiát fogalmazott meg, s még mielőtt a chicagói egyetem vallástudomá-

tótt, de magának a mindenkori keretalkotásnak szükségességét is elevenen bizonyította, a konkrét társadalmi közeg közvetlen ismeretét szorgalmazva a magyarázat hátterében és meghatározó aspektusaiban (19-24. old.). Korszakosan nagy hatású szerzőként mindezek alapján szinte sejtésnél is biztosabban látható a kötet írásából, hogy a nagy előd elméletalkotói hatása megjelenik nemegyszer akkor is, ha az adott tudástérben nem személyesen, nem empirikus alapon volt jelen, hanem csupán a lehetséges megközelítésmódokat kínálta – ezt viszont kortársaknak és utódoknak egyaránt. Így a kötet tanulmányaiiban megjelenő Eliade-hatás fenn bizonyítja a lehetséges interpretációk relatív érvényességét, lehetséges alkalmazási feltételeit és eredményeit is: Dallos Edina néprajzkutató tanulmánya a sámándobok felületi rajzainak értelmezéséhez használja fel a disztómívészetet és az Altáj-hegység terében élő kizsik és teleukok szimbólumrendszerének elemzéséhez segítő mitikus figurális-értelmezésben a sámáni utazás megfigyelési-narratív anyagát; Dankó Krisztina irodalomtörténész és vainsztaológus írása Thomas Mann József és testvérei című műve és Krishna Dharma Mahábráta

alapján; Pászka Imre szociológus a román szellemi háttérrel ad pontosító összképet Eliade generációját vizsgálva Cioran, Ortega, Iorga és Eugen Ionescu kontextusában; Sarmay Szabó Máté filozófus-irodalomtörténész aspektusa záráskeppen a sámánizmusok „sámánképének” Krohn, Róheim és Eliade-féle verzióit tisztázza analitikus, kritikai és komparatív meghatározottságok alapján.

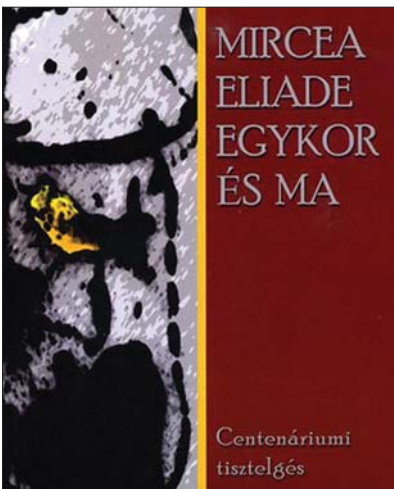
A kötet egésze védikus vagy sámánisztikus, antik vagy modern, centrális vagy periférius relációkra összpontosít, a szó méltóképpen hódolati értelmében vett Eliade-interpretációban. Ez a múlt, múltak múltjára és jelenbe ívelő jelentéstartalmaira koncentrált anyag mint recepciótörténet is olyan kulturális transzfigurációkat és koreográfiákat világít meg, melyek eredendő eszköztára, szótára vagy nyelvkönyve lehetne olyan interkulturális megértésnek és elemzésnek, melyek nélkül ma sokkulta szegényebbek lennének a társadalmi tudások és gyakorlatok.

Más világokban

Az értékek transzcendentális és etikai rangja, univerzitása azonban sosem volt, sosem lehetett, so-

képe, a társadalmi másságok és mozgások hiteles leképezésének vállalása mi módon szolgálhatja a közösség (ez esetben a székegy népesség munkamigrációja) összehely két fő témakörbe illeszkedő tanulmányok közleménye: Értékek a transznacionális térben az egyik, mely a munkamigrációk (korábban székegyföldi/magyarhoni vagy székegy/román/cigány) dimenzióit mostanság immár a ciprusi, németországi, skót, angol vagy svájci idegen világok értéktérjében a saját otthoni másság jellegadó vonásaival kell ütköztetnünk, az elfogadással, a visszautasító értelmezéssel, a materiális javak tárházát a posztmateriális értékekkel kiegészítő Más világokban meglelt bizonyos bizonytalanságokkal. A másik témakör a roma léthelyzet a székegyföldi térségben, amely a kialakíthatatlan elkülönült életvilágok helyett a zajló modernizációs sodrás helyi értékeit, adaptációs stratégiáit, életvezetési modelljeit és fizikai térmegosztási eljárásmodjait foglalja magába mint önmegmentési megoldást, aktív részvételi attitűdöt, kölcsönös előnyökre épülő „munkamegosztást”. A kötet írásait egybefogó szerzőpáros, Bodó Julianna és Bíró A. Zoltán nemcsak a két témakör gondozói, koordinálói, szerzői vagy kutatásvezetői, de a KAM (eredetileg 1980-ban még mint Etnológia Kör) megalapozói egyénileg is, régi kézírataik közlésével csoportos tudománytörténeti lenyomatokként is tisztán felmutatják azokat a folklorisztikus érdeklődési etapokat, amelyek a nyolcvanas években a roppant korlátozott nyilvánosság és repülő egyetemi illegális terében mutatkoztak meg. Települések életvilágával foglalkoztak, térszervezési folyamatokról készültek már legkorábbi munkáik is, 1987-ben megjelenő első kollektív szerzői kötetük ugyanakkor csak ezt a néphagyományba ékeződtől-préselődtől változás – és mozgásdinamikát keresi falusi-kisvárosi körülmények között. Az első évtized dokumentációja a huszonöt-harminc éves visszatekintés mérvadó pillanatainak, megnyilatkozási kísérleteinek, önépítkezési törekvéseinek árnyalt rajza marad – olyan elbeszél adathalmaz, amely jelentőségét nem pusztán a narratíva visszafogottságával teremti meg, hanem a jelentésállapotábrájával, a mozgások érzékeltetésével, szigetek és völgyek, hullámzások és rítusok, tradíciók és modernitások egészben láttatásával is hitelesíti.

Évtizedek, századok és univerzális olvasatok – mindenkori feltételei és örök körülményei az egzisztáló kisebbségeknek. Hiányokkal maguk a kisebbségek tűnnek el az értelmezési palettáról. S viszont az is: amíg kisebbségek vannak (mindig voltak), addig az értelmezések, narratívák is jelen kell legyenek. Válaszadóak és kérdezők, vitakozóak és belátók. Kint és bent, lent és fent is...

teve a Szerző aprólékosan beavat a szertartások irodalma, jogi normái, konvenciói, jelképei, előkészületei, körülményei és következményei teljesebb átlátásához, majd az anyakönyvezés, az adomák-történetek-hiedelmek világa, s végül a mellékletek révén bemutatható egyedi-települési előfordulások jelentésszerzője. A kötet mintegy fele a mellékletekből összeálló helyi ismeretanyag dokumentációja (képekkel együtt), a többnyelvű összefoglalók pedig pontosítják a társadalmi átalakulások során a konfirmációs helyzetét, felkészítést, avatását, vizsgáit, a jelképes felnőtté válás egész szakrális „menetrendjét”, melyek azért is izgalmasak, lévén a kommunizmus állam- és társadalom-ideológiájának nem lehetett szüksége, a világi életben meg nem lehetett helye a konfirmációnak, amely azonban a barcasági csángók esetében mégis nemzeti hovatartozást (is) tükrözött,

nek életműve, követőinek szemléletirányai, és a kortárs vallásélet jelenkori teoretikusai által követett elemző utak szemlét nyújtja olvasóinak. A bevezető tanulmány a kötet szerkesztőinek elméleti felvezetése a 100 éves születési évforduló alkalmából elsősorban azt körvonalazza, mi és miként építhető ma a román-francia-nemzetközi Eliade-recepcióra. A francia Dumézil nyomdokain indult Eliade az indo-európai nyelvek és kultúrák hierarchikus rendszerét kimunkáló kultúra-ideológia révén kerül szembe az 1920-40-es évek „árja népek harcos rétegét” idealizáló, nemegyszer politikai elköteleződést, nacionalista érveknek vagy a fasiszmus virágzásában a felsőbbrendűségnek méltó sikert biztosító ideológiai irányval. S talán még ennél is fontosabb, hogy (mert „nem beszélhetünk valamiféle egyetemes érvényű vallásfogalomról és vallástörténeti tényanyagról sem minden esetben”) a valláskutató mintegy még kutatása előtt megalkotja a maga vallását, vallásfelfogási szemléletirányát, a kutatási tényanyagát már ehhez rendeli

nyit tanszékeinek vezetője lett volna, már 250 publikációban próbálta tisztázni a korabeli tudományfelfogással is szembeálló ars poeticáját, valamifajta „új humanizmust”, mely a nemzeti identitás szolgálatában felmutatott, a premodernitől a modernig vezető út szent és profán fogalmainak leírására összpontosító világképben testesült meg. Ezzel íveltrelé tágította a vallásantropológia horizontját, beemelte a vallásantropológia tapasztalati és megfigyelési anyagát, újabb kutatási területeket hódított el a társtudományoktól, s lényegében az 1970-es évektől mindmáig zajló vitaanyagot inspirált, mely életművével kapcsolatos. Továbbá azért, mert a globalizációs folyamatokban a vallásokra gyakorolt hatások is jelen vannak, a maga kategóriarendszerével az empirikus részleteken alapuló integrált leíró apparátust mozgósította, mely követőt és vitatársait a leíró közvetlenségű vagy fenomenológiai sterilitású elméleti irányokba készítette elmozdulni. Ő maga ennek épp a határán állva nemcsak impozáns mennyiségű anyagot gyűjt-

című regénye alapján a szent megnyilatkozásainak módjaira fókuszál, mint olyan kategóriára, mely Eliade oeuvre-jében az egyik legfontosabbnak volt nevezhető...: Gulyás András invenciózus egyiptológus Eliade rövid egyiptológiai monoteizmusra vonatkozó fejtegetésének tükrében vizsgálja a 17-18. dinasztia vallástörténetének, az Amarna-kornak egyiptomi szellemiségét és vallási türelmetlenségét; Jakab Attila kisebbségkutató és teológus a románul keletkezett Eliade-szövegek alapján a hermeneutikai, filozófiai és történeti örökséget, Dumézil, Julius Evola és René Guénon hatását az ókereszténységre vonatkozó textusokban kutatja; Kósa Gábor mint a Buddha Egyetem klasszikus kínai nyelvésze Eliade sámánizmus-kötetének főszereplőjéről közöl forrástanulmányt kínai kultúrtörténeti aspektusban; Pál Dániel a hinduizmus filozófiai kérdéskörében hoz forrásértékű elemzést a moralitás és morálfelettség, vágytalan cselekvés és karma-doktrína megjelenéséről a Bhagavad Gítában rejlő Magasztos Szózat

sem is lesz majdan egyetemleges mércéje az emberi állapotoknak, ahogyan a környezeti tényezőknek sem. Minden értékter valahol határos, megépített, konstruált, néhanapján kifejezetten merev és kizárólagos... – jelsül akkor is, ha szűk ez a szerkezet, akkor is, ha bolygóközien tág. Ugyanígy értékek és mozgások térbeli kapcsolatrendje veszi körül a hétköznapi léte, állapotok, elmozdulások világát, de megragadhatóbbnak tetszik, ha transznacionális vagy lokális térben nevezük meg történéseit. Ezt a szándékot emeli a mives-magvas tudományosság rangjára a Csíkszeredai Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, immár harminc esztendeje. S most, hogy az Antropológiai Műhely 2009-es kötetében (KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda. Évkönyv, 2009, Pro-Print Könyvkiadó, 304 old.) a kutatóközpon első tíz évének gazdagon árnyalt és pontos leírását, visszaemlékezését találjuk, mintegy megerősítést nyer az a fő törekvés, hogy maga a tudomány önreflexiója, a kutatás és a kutatók felelős ön-